

ДОКЛАД ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ОТБРАНАТА И ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Докладът е подготвен в изпълнение на чл. 23 от Закона за отбраната и Въоръжените сили на Република България. Той представя на Народното събрание и българското общество обективен отчет за предизвикателствата и достиженията на отбранителната политика през 2014 г.

Министерски съвет на
Република България

март 2015, София

СЪДЪРЖАНИЕ:

1.	Увод.	1
2.	Управленски подходи и приоритети в отбранителната политика.	3
2.1.	Основни изводи по отношение на отбранителната политика, произтичащи от измененията в средата на сигурност.	3
2.2.	Развитие и функциониране на Министерството на отбраната като модерна институция на демократична държава.	4
2.3.	Политика на прозрачност и отчетност.	5
2.3.1.	Ефективно управление и премахване на условията за корупция.	5
2.3.2.	Информационна политика.	6
2.3.3.	Контролна и одитна дейност.	6
2.4.	Ресурсна среда.	7
2.5.	Изпълнение на бюджетните програми по политики.	13
2.5.1.	Политика "Отбранителни способности".	13
2.5.2.	Политика "Съюзна и международна сигурност".	13
3.	Въоръжени сили и отбранителни способности.	14
3.1.	Сухопътни войски.	18
3.2.	Военновъздушни сили.	21
3.3.	Военноморски сили.	24
3.4.	Изпълнение на мисиите на въоръжените сили.	27
3.5.	Участие на въоръжените сили в операции и мисии.	28
3.5.1.	Операции и мисии на НАТО.	28
3.5.2.	Операции и мисии на Европейския съюз.	29
3.5.3.	Операции и мисии на ООН.	30
3.5.4.	Операции и мисии в подкрепа на населението.	30
3.6.	Съвместна българо-американска подготовка.	32
3.7.	Развитие на националните концептуални и доктринални документи.	33
3.8.	Въоръжение и техника.	33
3.8.1.	Политики и подходи по въоръжението и техниката.	35
3.8.2.	Инвестиционни проекти.	35
3.8.3.	Развиване на способности в сътрудничество със съюзници и партньори.	36
3.8.4.	Утилизация на излишни бойни припаси.	37
3.8.5.	Политика по прилагане на компенсаторни практики (офсет).	38
4.	Хората в отбраната.	39
4.1.	Състояние на комплектуването на Министерството на отбраната и Въоръжените сили.	39
4.2.	Длъжности в щабове и органи на НАТО, ЕС и други международни организации.	39
4.3.	Набиране и кариерно развитие.	39
4.4.	Военно-образователна система.	40
4.5.	Социален статус и мотивация	41
4.6.	Политика на социално сътрудничество.	42
5.	Национална и евроатлантическа сигурност и отбрана, международен мир и стабилност.	44
5.1.	Европейски съюз – обща политика за сигурност и отбрана.	44
5.2.	НАТО – колективна отбрана и съюзна политика за сигурност.	44
5.3.	Входно-изходни измерители.	46
5.4.	Международно сътрудничество.	47
6.	Поддръжка и осигуряване на отбраната.	48
6.1.	Разузнаване.	48
6.2.	Логистично осигуряване.	49
6.3.	Инфраструктура на отбраната.	52
6.4.	Комуникационно и информационно осигуряване.	54
6.5.	Военна стандартизация, сертификация и кодификация.	56
7.	Изводи.	57
8.	Направления за съсредоточаване на усилията.	60

1. Увод.

Докладът за състоянието на отбраната и Въоръжените сили на Република България за 2014 г. е разработен на основание чл. 23 от Закона за отбраната и Въоръжените сили на Република България. С него Министерският съвет информира Народното събрание и обществото за резултатите от провежданата политика в областта на отбраната.

Отбранителната политика се осъществяваше в съответствие с Конституцията, законите и утвърдените от Народното събрание и Министерския съвет национални стратегически документи в областта на сигурността и отбраната. Стратегическата цел на отбранителната политика е изграждане, в рамките на наличните и прогнозни финансови ресурси, на комплект въоръжени сили, способни да изпълняват успешно задачите си по трите мисии: "Отбрана", "Подкрепа на международния мир и сигурност" и "Принос към националната сигурност в мирно време".

Средата на сигурност през 2014 г. се характеризираше с динамични и противоречиви изменения, които пораждаха трудно предвидими рискове и заплахи за международната и националната сигурност на Република България. Кризата в Украйна има дестабилизиращ ефект по отношение на регионалната сигурност. Динамиката в развитието на „хибридната война“ поставя нови предизвикателства пред системата за национална сигурност. Същевременно, увеличеният брой бежанци у нас формира предпоставки за инфилтриране на лица, свързани с терористични и криминални организации или на отделни екстремисти. Справянето с това предизвикателство ангажира сериозни финансови, материални и човешки ресурси, включително от системата за отбрана. Тероризмът остана главната заплаха за международната и националната сигурност, като военните ни контингенти и наблюдатели в операции и мисии зад граница бяха сред най-заstraшените от терористични атаки.

Сериозните финансови ограничения наложиха да се извърши рационално и адекватно на ресурсите планиране, което позволи до голяма степен да се реализират планове за подготовка. Резултатите дават основание да се отчете годината като успешна. Боеспособността, бойната и мобилизационната готовност на щабовете и формированията се поддържаше с известни ограничения.

Усилията бяха фокусирани върху осигуряване на условия за изпълнение на мисиите и задачите на въоръжените сили и ангажиментите на страната за принос към колективните усилия в НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС. Приоритет в дейността на командирите беше подготовката, изграждането и поддържането на отбранителни способности на декларираните формирования с настъпващ срок на готовност и на формированията, определени за участие в мисии зад граница.

В центъра на вниманието остана всестранното осигуряване на българските контингенти зад граница, провеждане на ротациите и своевременното решаване на възникнали въпроси в районите на мисиите. През 2014 г. формирования и отделни военнослужещи участваха в 12 операции и мисии зад граница.

Общо в мисии зад граница участваха 1043 военнослужещи, като в момента продължава участието със 144 военнослужещи, които дават своя принос в единните усилия на съюзни и коалиционни партньори в Афганистан, Босна и Херцеговина, Косово, Грузия, Мали и в други горещи точки на света.

През последното тримесечие на 2014 г. беше проведен Преглед на отбранителните способности като продължение на извършения в периода януари-септември 2014 г. Преглед на структурата на въоръжените сили, с цел намиране на баланс между наличните ресурси и развитието на способностите, както и изготвяне на „План за развитие на въоръжените сили“.

Процесът на сертифициране на щабовете и формированията от декларираните сили се осъществи в съответствие със стандартите на Съюзното командване по операциите на НАТО. През 2014 беше извършено сертифициране и оценка на бойните способности на три формирования от въоръжени сили. Освен това през годината се проведе национално сертифициране на две батальонни бойни групи като общо са изградени пет от планираните шест. По време на националното военноморско учение с международно участие „Бриз - 2014“ беше сертифицирано командването на Военноморските сили, като командване от силите за отбрана, провеждащо

самостоятелна морска операция. Утвърди се практиката в ученията за национално сертифициране, заедно с българските формирования да участват и такива от други страни-членки на НАТО, което допринася за повишаване на оперативната ни съвместимост. Голяма част от декларираните формирования са сертифицирани със значителни ограничения по отношение на тяхната оперативна съвместимост и в крайна сметка – готовност за бойно използване, поради недостиг, изоставане на доставките, липса на нужното въоръжение, техника, екипировка, или неосигуряването им с гориво и материални средства.

Изминалата година беше първата от цикъла на изпълнение на пакета „Цели за способности 2013“ на НАТО, който постави пред страната изисквания за изграждане на високотехнологични способности и направления за по-тясна специализация при участието в операции. По пакета Цели за способности 2013 Република България се ангажира да изгради способности по 55 цели и да подготви 50 формирования за нуждите на колективната отбрана. Фокусът на усилията е върху изграждането и поддържането на отбранителни способности и подготовката на декларираните формирования с настъпващ срок на готовност. Недостатъчното финансово осигуряване възпрепятства изпълнението на приоритетните инвестиционни проекти и се отрази негативно върху изпълнението на пакета „Цели за способности 2013“ на НАТО.

Беше открит и се работи по ускорената акредитация на Центъра за изследване, изграждане и усъвършенстване на способности на НАТО за управление при кризи и реагиране при бедствия.

Продължиха усилията за утвърждаване, поддържане и развитие на системата за разработване и актуализиране на национални концептуални и доктринални документи, като се акцентира върху поддържащите доктрини и приложните документи.

Продължи набирането на доброволни резервисти за окомплектоване на качествено нов резерв като част от комплекта въоръжени сили.

Изминалата година беше една от най-тежките за страната по отношение на силата и мащаба на природните бедствия, които ни сполетяха. В изпълнение на мисията „Принос към националната сигурност в мирно време“, общо 95 формирования от Българската армия поддържаха постоянна готовност и провеждаха операции за оказване на помощ на населението. Проведени бяха 167 мероприятия в подкрепа на населението с около 1771 военнослужещи и 443 единици техника. Министерството на отбраната подпомогна държавните органи за овладяване на кризисната ситуация, възникнала поради засиления миграционен натиск към територията на страната. Дейността се изрази в подпомагане на Държавната агенция за бежанците в центровете за настаняване, осигуряване на специализирана военна техника за служителите на Гранична полиция и изграждане на инженерно съоръжение, възпрепятстващ тип, по българо-турската граница. Сухопътните войски проведоха операция „Съвместни усилия“, като за 216 дни изградиха инженерно съоръжение от възпрепятстващ тип по българо - турската граница с дължина 29 340 м., с 22 портала. Продължиха и мероприятията по неутрализиране на невзривени боеприпаси.

Въоръжените сили се ползваха с най-висок кредит на доверие сред държавните институции - 45% за октомври 2014 г., и бяха единствените, отбелязали ръст за една година.

2. Управленски подходи и приоритети в отбранителната политика.

2.1. Основни изводи по отношение на отбранителната политика, произтичащи от измененията в средата на сигурност.

Средата на сигурност през 2014 г. се характеризираше с динамични и противоречиви изменения, които пораждаха трудно предвидими рискове и заплахи за международната и националната сигурност на Република България. Негативно влияние върху формирането ѝ оказваха преди всичко: съществуващите и възникналите нови източници на напрежение като кризата в Украйна; нерешените проблеми на сигурността в Западните Балкани; продължаващите конфликти в Афганистан, Близкия изток и Северна Африка; асиметричните заплахи и основно транснационалният тероризъм; разпространението на оръжия за масово унищожение; нарастването на военните потенциали; глобализацията и лесният достъп до модерни информационни технологии; организираната престъпност; нелегалният трафик на хора, оръжия и наркотици; кибернетичните заплахи; демографските, енергийните и екологичните проблеми; рисковете от технически и природни катастрофи и др.

Нарастването на въоръжените сътолковения в Сирия и Ирак и кризисните процеси в редица страни в Близкия изток и Северна Африка предизвикаха масови бежански и миграционни потоци, включително към Република България. Увеличеният брой на бежанците на наша територия формира предпоставки за инфилтриране на лица, свързани с терористични и криминални организации или на отделни екстремисти. Реагирането на това предизвикателство ангажира сериозни финансови, материални и човешки ресурси, включително от въоръжените сили и службите за сигурност.

Тероризмът остана главната заплаха за международната и националната сигурност. Слабата или разпадаща се държавност в различни региони създава предпоставки за сливане на терористични и криминални структури и тяхното осигуряване със значителен финансов ресурс и оръжия. Запази се и заплахата от екстремистки действия на организации и лица с крайно дясна и крайно лява идеологии. Допълнителни рискове, включително за нашата страна, възникнаха от завръщането в Европа и Западните Балкани на участвали в бойните действия в Сирия радикални ислямисти. Най-застрашени от терористични атаки бяха военните ни контингенти и наблюдатели в международни операции и мисии, официалните задгранични представителства и техния персонал, както и българските служители в компании, осъществяващи дейност в кризисни региони. Потенциален риск от ново терористично нападение на наша територия продължи да съществува след включването на военното крило на „Хизбуллах“ в списъка с терористични организации на ЕС.

Разработването от отделни държави на ядрени и ракетни програми извън международен контрол допълнително дестабилизираше средата.

Реална е опасността от провеждане на кибернетични атаки срещу правителствени институции, важни икономически обекти, финансовата система, отбраната и преносните мрежи на енергоресурси.

Кризисните региони продължиха да генерират рискове и заплахи. Нестабилният и конфронтационен политически процес в Афганистан, както и липсата на достатъчно способности на АНСС да гарантират самостоятелно мира в страната са фактори, които продължават да формират благоприятна среда за активизиране на въоръжените опозиционни групировки.

Негативно влияние върху средата на сигурност в Близкия изток и Северна Африка оказваха: изострянето на кризите в Сирия и Ирак и превръщането на двете страни в нов фронт за водене на джихад; нестабилната обстановка в другите арабски държави; действията на радикални терористични и екстремистки групировки, свързани с „Ал Кайда“; религиозните и етническите противоречия; нарастването на нелегалния трафик на оръжие, боеприпаси и екипировка, в който активно участва международната организирана престъпност; задълбочаването на демографските проблеми; сепаратистките настроения; икономическата и финансовата нестабилност; корупцията и организираната престъпност. Динамично протичащите кризисни процеси в Близкия изток и Северна Африка запазват дестабилизиращия си характер в регионален и геополитически план и засягат сигурността и интересите на Република България.

Обстановката в Западните Балкани се запази относително стабилна. Положително влияние върху нея оказваше стремежът на страните към европейска и евро-атлантическа интеграция. Подготовката и провеждането на извънредните парламентарни избори в Сърбия, Македония и

Косово и на общите в Босна и Херцеговина поддържаха политическото напрежение.

Относително високи останаха рисковете за сигурността в резултат на набирането на доброволци от региона за бойни действия в кризисни райони на мюсюлмански общности и евентуални действия на някои от тях след завръщането им. Рисковете за Република България имаха асиметричен характер и бяха свързани главно с трансграничната престъпност и разпространението на радикални религиозни идеи. В региона продължават да се генерират рискове за стабилността, включително за Република България, произтичащи от етническа и религиозна нетърпимост.

Основни проблеми за сигурността в черноморско-каспийския регион през периода бяха: възникналата криза в Украйна и влошаването на отношенията ѝ с Русия; наличието на т. нар. замразени конфликти и трудностите за тяхното урегулиране; действията на терористични и паравоенни структури; острите етнически и религиозни противоречия; нелегалният трафик на наркотици и оръжие; икономическите и социалните проблеми; големият брой бежанци и разселени лица; действията на сепаратистките сили; опасността от пролиферация на ядрено и химическо оръжие. Кризата в Украйна е пример за нарастващата уязвимост на държавите, когато инструментите на „хибридната война“ се използват ефективно за постигане на политически цели.

„Хибридната война“ представлява качествено ново предизвикателство пред сигурността. Тя съчетава конвенционални и неконвенционални методи, военни и невоенни средства, с особен акцент върху воденето на информационна война и осъществяването на кибератаки. В този контекст, целенасочено за постигане на политически цели могат да се използват също и икономически и търговски инструменти, особено енергийната зависимост.

Незаконното анексиране на Крим от Русия и систематичните дестабилизиращи действия на Москва в източните части на Украйна, включително проникването на хиляди руски военнослужещи на украинска територия, оказваната подкрепа за сепаратистите в Донбас и провеждането на информационни кампании и кибератаки, са нагледен пример за същността и проявленията на тази нова форма на водене на война.

В тази връзка, безпокойство предизвикват опитите за манипулиране на общественото мнение чрез дезинформация, пропагандни кампании, медийна манипулация, използване на социалните мрежи за дезинформация, опити на популистки партийни лидери за манипулиране на групи избиратели и за предизвикване на объркване сред населението и др.

Разнопосочните регионални и геостратегически интереси предполагат запазване на конфликтното противопоставяне в региона.

Резките климатични промени, природните бедствия и технически инциденти през годината ангажираха сериозни материални, финансови и човешки ресурси от въоръжените сили за ликвидиране на последствията и оказване помощ на населението.

Пиратството продължи да формира рискове за международното корабоплаване. Независимо, че операциите на ЕС и НАТО в Аденския залив и край бреговете на Сомалия постигат положителни резултати, се наблюдаваше нарастване на пиратски действия в Гвинейския залив.

В условията на бъдещата среда на сигурност ролята на военния фактор ще нараства. Това изисква поддържане и развитие на адекватни на динамично променящата се стратегическа среда способности на Въоръжените сили на Република България.

2.2. Развитие и функциониране на Министерството на отбраната като модерна институция на демократична държава.

В отговор на динамичните промени в средата на сигурност и с цел преодоляване на негативната тенденция на системно намаляване на бюджета за отбрана с решение № 690/03.10.2014 г. на Министерския съвет беше одобрена Национална програма „България в НАТО и в Европейската отбрана“. С МЗ № ОХ-744/14.10.2014 г. бе въведено „Управление на проекти в контролирана среда“ (Projects in Controlled Environments - PRINCE2). Беше създаден и Борд за управление на портфолио от проекти като висш орган за стратегическо ръководство на проектното управление. По този начин се оптимизира реализацията на проектите за изграждане на отбранителни способности от въоръжените сили и се рационализира разпределението на отговорностите и организацията на взаимодействието между структурите, участващи в процеса на планиране, договаряне и изпълнение на целите на способностите.

Беше открит и се пристъпи към ускорената акредитация на Центъра за изследване, изграждане

и усъвършенстване на способности на НАТО за управление при кризи и реагиране при бедствия, като международна организация. Доизграждането и утвърждаване на Центъра е част от прилагането на всеобхватния подход и е един от проектите по инициативата на НАТО „Интелигентна отбрана“, по който България има водеща роля. Проектът има важно значение в изграждането и развитието на способности както в национален, така и в международен аспект.

Продължи актуализирането на правно-нормативната база за усъвършенстване на управленческия механизъм с подготовката и приемането на Закон за изменение и допълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, постановления, наредби, правилници, меморандуми за разбирателство и др.

Развитието и функционирането на Министерството на отбраната като модерна институция се подпомага и чрез изпълнението на проекти по Оперативна програма „Административен капацитет“.

От януари 2014 г. в Министерството на отбраната се изпълнява проект „Подобряване на административното обслужване на гражданите и администрацията на Министерството на отбраната и изграждане на механизми за електронно управление и непрекъснат мониторинг на административното производство, чрез модернизиране и развитие на автоматизираната информационна система „Документооборот“ към автоматизираната информационна система „Документооборот“ - уеб-базирана версия.“ Общата цел на проекта е подобряване на административното обслужване, оптимизиране на работните процеси в министерството, подобряване обслужването на гражданите и бизнеса чрез осъвременяване и разширяване на автоматизираната информационна система „Документооборот“.

За реализацията на политиките на Министерството на отбраната, свързани с развитие на електронното управление е разработен и се изпълнява проект „Изграждане на информационна система за предоставяне на публичен достъп до пространствените данни и услуги на Министерството на отбраната“ по Оперативна програма „Административен капацитет“. Общата цел на проекта е подобряване на качеството на административното обслужване на гражданите и бизнеса чрез реализиране на информационна система за достъп до пространствени данни.

Изпълнен беше проектът „Повишаване на квалификацията на служители от администрацията на Министерството на отбраната в курсове, модули и семинари в страната“.

2.3. Политика на прозрачност и отчетност.

2.3.1. Ефективно управление и премахване на условията за корупция.

Със заповед на министъра на отбраната № ОХ-364/26.05.2014 г. беше въведена за изпълнение нова Методика за оценка на корупционния риск.

При извършването на проверките през отчетния период от Инспектората на Министерството на отбраната са направени анализ и оценка на корупционния риск в шест структури на пряко подчинение на министъра на отбраната (Военномедицинска академия - София, пряко подчинените ѝ многопрофилни болници за активно лечение в Плевен, Пловдив, Сливен и Варна, Централен артилерийски технически изпитателен полигон, държавните детски градини към министерството на отбраната, Стационарната комуникационна и информационна система и Висшето военноморско училище „Н. Й. Вапцаров“), в едно формиране от състава на командването на Военновъздушните сили и в едно военно формиране от състава на командването на Военноморските сили.

Във военните формирования 28000 – Граф Игнатиево, 22580 – Варна, Стационарната комуникационна и информационна система, държавните детски градини към Министерството на отбраната, Висшето военноморско училище „Н. Й. Вапцаров“ и пряко подчинените на Военномедицинска академия многопрофилни болници за активно лечение, рискът е оценен като „нисък“. В Централния артилерийски технически изпитателен полигон – Змеево, рискът е оценен като „среден“, за Военномедицинска академия рискът е оценен като „висок“.

Осем от регистрираните сигнали в Инспектората на Министерството на отбраната съдържат твърдения за наличие на корупционни практики. В резултат на извършените проверки е установено, че шест от сигналите са неоснователни и два са основателни. По един от сигналите - документите от проверката са предадени на Военноокръжна прокуратура - София, а по другия е предложено образуване на дисциплинарно производство към виновните длъжностни лица.

2.3.2. Информационна политика.

Министерството на отбраната публикува в интернет всички приети стратегически документи, концепции, планове и отчети, нормативни и поднормативни актове. Ежедневно се актуализира информацията за разкриването на процедурите за възлагане на обществени поръчки и техният ход.

Създадена беше организация за осигуряване на информация 24 часа в денонощието на интернет страницата на Министерството на отбраната. Пресцентърът на Министерството на отбраната е изработил 924 съобщения, които са публикувани в рубрика „Новини“ на интернет страницата на ведомството, профила на Българската армия в социалната мрежа „Фейсбук“ и в рубрика „Вътрешна информация“ в Автоматизираната информационна система на Българската армия. Ежедневно се отговаря на журналистически запитвания. Активността на медиите относно дейността на Министерството на отбраната и въоръжените сили през изминалия период беше сравнително висока, средно 70 публикации на седмица в националния и регионалния печат.

В резултат на изследване от екип на Института за изследване на общества и знанието на Българската академия на науките през октомври 2014 г. на територията на цялата страна, 47,4% от запитаните, чрез пряка анонимна анкета са дали положителна оценка за образа на Българската армия, като 53% от анкетираните имат доверие във възможностите и боеспособността на Българската армия. Според изследване на „Галъп интернешънъл“, армията е с трайно най-висок кредит на доверие в институциите сред българската общественост - 45% за октомври 2014 г. и единствената сред държавните институции, която бележи ръст.

На Фигура 1 са представени данните изследване на общественото мнение за въоръжените сили и приноса на България в НАТО и към европейската отбрана.

Фигура 1 - Изследване на общественото мнение за доверието към приноса на България в НАТО и европейската отбрана

Информационната политика на Министерството на отбраната за интегритета, финансовата и бюджетната прозрачност бе оценена най-високо сред 535 административни структури на изпълнителната власт на централно, териториално и местно ниво в проучване на експертите от Програма "Достъп до информация", направено от 3 февруари до 3 март 2014 г. Целта на проучването, което програмата прави от 2006 г. насам, бе да направи оценка на органите на властта по изпълнение на задълженията си по Закона за достъп до обществена информация и други нормативни актове за публикуване на информация в интернет.

2.3.3. Контролна и одитна дейност.

В изпълнение на основните задачи на Инспектората на Министерството на отбраната през 2014 г. бяха извършени общо 145 проверки, от които седем комплексни, 18 тематични (от тях пет извънпланови), четири контролни, 116 проверки по сигнали, заявления и жалби от граждани (от тях 48 проверки на място и 68 проверки по документи). Инспекторатът на Министерството на отбраната извърши проверки в седем административни структури от Министерството на отбраната, в 10 структури на пряко подчинение на министъра на отбраната, в Съвместното командване на силите, в командванията на видовете въоръжени сили и в 21 военни формирования от Българската армия.

При извършените проверки в съответствие с Методологията за анализ и оценка на ефективността на дейността на администрацията в дирекции „Вътрешен одит“, „Стратегическо

планиране” и „Финанси”, дейността на дирекциите по изработване и прилагане на нормативната база е оценена като „добра“.

От Дирекция „Сигурност на информацията” са извършени шест планови проверки по сигурността на информацията във военни формирования на Българската армия и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната, с цел установяване на актуалното състояние на системата за защита на класифицираната информация във въоръжените сили. Бяха констатирани два случая на нерегламентиран достъп до класифицирана информация, но не са установени обстоятелства, които са довели до увреждане на интересите на Република България. Извършени са осем планови проверки по индустриална сигурност на информацията на физически и юридически лица, изпълнители на договори с Министерството на отбраната. Няма констатирани случаи на нерегламентиран достъп до класифицирана информация, а за своевременното отстраняване на допуснатите слабости бяха проведени допълнителни консултации с фирмите изпълнители на договори.

През отчетния период, в съответствие с Годишния план за дейността на дирекция „Вътрешен одит” за 2014 година, усилията ѝ бяха насочени към изпълнение на одитни ангажменти за даване на увереност. През годината бяха планирани 55 одитни ангажменти, а са извършени общо 68, от които 51 за даване на увереност и 17 извънпланови одитни ангажмента за консултиране. Постигнато е 124 % изпълнение на Годишния план за дейността по вътрешен одит през 2014 г.

Одитни ангажменти за даване на увереност се реализираха чрез извършването на конкретни проверки в: Командванията на Военновъздушните сили и Сухопътни войски; Регионалните структури на Служба „Военна полиция”; Централно военно окръжие; административни структури от състава на Министерство на отбраната; Търговски дружества с принципал министъра на отбраната; отделни програми от структурата на отбранителните програми в министерството, както и разпоредители с бюджет от по-ниска степен към видовете въоръжени сили.

В докладите от проверки са направени 120 препоръки, с които са подобрени контролни механизми по ключови процеси в административните структури от състава на Министерство на отбраната, както и на отделни процеси в командванията на видовете въоръжени сили и разпоредители с бюджет от по-ниска степен към тях.

2.4. Ресурсна среда.

Република България и въоръжените ѝ сили са изправени пред предизвикателството, с наличните критично недостигащи финансови ресурси, да търсят пътища за изпълнение на възложените мисии и задачи. Продължава да стои тежката задача да се намери оптимален баланс между наличните ресурси и планираните отбранителни способности. Бюджетът на Министерството на отбраната е крайно недостатъчен за реализиране на планираното, особено що се касае за придобиването на съвременни, оперативно съвместими отбранителни способности.

В представения на 30.01.2015 г. Годишен доклад на генералния секретар на НАТО¹ за 2014 г. се разглежда въпросът за инвестициите в отбраната и проблемът с наложилата се тенденция за намаляване на държавните бюджети за отбрана на страните-членки. Стойността на ресурсите за отбрана на съюзниците е в постоянен спад от края на Студената война насам. През 1990 г. 14-те европейски съюзници са изразходвали 314 милиарда долара за отбрана в реално изражение. През 2010 г. бюджетът за отбрана на вече 24-те европейските държави от НАТО е паднал на 275 милиарда. През 2014 г. европейските държави-членки на НАТО изразходват 250 милиарда долара за отбрана². (Фигура 2)

През 2006 г. съюзниците одобриха доброволни цели за бюджет за отбрана: 2% от брутния вътрешен продукт да бъде отделян за разходи за отбрана, като 20 % от тях да бъдат посветени на научни изследвания, разработване и придобиване на основни системи въоръжение. На срещата на върха в Уелс лидерите на държавите от НАТО поеха ангажмент да преустановят съкращаването на отбранителните бюджети и да използват по възможно най-ефективния начин наличните ресурси. С ангажмента за инвестиране в отбраната, съюзниците потвърдиха, че страните, които вече изпълняват тези цели ще продължат да го правят, а тези, които са под определените стойности, ще

¹ (публикуван от 2012 г. насам)

² Източник – Годишен доклад на генералния секретар на НАТО за 2014 г.

(http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2015_01/20150130_SG_AnnualReport_2014_en.pdf)

спрат намаляването на разходите и ще ги увеличат в реално изражение с нарастването на брутния вътрешен продукт, като се стремят към постигане на целите за 2 и 20 % в рамките на десетилетие.

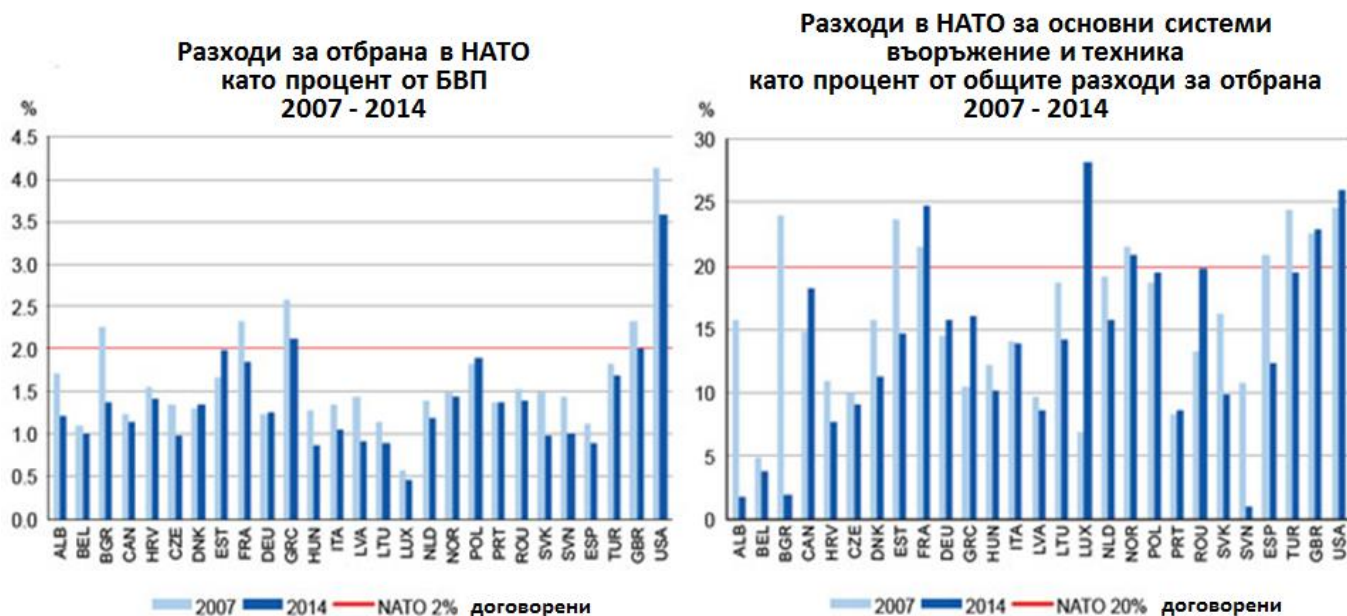
Източник: Прегледи на отбранителните способности на НАТО.

Данните са базирани на цени от 2010 г. Данните за 2014 г. са прогнозни.

Фигура 2 - Разходи за отбрана на страните от НАТО от 1990 до 2014 г.

От диаграмата на Фигура 3 се вижда, че мнозинството от страните-членки не спазват поетите ангажименти. Показателен е примерът с България, при която заделеният процент от брутния вътрешен продукт за отбрана за периода 2007-2014 г. е спаднал от 2,3% на 1,35 %. Увеличен бюджет за отбрана спрямо 2007 г. имат Естония, Германия и Полша. Само четири страни отговарят на поетия ангажимент да заделят поне 2% от бюджетите си за отбрана – Естония, Гърция, Великобритания и САЩ, като САЩ заделят значително по-голям процент (над 3.5%) от всички останали съюзници. Страните, заделящи между 1,5 и 2% са Франция, Полша и Турция. Сходен с българския процент заделят Португалия, Румъния и Хърватска.

Тук е важно да се отбележи, че се отчита процентното, а не реалното изражение на разходите за отбрана, което за повечето от изброените държави в абсолютна стойност е значително по-голямо от това на България.

Източник: Прегледи на отбранителните способности на НАТО.

Данните са базирани на цени от 2010 г.

Данните за 2014 г. са прогнозни.

Фигура 3 - Разходи за отбрана в страните от НАТО 2007 - 2014 г.

По отношение на отбранителните разходи, отделяни за основни системи въоръжение и бойна техника, България е една от страните-членки с най-лоши показатели – около 2% (процент, близък до този на Албания и Словения). Седем страни членки харчат между 10 и 15% от бюджетите си за въоръжение и бойна техника (Дания, Естония, Унгария, Италия, Литва, Словакия и Испания), осем заделят за тази цел между 15 и 20% (Канада, Германия, Гърция, Холандия, Полша, Румъния и Турция, а шест страни харчат над 20% (Франция, Люксембург, Норвегия, Великобритания и САЩ, като при Люксембург е около 28 %).

В Таблица 1 са описани входно-изходните измерители за оценка приноса на съюзниците към НАТО, които нагледно представят мястото и позицията на Република България по отделните показатели.

Таблица 1 – Стойности на входно-изходните измерители за оценка на приноса България към НАТО

ПОКАЗАТЕЛИ		Съюзни изисквания (%)	Национален принос 2013 (%)	Национален принос 2014 (%)	Тенденция
1.	Разходи за отбрана.	2	1,49	1,35	
2.	Разходите за закупуване на основни системи въоръжения, бойна техника и оборудване.	20	2,28	1,38	
3A	Изпълнение на количествените параметри на Целите за способности.	100	100	100	Без промяна
3B	Изпълнение качествените параметри на Целите за способности.	100	71	71	Без промяна
4A	Съставът от Сухопътните войски, определен за участие в експедиционни операции.	50	53	53	Без промяна
4B	Летателните апарати от ВВС, определени за участие в експедиционни операции.	40	4	5	
4C	Корабите от ВМС, определен за участие в експедиционни операции.	80	25	31	
5A	Съставът от Сухопътните войски, които могат да бъдат поддържани в продължителни операции извън страната.	10	11	11	Без промяна
5B	Летателните апарати от ВВС, които могат да бъдат поддържани в експедиционни операции.	8	0	0	Без промяна
5C	Корабите от ВМС, които могат да бъдат поддържани в експедиционни операции.	28	0	0	Без промяна
6A	Съставът от Сухопътните войски, участващи в операции на НАТО като процент от определените за участие в експедиционни операции.	-	14,5	7,3 ³	
6B	Съставът от Сухопътните войски, участващ в операции на ООН, ЕС и др. като процент от определените за участие в експедиционни операции.	-	0,15	0,15	Без промяна
6C	Съставът от Сухопътните войски, участващ общо в операции на НАТО, ЕС, ООН и др. зад граница като процент определените за участие в експедиционни операции.	-	14,7	7,4	
7A	Летателните апарати от ВВС, участващи в операции на НАТО като процент определените за участие в експедиционни операции.	-	0	0	Без промяна

³ Понижението е в резултат на спада в оперативното темпо и изтеглянето от Афганистан

7В	Летателните апарати от ВВС, участващи в операции на ООН, ЕС и др. като процент от определените за участие експедиционни операции.	-	0	0	Без промяна
7С	Летателните апарати от ВВС, участващи общо в операции на НАТО, ЕС, ООН и др. зад граница като процент от определените за участие в експедиционни операции.	-	0	0	Без промяна
8А	Корабите, участващи в операции на НАТО като процент от определените за участие в експедиционни операции.	-	0,3	0,3	Без промяна
8В	Кораби, участващи в операции на ООН, ЕС и др. като процент от определените за участие в експедиционни операции.	-	0	0	Без промяна
8С	Корабите, участващи общо в операции на НАТО, ЕС, ООН и др. като процент от определените за участие в експедиционни операции.	-	0,3	0,3	Без промяна
9	Попълване на позициите за български военнорслужещи в командната структура на НАТО.	100	91,6	97,4	
10	Попълване на позициите за български военнорслужещи в структурата на войските и силите на НАТО.	100	100	100	Без промяна
11	Процент на попълването на декларирания принос в Силите за незабавен отговор.	100	67,2	67,2	Без промяна

Легенда:

	Входни измерители, отчитащи инвестициите в отбраната.
	Изходни измерители, отчитащи развитието на способности.
	Изходни измерители, отчитащи реалния принос.

Както е видно от данните, особена тревога будят първите два показателя, които се явяват основни по отношение на останалите и където спадът е драстичен.

По отношение на първия показател – „Разходи за отбрана“, през 2014 г. изпълнението на този измерител от България (1,35%) е под изискванията за 2 % от БВП за отбрана. На пръв поглед, предвид процентното изражение, страната ни попада с редица други съюзници в „златната среда“ и е дори малко над средното ниво от 1,34% за Алианса. В абсолютни стойности обаче, ниският брутен вътрешен продукт на България винаги е предопределял едни от най-ниските стойности на разходите за отбрана на глава от населението – около 60 евро годишно, което е по-високо само от това на Албания и е повече от пет пъти по-малко от средните стойности за останалите съюзници от Европа. В абсолютни стойности средногодишните ни разходи за отбрана от около 500 млн. евро са далеч по-малко от тези на други съюзници. Например, през 2014 г. Гърция, въпреки финансовата криза, похарчи за отбраната си десетократно повече от България - около 5 млрд. евро.

По отношение на втория показател, през 2014 г. за модернизация сме отделили едва 1,38% от бюджета за отбрана. Това е сигурен показател за наличието на динамични деструктивни процеси и деградация на способностите на Въоръжените сили и отбраната на страната.

Тригодишната бюджетна прогноза на разходите за отбрана (1,19% от БВП за 2015 г., 1,16% - за 2016 г. и 1,12% за 2017 г.) затвърждава негативната тенденция за редуциране на военния бюджет, което ще задълбочи проблемите с ресурсното осигуряване на въоръжените сили и технологичното им изоставане и значително намалява възможностите за придобиване на основни компоненти за отбрана – бойна техника, въоръжения, оборудване и екипировка. Ефектът от всичко това ще бъде по-нататъшно отлагане и дори спиране на модернизацията на Въоръжените сили, поддържането и развитието на отбранителни способности. България е сред страните-членки, които през годините не е реинвестирала обратно в отбраната онези ресурси, които са били освободени в резултат на реформи и съкращения, защото са били абсорбирани от националния бюджет.

Частичното разрешаване на появилите се проблеми по отношение на изграждането и развитието на отбранителните способности и модернизацията на въоръжените сили може да бъде

компенсирано във времето само и единствено чрез отделяне като “санитарен” минимум поне на 1,5% от brutния вътрешен продукт през следващите години с тенденция към достигане на 2% от brutния вътрешен продукт, както сме съгласували заедно със съюзниците. Реализирането на част от нетърпящите отлагане модернизационни проекти (замяна на старите и с изтекъл експлоатационен ресурс въоръжения и платформи), изисква освен увеличаване на бюджета за отбрана - и целево финансиране.

Очерталата се тенденция за недостатъчно ресурсно осигуряване и финансова рестрикция на програмите на въоръжените сили, в т. ч. и за изпълнение на Целите на въоръжените сили от пакет „Цели за способности – 2013“ акумулира негативен ефект по отношение поддържането на изградените способности и вече поставя под съмнение достатъчността на този финансов ресурс за възстановяване изправността на въоръжението, техниката и развитие на нови способности. Бюджетът на Министерството на отбраната за 2014 г. не осигури изпълнението в пълен обем на следните ключови дейности за въоръжените сили:

- поддържане в изправност на техниката, осигуряване на гориво-смазочни материали за провеждане на летателна подготовка на екипажите от Военновъздушните сили по стандартите на НАТО, абонаментното поддържане на въоръжението и техниката и текущия ремонт на сградния фонд;
- проектите за комплектуване с въоръжение, техника и оборудване на Батальонна бойна група и модернизацията на формированията от декларираните сили;
- поддържане, изграждане и сертифициране на декларираните формирования от бригада „Логистика“ по „Цели за способности – 2013“. Въпреки отлагането на сроковете за готовност на част от тези формирования с 3-4 г., рискът от невъзможност за тяхното комплектуване и сертифициране се запазва;
- изпълнението на „План за въвеждане на наземно цифрово телевизионно радиоразпръскване в Република България“;
- утилизация на излишните оръжия, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия;
- ремонт и охрана на основна инфраструктура.

Състоянието на бюджета за отбрана за 2014 г. наложи удължаване на сроковете на някои мероприятия от „Плана за развитие на въоръжените сили“, задълбочи ерозията на отбранителните способности, а жизненоважни инвестиционни проекти за модернизация на въоръжените сили за пореден път бяха отложени поради неосигурено финансиране.

Годината беше критично важна от гледна точка на необходимостта да бъде взето решение за бъдещето на изстребителната авиация. Тези способности са жизнено необходими за изпълнението на възложените мисии и задачи на Българските военновъздушни сили, включително съюзните задължения по охраната на въздушното пространство на страната (Air Policing), което се изпълнява в рамките на Интегрираната система за противовъздушна и противоракетна отбрана на НАТО. Освен придобиването на многоцелеви самолет, критично важно е и закупуването на нови бойни машини за Сухопътни войски, модернизация на съществуващите и аквизиция на нови кораби за Военноморските сили, придобиването на трикоординатни радары и на системи за стратегическо разузнаване.

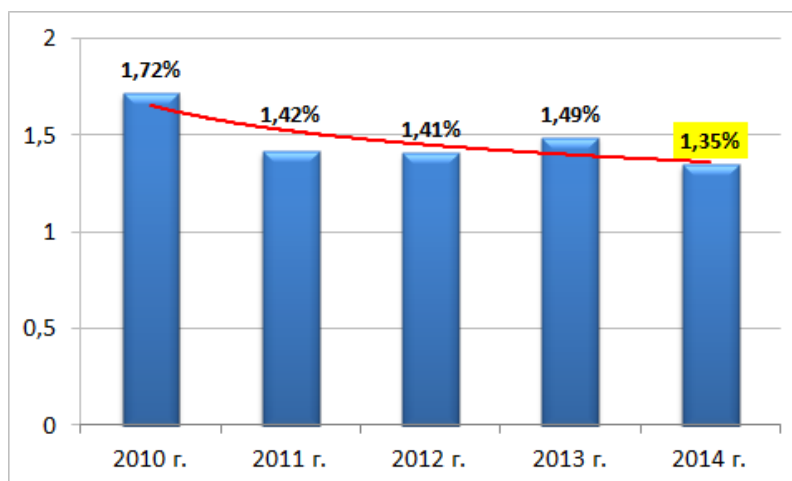
Недостигът от финансови и материални ресурси продължава да оказва негативно влияние върху приноса на страната ни към колективната отбрана в рамките на НАТО и по отношение на общата политика за сигурност и отбрана на ЕС.

На основание на Закона за държавния бюджет на Република България за 2014 г. и Постановление на Министерски съвет № 3/15.01.2014 г. за изпълнението на държавния бюджет за 2014 г. беше утвърден бюджет на Министерството на отбраната в размер на **1 021,475⁴** хил. лв., или **1,27%** спрямо прогнозния брутен вътрешен продукт на страната. Разходите по Закона за държавния бюджет на Министерство на отбраната, включващи и функция „Образование“ достигат **1 045,559** хил. лв. или увеличение до **1,30%** спрямо прогнозния брутен вътрешен продукт.

⁴ Всички цитирани финансови данни са прогнозни. Предстои окончателните данни да бъдат оповестени от Министерство на финансите.

През 2014 г. реалният общ размер на бюджетните разходи на Министерството на отбраната възлиза на **1 101,563** хил. лв., в т. ч. **1 067,444** хил. лв. отчетен разход в Министерство на отбраната и **34 119** хил. лв. на държавните висши военни училища. Това представлява **1,35%** спрямо очаквания брутен вътрешен продукт от **81,428** млрд. лв. Без разходите на държавните висши военни училища, бюджетът на Министерството на отбраната съставлява **1,31%** от прогнозния брутен вътрешен продукт на страната.

На Фигура 4 е представено съотношението на бюджетните разходи за отбрана като процент от brutния вътрешен продукт на страната за периода 2010 – 2014 г.

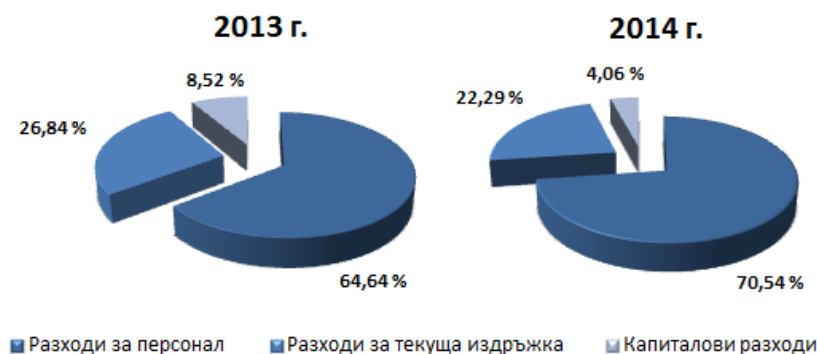
Фигура 4 – Бюджетни разходи на МО като % от БВП за периода 2010 - 2014 г.

Отчита се спад от **0,14%**, или в реално изражение - **94 035 000** лв. по-малко спрямо разходите за отбрана през 2013 г.

Трансферът, който беше предоставен за държавните висши военни училища по функция „Образование“ е в размер на 27 828 хил. лв. Средствата, свързани с непосредствената издръжка на Министерството на отбраната и Българската армия (без висшите военни училища), разпределени в рамките на основните направления за разходи са: разходи за персонал – **777 131** хил. лв. (в т. ч. обезщетения – 27 042 хил.лв.); разходи за текуща издръжка – **245 567** хил. лв. и капиталови разходи в размер на **44 746** хил. лв.

На Фигура 5 е показано сравнение в съотношението на направленията на разходите в бюджета за отбрана между 2013 и 2014 г.

Изразходваните средства, свързани с международната дейност и издръжка на задграничните представителства, са в размер на 3 194 хил. лв. Осъществените от Министерството на отбраната плащания на разходите по участието на въоръжените сили в многонационални формирования, коалиционни операции, операции на НАТО, ЕС и ООН, съвместна подготовка и международни учения са в размер на 34 934 хил. лв.

Фигура 5 - Сравнение в съотношението на направленията на разходите 2013 – 2014 г.

2.5. Изпълнение на бюджетните програми по политики.

В рамките на бюджета на Министерството на отбраната се изпълняват две политики - „Отбранителни способности“ и „Съюзна и международна сигурност“.

2.5.1. Политика „Отбранителни способности“.

Основната цел на политика „Отбранителни способности“ е изграждането на оперативно съвместими въоръжени сили, способни да изпълнят целия обем от задачи, с единна система за командване в мирно време и при кризи, със съответстваща организация, численост, въоръжение, техника и подготовка.

Изразходваните средства по политика „Отбранителни способности“ са в размер на 998 747,869 хил. лв., без разходите на държавните военни училища, което представлява 93,56% спрямо общите разходи на Министерството на отбраната. Те са разпределени по поддържащите политиката основни програми 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8 и 9, както е показано в Таблица 2:

Таблица 2 – Разходи по политика „Отбранителни способности“

ОСНОВНА ПРОГРАМА	Изразходвани (хил. лв.)	% от общите разходи на МО
1. Подготовка и използване на въоръжените сили	743 539,577	69,66
2. Управление на човешките ресурси и резерв	13 349,190	1,25
3. Сигурност	23 843,786	2,23
5. Медицинско осигуряване	130 288, 889	12,21
6. Военно-патриотично възпитание и военно-почивно дело	22 746, 168	2,13
7. Изследвания и технологии	7 283, 207	0,68
8. Военно образование	639, 557	0,06
9. Административно управление и осигуряване	57 057,495	5,35

2.5.2. Политика „Съюзна и международна сигурност“.

Основната цел на тази политика е участие във формиране на политиките на НАТО и ЕС по сигурността и отбраната и адекватен принос към тяхното реализиране.

Изразходваните по политика „Съюзна и международна сигурност“ средства в размер на 68 696, 363 хил. лв., или 6,44% от разходите на Министерството на отбраната, разпределени по поддържащите политиката основни програми 4 и 10, са показани в Таблица 3.

Таблица 3 – Разходи по политика „Съюзна и международна сигурност“

ОСНОВНА ПРОГРАМА	Изразходвани (хил. лв.)	% от общите разходи на МО
4. Членство в НАТО и Европейския съюз и международно сътрудничество	28 780,238	2,70
10. Военна информация	39 916, 125	3,74

3. Въоръжени сили и отбранителни способности.

През 2014 г. продължи работата за изпълнението на мероприятията от Плана за развитие на въоръжените сили на Република България. С Постановление на Министерски съвет № 5 от 21 януари 2014 г.⁵ са внесени изменения в Плана за развитие на въоръжените сили на Република България⁶. В Сухопътни войски трансформацията на бригада „Специални сили“ в полк беше отменено и формирането запази статута си. С оглед нарастване на силите за оказване на помощ на населението при бедствия в северозападния регион беше сформиран 10-ти отделен механизирани батальон, дислоциран във Враца. Във Военновъздушните сили, за преодоляване на възможен дефицит от способности, бяха запазени част от предвидените в Плана за развитие на въоръжените сили за снемане от въоръжение бойни самолети Миг-21 и СУ-25, до придобиване на нов тип многофункционален боен самолет. Поради забавяне на утилизацията на излишните и негодни боеприпаси и затруднения при освобождаване от ненужните боеприпаси, складовете и базите на бригада „Логистика“ от състава на

www.mod.bg

Съвместното командване на силите, съхраняващи излишни за въоръжените сили въоръжение, техника и бойни припаси, ще се разформират след освобождаването (реализиране или утилизация) им от материалните средства. Във Военноморските сили бяха изпълнени заложените в Плана за развитие на въоръжените сили на Република България мероприятия по реорганизацията на три военни формирования.

Получи се дисбаланс между планираните способности и отделяните за тяхното поддържане и изграждане финанси. Като опит за възстановяване на баланса се наложи провеждането на Преглед на структурата на въоръжените сили, стартирал

Пресцентър МО

през януари 2014 г. в изпълнение на заповед на министъра на отбраната №ОХ-848/16.12.2013 г. (изм. с МЗ №ОХ-405/11.06.2014 г.). В рамките на този процес трябваше да се прегледат и при необходимост – актуализират, утвърдените планиращи сценарии, да се предложи концептуално виждане за развитие на съответните способности и да се предложат устойчиви варианти за изпълнение на задачите на въоръжените сили с ограничения, в рамките на прогнозните ресурси, както и за наличие на пълни отбранителни способности.

На база обобщените резултати от прегледа беше изготвен доклад. При обсъждането му от Съвета по отбрана, се очерта необходимостта от доразвиването на тези резултати, с цел определяне на необходимите способности за изпълнение на мисиите и задачите на

Пресцентър МО

⁵ Влязло в сила от 01 февруари 2014 г.

⁶ Приет с ПМС №333/2010 г.

въоръжените сили, отчитайки настъпилите промени в стратегическата среда на сигурност и приоритетите в средносрочен план по придобиване на нови способности и модернизация на въоръжените сили.

В тази връзка, със заповед на министъра на отбраната №ОХ-794/30.10.2014 г. беше разпоредено провеждането на Преглед на отбранителните способности.

Прегледът потвърди, че въоръжените сили ще продължат да бъдат развивани като единен комплект от войски и сили. В хода на прегледа бяха определени минимално необходимите отбранителни способности за изпълнение на задачите по отбрана на страната, за изпълнение на задълженията ни в системата за колективна сигурност и отбрана, както и за принос към националната сигурност в мирно време. В съответствие с нивото на национална амбиция ще се изграждат, развиват и поддържат балансираните способности на трите вида въоръжените сили за планиране и ефективно провеждане на операции, с приоритет в областите бойна ефективност, информационно осигуряване, командване, управление и комуникация. В дългосрочен план е необходимо да бъдат придобити ключови за съвременните операции способности за: въздушно разузнаване и наблюдение; изграждане и поддържане на обща оперативна картина; комуникационно-информационна поддръжка; мобилна логистика; действия в градска среда, нощем и при екстремни климатични условия; защита на критична инфраструктура. От изключителна важност е изгражданите способности да са оперативно съвместими с тези на нашите съюзници, което към момента не е факт поради остарялото, в по-голямата си част съветско и руско оборудване и екипировка.

Резултатите от прегледа ще бъдат използвани при изготвянето на „Програма за развитие на отбранителните способности на въоръжените сили до 2020 г.“ и „План за развитие на въоръжените сили до 2020 г.“.

Подготовката на въоръжените сили се провеждаше с цел поддържане и развитие на съществуващите и придобиване на нови отбранителни способности за изграждане на оперативно съвместими щабове и формирования, необходими за изпълнение на мисиите и задачите. Тя беше насочена към гарантиране на необходимото ниво на готовност за изпълнение на мисиите на въоръжените сили и в тясна координация с държавите-членки на НАТО и Европейския съюз. Приоритет в дейността на командирите от всички степени беше подготовката на формированията, определени за участие в мисии извън територията на страната, както и на тези от декларираните сили.

През изминалата година планираните финансови средства за подготовка бяха увеличени с над 1 % в сравнение с 2013 г., но остават недостатъчни за провеждане на пълноценна подготовка съгласно регламентиращите документи. Финансовите рестрикции, остарялото въоръжение и техника, и невъзможността за поддържането му в изправно състояние, принуждаваха щабове да планират мероприятия за поддържане на подготовката с ограничено използване на материална част.

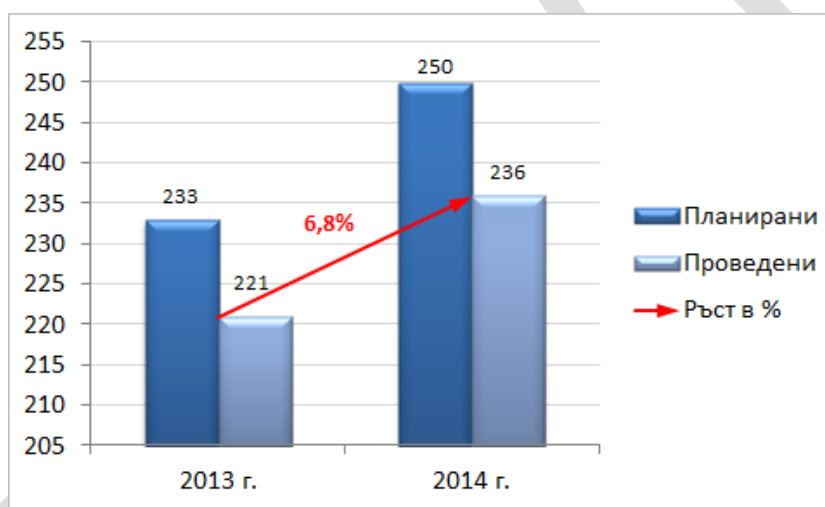
От друга страна, състоянието на наличната учебно-материална база затрудни провеждането на качествена подготовка. Хроничната липса на финансови и материални средства в перспектива ще доведе до загуби на способности, свързани с провеждането на подготовката на войските и силите.

През отчетния период бяха планирани общо 250 учения, от които бяха проведени 236 учения (94 %), в това число 13 международни. На Фигура 6 е изобразена диаграма, сравняваща мероприятията по бойна подготовка през 2013 г. и 2014 г. Наблюдава се повишение с 6,8% на броя на реално проведените учения спрямо 2013 г.

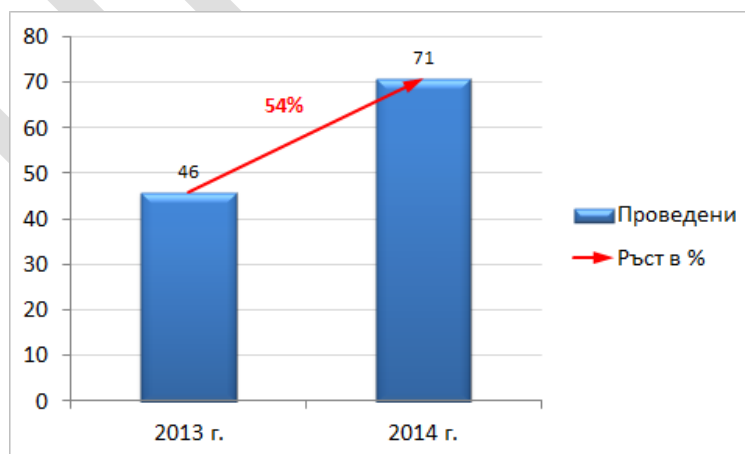
Формирования от въоръжените сили участваха в общо 71 международни учения и подготовки. В „План за съвместната българо-американска подготовка и учения за 2014 г.“ бяха планирани 57 подготовки/учения и 14 индивидуални подготовки/курсове, като всички бяха изпълнени. Трябва да се отбележи обаче, че повечето от тях бяха с тематика по мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“, което не е в съответствие със съвременните предизвикателства на средата на сигурност.

Въпреки, че подготовката на декларираните за НАТО и ЕС формирования остана приоритет, неизпълнението на инвестиционните проекти поради липса на финансиране наложи използването на едни и същи материални и технически средства за окомплектоване на няколко декларирани формирования, като се счита, че те няма да се активират по едно и също време. Валидността на подобни допускания трябва да бъде преосмислена в условията на променящата се среда на сигурност и е необходимо предприемането на спешни и адекватни действия в тази посока.

Фигура 6 - Сравнение на мероприятията по бойна подготовка 2013 – 2014 г.

Спрямо 2013 г. се отбелязва повишение с 54% проведените международни учения и съвместни подготовки (Фигура 7). Този ръст обаче, се дължи преди всичко на българо-американските учения и подготовки, финансовата тежест на които се поема почти изцяло от САЩ. Нарастването на международните съвместни учения е в унисон и с инициативата на НАТО за „Свързаност на силите“. Тя е насочена към запазването на вече придобити способности от участие в реални бойни операции.

Фигура 7 - Сравнение на проведените международни учения и съвместни подготовки 2013-2014 г.

През 2014 г. се проведеха следните по-големи многонационални учения и съвместни подготовки с българско участие⁷:

- Разпределено компютърно подпомагано учение на страните от Югоизточна Европа „South Eastern Europe Simulation 14“ (SEESIM 14), проведено от 22 до 26.09.2014 г. в Хърватия, където беше развърнат основният център за ръководство и контрол. Изнесен център за ръководство и контрол на учението беше развърнат във Военна академия „Г. С. Раковски“, а Национален оперативен център - в Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ – МВР. По време на учението са отработени въпроси, свързани с осъществяване на сътрудничество в гражданско-военната област на национално ниво и координиране действията на Национален оперативен център в национален и регионален мащаб.

- Разпределено компютърно подпомагано учение VIKING 14, проведено от 31.03.2014 г. до 11.04.2014 г., като основният център за ръководство на учението е разположен в Швеция, а изнесените центрове за национални ръководства на територията на Швеция, България (във ВА „Г. С. Раковски“), Ирландия, Сърбия и Грузия. Учението включва планиране и провеждане на обща операция по гарантиране на мира и сигурността в нестабилна среда, базираща се на прилагане всеобхватния подход и акцентираща на сътрудничеството и координацията между всички действащи страни.

- Тренировка на европейската военнотранспортна авиация - съвместна летателна тренировка с участието на десет европейски държави и сили и средства от състава на Министерството на отбраната и Българската армия, която се проведе в периода 15.06. - 27.06.2014 г. в България.

- Съвместно учение БРИЗ 2014/BREEZE 2014, проведено на 09.07.2014 г. и на 11.07.2014г. със сили и средства от Военноморските и Военновъздушните сили на България, САЩ, Румъния, Турция, Гърция и Италия.

- Съвместна летателна тренировка ТРАКИЙСКИ ОРЕЛ 2014, проведена от 10.08.2014 г. до 12.09.2014 г. със сили и средства от състава на Военновъздушните сили на България и САЩ.

- Съвместна ротационна подготовка/учение SABER JUNCTION, проведена от 23.08.2014 г. до 17.09.2014 г. в тренировъчния център на силите на САЩ в Европа в Хоенфелс, Германия с участието на Сухопътните войски на САЩ в Европа, представители на още 14 държави и сили и средства от състава на Сухопътните войски и Военновъздушните сили на Република България.

- Съвместно учение BLUE BRIDGE – 2014 е съвместно българо-румънско учение със сили и средства от състава на Военновъздушните сили на България и Румъния, което се проведе на 16.09.2014 г. и на 07.10.2014 г.

- Съвместна тренировка RAMSTEIN GUARD 8 е тренировка на сили и средства за противовъздушна отбрана, сили и средства от състава на Военновъздушните сили на Италия и България, която се проведе от 22.09.2014 г. до 03.10.2014 г.

- Съвместна ротационна подготовка/учение COMBINED RESOLVE III с участието на Сухопътните войски на САЩ в Европа и сили и средства от Военновъздушните сили на България се проведе от 16.10.2014г. до 13.11.2014г.

В национален мащаб, през 2014 г. се проведеха следните съвместни, в т.ч. и междуведомствени, учения и тренировки:

- Съвместно учение ЩИТ-2014 се проведе на 30.05.2014 г. се проведе мащабно учение за противодействие на тероризма под ръководството на МВР с участието на сили и средства от състава на Военновъздушните сили.

⁷ Наименованията на ученията и подготовките с международно участие са дадени с оригиналните си названия на английски език, а националните – на български език.

- Тактическо учение МИРЕН СТРАЖ 14 на Сухопътни войски за национална сертификация на 4-та батальонна бойна група с участието на сили и средства от състава на Военновъздушните сили се проведе от 05.06.2014 г. до 12.06.2014 г.

- Тактическо учение ЧЕРНО МОРЕ 2014 на Военноморските сили с участието на сили и средства от състава на Военновъздушните сили се проведе на 05.06.2014 г.

- Учение по АВАРИЙНО-СПАСИТЕЛНИ ДЕЙСТВИЯ се проведе на 17.09.2014 г. на летище Пловдив с участието на сили от МВР, Центъра за спешна медицинска помощ - Пловдив и сили и средства от състава на Военновъздушните сили.

Информация за подготовката на формированията от въоръжените сили през 2014 г. е дадена в Таблица 4.

Таблица 4 – Подготовка на въоръжените сили през 2014 г.

Подготовка на войските/ занятия, учения	Планирани	Проведени	Изпълнение
Учения с военни формирования с ранг по висок от батальон/дивизион	9	9	100%
Учения с батальон, дивизион	51	50	98%
Учения с рота, батарея, единичен кораб	175	164	93 %
Участие в международни учения	15	13	87%
Парашутни скокове	5060	5294	105%
Полеви лагери	17	17	100 %
Участие в съвместни подготовки/тренировки по „План за съвместна българо-американска подготовка през 2014 г.“	57	57	100 %

3.1. Сухопътни войски.

Продължи изпълнението на мероприятията от Плана за развитие на въоръжените сили в частта му за Сухопътни войски. Трансформацията беше насочена към: изграждане в рамките на наличния финансов ресурс на оперативно съвместими сухопътни сили; поддържането и усъвършенстването на придобити способности и изграждане на нови; въвеждане на съвременни методи за обучение и подготовка (тренажори и симулатори); освобождаване от излишна инфраструктура и редуциране на способности с отпаднала необходимост.

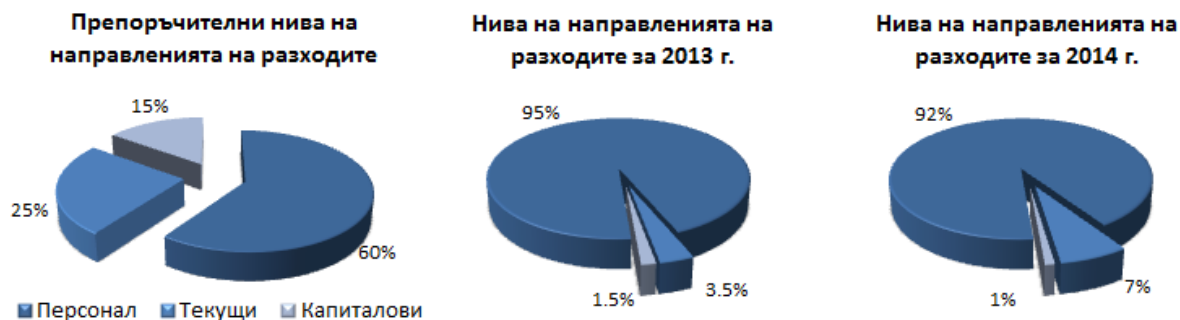
Основните усилия през 2014 г. бяха насочени към: провеждането на ефективна подготовка; формиране, осигуряване, подготовка и сертифициране на батальонните бойни групи; разработване на доктрини, тактики, техники и процедури за използване на формированията от Сухопътни войски в операции; усъвършенстване и

развитие на способностите на декларираните сили за НАТО и ЕС и тяхното сертифициране; издигане нивото на общовойсковата и специална подготовка на формированията от родовете и специални войски.

Основните проблеми при подготовката и изпълнението на задачите и мисиите от формированията на Сухопътни войски се дължат на недостатъчното финансиране и влошеното състояние на въоръжението и техниката.

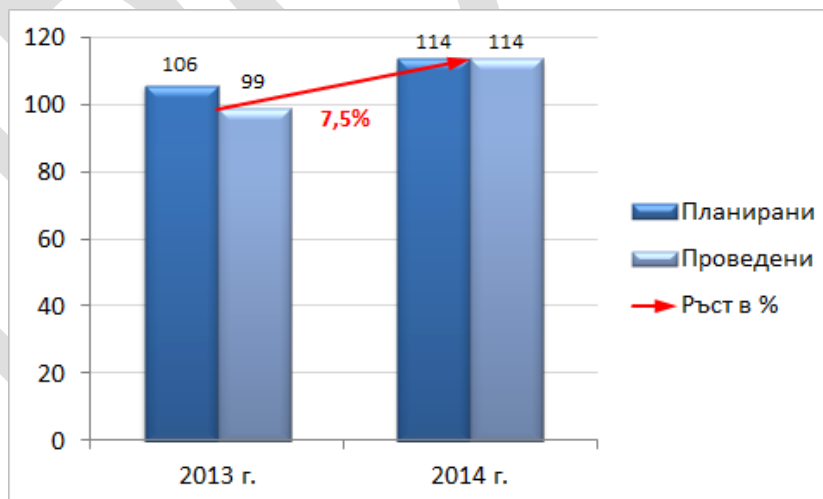
Същественият дисбаланс между препоръчителните нива⁸ и реалните нива на направленията на разходите в бюджета на Сухопътни войски се запазва, а в частта „капиталови разходи“ се задълбочава спрямо 2013 г. (Фигура 8)

Фигура 8 - Дисбаланс в нивата на направленията на разходите в Сухопътни войски

Недостатъчните разходи за текуща издръжка и ниските нива на капиталовите разходи водят до натрупване на проблеми в логистичното осигуряване, които влияят на отбранителните способности. Липсата на акумулаторни батерии, гуми, резервни части, възли и агрегати, консумативи, запасни инструменти и принадлежности за въоръжението и бойните машини води до проблеми при експлоатацията и до неритмичност в обслужването и ремонта. Трудности има и при осигуряването на необходимата екипировка и средства за индивидуална защита на личния състав.

Подготовката на Сухопътните войски се проведе съгласно плановете в рамките на разчетените финансови средства от бюджета за текуща издръжка. В Сухопътни войски бяха планирани и проведени 114 учения (100 %). На Фигура 9 е дадено сравнение на мероприятията по бойна подготовка през 2013 г. и 2014 г.

Фигура 9 - сравнение на мероприятията по бойна подготовка в СВ през 2013 г. и 2014 г.

Наблюдава се повишение със 7,5% на броя на реално проведените учения спрямо 2013 г. Не беше допуснато проваляне или отменяне на занятия поради неосигуряване на финансови или материални средства. Приоритетно се осигуряваха формированията за участие в мисии зад граница, подготовката на батальонните бойни групи и подлежащите на сертифициране декларирани формирования.

⁸ Съгласно Бялата книга за отбраната и Въоръжените сили 2010 г.

През юни 2014 г., по време на учението „Мирен страж 2014“ беше сертифицирана 4-та батальонна бойна група от състава на 61-ва механизирана бригада. Освен сили и средства от Сухопътни войски, в учението взеха участие и формирования от Военновъздушните сили, служба „Военна полиция“ и Военно-медицинска академия с общо 221 единици техника (83 бойни бронирани машини и машини за бойна поддръжка; 133 единици транспортна и специална автомобилна техника и 5 авиационни средства). Бяха демонстрирани основни тактически

действия - водене на отбранителни бойни действия, различни маньоври и настъпателни бойни действия. Освен конвенционалните тактически действия, бяха демонстрирани и провеждани на кордонно-издирвателна операция, операция по евакуиране на цивилно население и осигуряване защита на предна оперативна база.

През октомври 2014 г. на тактическо учение „Ответен удар 2014“ беше сертифицирана 5-та батальонна бойна група. Темата на учението беше „Действие на батальонна бойна група като резерв на Сухопътния компонент в отбранителна операция“. Батальонната бойна група е формирана на основата на военно формирование 52740 – Хасково от състава на 2-ра механизирана бригада, усилена с формирования от специалните сили, за психологически операции, разузнаване, гражданско-военно сътрудничество, логистично осигуряване, защита на силите и военна полиция. Преди учението военнослужещите преминаха 180-дневна подготовка, като част от обучението беше в тренировъчните центрове на армията на Съединените щати в Графенвюр и Хоенфелс – Германия. От българска страна в учението участваха над 800 военнослужещи и повече от 200 единици бойна, транспортна и специална техника, а от американска страна - над 140 военнослужещи от Корпуса на морската пехота на САЩ и Националната гвардия на щата Тенеси.

Информация за ученията на Сухопътни войски е дадена в Таблица 5.

Таблица 5 – Подготовка на Сухопътни войски през 2014 г.

Подготовка на войските/ занятия, учения	Планирани	Проведени	Изпълнение
Учения с военни формирования с ранг по-висок от батальон/дивизион	2	2	100%
Учения с батальон, дивизион	13	13	100%
Учения с рота, батарея	99	99	100%
Парашутни скокове	4149	4149	100%
Полеви лагери	17	17	100%

От изпълнените 4149 парашутни скока 3351 бяха дневни, а 798 - нощни.

Военнослужещи от Сухопътни войски участваха в 18 съвместни подготовки и 16 многонационални учения на територията на България, Германия, Украйна, Румъния, Македония,

Сърбия, Италия и Полша. Участието в международни учения се затвърди като положителна практика и е солидна база за повишаване на умения за работа в многонационална среда и щабовете. Усъвършенства се и полевата натренираност.

В резултат от Мероприятията по двустранното сътрудничество със САЩ 258 военнослужещи от Сухопътни войски преминаха специализирано обучение по откриване и противодействие на импровизирани взривни устройства, което е от съществено значение за опазване сигурността и живота на военнослужещите в съвременните операции. Проведени бяха шест ротации с формирования от 61-ва механизирана бригада, 2-ра механизирана бригада и 3 отделен механизирани батальон в тренировъчните центрове на армията на САЩ в Хоенфелс и Графенвюр, Германия.

Подготовката в Сухопътните войски допринесе за поддържане на съществуващите отбранителни способности. Формированията са способни да изпълняват задачи, както от национален характер, така и в системата на колективната отбрана, но с ограничения, наложени от лошото състояние на въоръжението и техниката.

3.2. Военновъздушни сили.

Основните приоритети на Военновъздушните сили бяха насочени за поддържане и повишаване на подготовката за изпълнение на задачите по наблюдение и охрана на въздушното пространство, поддържане изпълнението на задачите на другите видове въоръжени сили, подготовката на младия летателен състав, подготовка и изпълнение задачите по мисия "Принос към националната сигурност в мирно време". Беше създадена организация за работа по новия пакет „Цели за способности 2013“ на НАТО. във Военновъздушните сили.

През годината дежурните сили и средства по охраната на въздушното пространство на страната в рамките на Интегрираната система за противовъздушна отбрана на НАТО (Air Policing), осигуриха въздушния суверенитет на страната. Отбелязан беше значителен ръст спрямо 2013 г. на действията на дежурните сили и средства при реалното им привеждане в готовност и действия по въздушни цели, потенциални нарушители на въздушното пространство.

Изпълнени бяха дейности по оказване помощ на населението при наводнения, въздушен транспорт на медицински екипи и болни, търсене и спасяване, гасене на пожари от въздуха и осигуряване дейността на държавните органи и местната власт.

Летателната подготовка се провеждаше в съответствие с утвърдените план-графици за учебната година. От планирания общ годишен нальот във Военновъздушните сили е отчетено изпълнение на 88 % от годишния план. Въпреки недостатъчния брой изправна авиационна техника и ресурсните ограничения, чрез добро планиране и ефективно разходване на ресурсите, беше осигурено изпълнението на общ нальот, който

приравнен по абсолютна стойност, превишава с 24 % налято, изпълнен през 2013 г., но въпреки това остава недостатъчен за покриване на стандартите за подготовка.

Проблемен въпрос остава малкият налят на летателния състав в сравнение с изискванията на съюзните стандарти в НАТО, особено при летците, носещи бойно дежурство по задачата „Air Policing“. Наред с това се запазва тенденцията към повишаване на средната възраст на подготвения летателен състав за носене на дежурство, като в същото време ресурсите за подготовка на млад летателен състав остават ограничени.

Изпълнението налято на сертифицираните деклариращи формирования през годината е показан в Таблица 6.

Таблица 6 – Налято на деклариращите формирования от ВВС през 2014 г.

Налято на сертифицираните деклариращи формирования	Изпълнение
Авиационни сили с нарастваща степен на бойна готовност	86%
Сили за развързване с нарастваща степен на бойна готовност	100%

За подготовка на формированията за изпълнение на целия спектър от мисии и задачи през 2014 г. във Военновъздушните сили бяха планирани и проведени 27 международни и национални учения и тренировки. (Таблица 7)

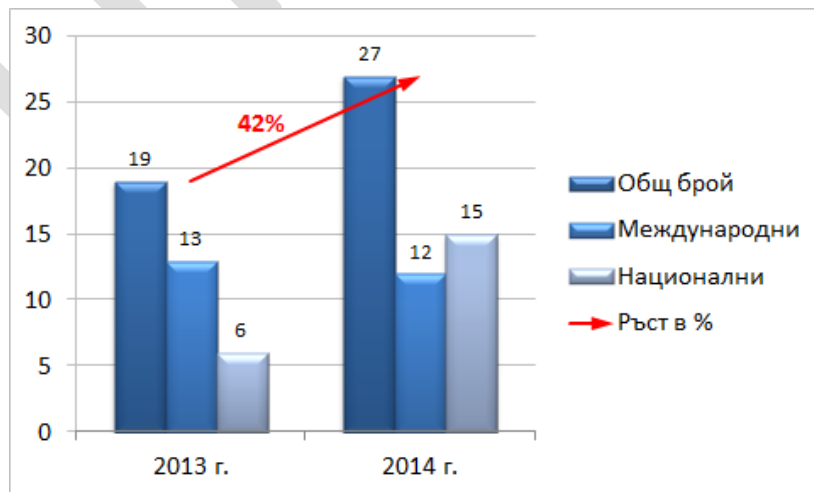
Таблица 7 - международни и национални учения и тренировки през 2014 г.

Подготовка на войските/ Учения, тренировки	Планирани	Проведени	Изпълнение
Учения с авиобаза, бригада, ескадрила, дивизион, КЩУ и компютърно-подпомагани КЩУ	27	27	100%
Учения с рота, батарея, радарен пост	3	3	100%
Парашутни скокове	224	342	153 %

Преизпълнението на планираните парашутни скокове е в резултат на участие в съвместните подготовки с формирования от въоръжените сили на САЩ и участие на представителен отбор на Военновъздушните сили в Държавния шампионат.

През ноември 2014 г. се проведе командно-щабно учение „Въздушен щит 2014“. Резултатите от него показаха, че е необходимо да се продължи работата, както за повишаване на индивидуалната подготовка на личния състав от бойния щаб, така за подобряване на координацията и сглобеността в работата на отделните групи, сектори и секции в рамките на колективната подготовка.

През 2014 г. беше отбелязан ръст от 42% на общия брой на проведените международни и национални учения и тренировки спрямо предходната година. (Фигура 10)

Фигура 10 - Сравнение на мероприятията по бойна подготовка във ВВС през 2013 г. и 2014 г.

По случай Празника на вида въоръжени сили и 102-та годишнина от създаването на Военновъздушните сили, на 11.10.2014 г. в София се проведе впечатляваща въздушна и наземна демонстрация, наблюдавана от над 50 000 души. Тя беше организирана като условна самостоятелна въздушна операция на оперативно-тактически фон, проведена в няколко фази. В процеса на подготовката и на самото участие в операцията, екипажите изпълняваха упражнения от програмите за бойна подготовка на летателните екипажи за типа военно въздухоплателно средство, планирани в годишните план-графици за летателна подготовка.

На 28.11.2014 г., в Пловдив се проведе пилотски симпозиум „Историята продължава.“. За първи път в историята на българската военна авиация, на едно място бяха събрани всички военни авиатори, които са на служба в транспортната, вертолетната, учебната, щурмовата и изстребителната авиация на Република България, както и курсантите от факултет „Авиационен“, обучаващи се за летци-пилоти. В центъра на симпозиума беше поставена темата за летателната подготовка и представена визията за развитието на родните Военновъздушните сили, която обхваща коренно различен подход в авиационното военно образование, осигуряване на по-голям нальот и усъвършенстване на целия процес на организация на полетите.

Приоритетна задача за Командването на Военновъздушните сили беше осигуряването на приемственост между поколенията летателен състав. През ноември 2014 г., в резултат на подбор и отчитайки ресурсната осигуреност, бяха формирани две групи летци, които започнаха провеждането на интензивна летателна подготовка. През учебната 2014 г. беше отбелязан ръст от 54% в сравнение с предходната година при летателния състав, присвоил по-висока степен за класна специалност.

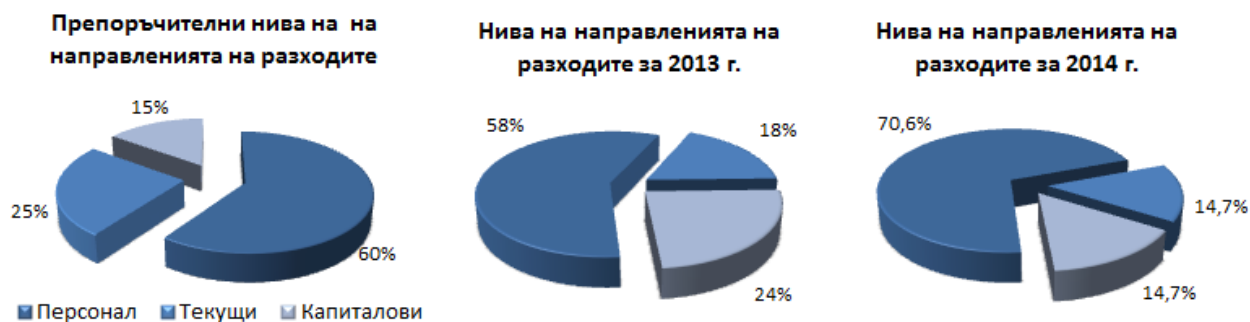
Безопасността на полетите продължи да бъде основен приоритет на Командването на Военновъздушните сили и на командирите на авиационните формирования. През 2014 г. възникнаха общо 30 авиационни произшествия с военни въздухоплателни средства, от които две бяха сериозни инциденти. Общият им брой е с един повече спрямо 2013 г. Приблизително 66% от авиационните инциденти са в следствие откази на авиационната техника, по-голяма част от която е руско производство (58%), произведена през 80-те години на миналия век и е на предела на назначения технически ресурс по време. Наблюдава се обаче положителна тенденция за увеличаване броя пролетени часове на един инцидент в резултат на увеличеното количество изправни военни въздухоплателни средства и нальот.

В отговор на променената среда на сигурност се сключиха и се прилагат споразумения за презгранични операции за „Air Policing“ със съседните страни-членки на НАТО. През 2014 г. провеждането на презгранични операции между Република България и Република Румъния се превърна в рутинна практика. Представители на българските и на гръцките военновъздушни сили проведоха работни срещи относно провеждане на презгранични операции за „Air Policing“. Беше подписан съвместен документ по мерките за безопасност при обслужване на авиационна техника при кацане на чуждо летище.

На 12.03.2014 г. беше подписан договор за взаимодействие между гражданските органи за обслужване на въздушно движение и военните органи от Военновъздушните сили при изпълнение

на задачи за контрол над въздухоплаването при охрана на въздушното пространство на Република България и установяване на минимални норми за сепарация между въздухоплавателни средства. Продължи сътрудничеството на Военновъздушните сили с организацията "EUROCONTROL". Подписан бе План за прилагане на Единно европейско небе⁹ за Република България за 2014 г., който отразява настъпилите промени в системата за управление на въздушното движение, свързани с внедряване на инициативата за Единно европейско небе.

Съотношението на направленията на разходите през 2014 г. във Военновъздушните сили спрямо препоръчаните и спрямо тези от 2013 г. е показано на Фигура 11.

Фигура 11 - Нива на направленията на разходите във ВВС за 2014 г. спрямо препоръчителните и тези от 2013 г.

Реалният обем на паричните средства за капиталови разходи е далеч под необходимите стойности, особено за по-скъпата за поддръжка, обслужване и ремонт авиационна техника и инфраструктура. Недостатъчните капиталови разходи, освен невъзможност за реална модернизация, водят до сериозни проблеми в осигуряването с резервни части, възли, агрегати и консумативи, необходими за плановото поддържане на техниката. Това от своя страна, предизвиква неритмичност в нейното обслужване и експлоатация - извън нормите и предписанията на производителите. За авиационната техника е недопустим дори минимален компромис и нейната експлоатация се преустановява. Това води до сериозни проблеми с подготовката на летците и с изпълнението на реалните задачи по охрана на въздушното пространство.

Основните предизвикателства пред Военновъздушните сили през 2014 г. бяха свързани с изпълнението на поставените задачи в условията на бюджетни ограничения. Острият недостиг на ресурси наложи пълна трансформация на модела за провеждане на летателната подготовка, даваща възможност за подготовка на млад летателен състав при икономично използване на наличните ресурси. Единствено благодарение на всеотдайността и професионализма на инженерно-техническия състав от Военновъздушните сили, бе удължен ресурсът на голяма част от авиационната техника, с което Военновъздушните сили запазиха възможността да изпълняват поставените им задачи.

3.3. Военноморски сили.

Основните усилия на Военноморските сили през 2014 г. бяха насочени към: осигуряване на тактическите учения на военните формирования от Военноморските сили и подготовката и участието на корабите в националното военноморско учение с международно участие „БРИЗ 2014“; подготовката и участието на фрегата „Верни“ в операция „Active Endeavour“ в Средиземно море; подготовката и участието на базов миночистач „Прибой“ в състава на втората постоянна тактическа група на НАТО SNMG2; и сертифицирането на Командването на Военноморските сили.

⁹ Local Single Sky Implementation Plan – LSSIP

Бяха изпълнени заложените в Плана за развитие на въоръжените сили мероприятия по реорганизация на три военни формирования.

В рамките на прегледа на структурата на въоръжените сили беше извършен задълбочен анализ на настоящите структура, функции, задачи и организация на силите. На базата на този анализ, бяха изготвени предложения за оптимизиране на структурата на Военноморските сили.

Със затруднения продължи дейността по изпълнението на новия пакет „Цели за способности 2013“ на НАТО. Финансови средства за това не бяха отпуснати, поради преструктурирането на бюджета на програма 1.3 „Военноморски сили“ в началото на 2014 г. От пакета цели се изпълняваха предимно такива, свързани с подготовка на силите. Ограниченият бюджет наложи нулево финансиране на две цели и разсрочване на изпълнението на останалите осем цели, възложени на

Военноморските сили за изграждане и развиване в периода 2014 - 2028 г. Декларираните сили поддържаха готовност за изпълнение на ангажиментите на Република България към колективната отбрана на НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС в условията на ресурсни ограничения.

Разпределението на направленията на разходите в бюджета на Военноморските сили е показан на Фигура 12.

Фигура 12 – разпределение на разходите във Военноморските сили

Подобно на останалите видове въоръжени сили, недостатъчните разходи за отбрана на страната (и като процент от brutния вътрешен продукт, и като паричен обем), предизвикват дисбаланс в нивата на направленията на разходите и в бюджета на Военноморските сили, особено в частта за капиталови разходи.

Поради тази причина, логистичното осигуряване и поддръжка на мероприятията по подготовката и ежедневната дейност се извършваше в условията на недостиг на финансови и материални ресурси. През последните години не са извършвани необходимите планови профилактични прегледи и ремонти на корабите, въоръжението и техниката, а основно са отстранявани възникнали неизправности по тях. В резултат на това, основен проблем в подготовката на Военноморските сили беше техническото състояние на корабите. Технически неизправности по материалната част доведоха до отмяна на учения. Липсата на финансови и материални средства ограничи възможността за провеждане на учения на море. Поради това, корабите имат плаване на море значително под установените национални и съюзни стандарти. Изпълнението по националните стандарти е 12-23%, а за стандартите на НАТО е между 12 и 43%. Задълбочаването на тези проблеми може да доведе до загуба на вече изградени способности.

Подготовката във формированията на Военноморските сили се провеждаше с наличните ограничени складови количества горива и смазочни материали, закупени през предходни години. Основните усилия в подготовката бяха насочени към усъвършенстване на отбранителните способности, ефективността и съвместимостта с военноморските сили на страните - членки на

НАТО. Приоритет в работата на командирите и щабовете беше подготовката и сертифицирането на декларираните за НАТО и ЕС сили и средства.

Отработиха се планираните единични и съвместни задачи и бойни упражнения към тях. Бреговите части и подразделения изпълниха планираните тактически учения, тактико-строеви занятия и упражненията по използване на техническите средства към тях. Корабните дивизиони и корабите успешно сдадоха курсовите си задачи и проведоха тактическите учения и бойни упражнения към тях.

През годината се проведоха дневни и нощни полети на хеликоптери AS565MB „Пантер“, отработваха се задачи по търсене и спасяване на море и VERTREP¹⁰ и бяха изпълнявани оперативните процедури за стоварване на група от хеликоптер. Проведени бяха съвместни тренировки по осигуряване на противоминно наблюдение с реално обозначаване на въздушни цели и предаване на данни за обстановката на море.

През годината във Военноморските сили бяха планирани 97 учения, от които бяха проведени 85 (88%). Информация за тях е дадена в Таблица 8.

Таблица 8 – Подготовка на ВМС през 2014 г.

Подготовка на войските/ Учения, тренировки	Планирани	Проведени	Изпълнение
Учения с военни формирования с ранг по висок от батальон/дивизион	3	3	100%
Учения с дивизион, батальон	26	25	96 %
Учения с рота, батарея, единичен кораб	68	57	84 %
Парашутни скокове	687	803	116 %

Преизпълнението на планираните парашутни скокове е благодарение на участието на военнослужещи от Военноморските сили в съвместните подготовки с формирования от въоръжените сили на САЩ.

Военноморските сили проведоха и участваха в следните международни и национални учения:

- съвместно учение „PASSEX“ на фрегата „Дръзки“ с кораби на Република Румъния (Ros Regina Maria) и САЩ (DDG „Truxtun“), 10 – 12.03.2014 г.;
- тактическо учение на военноморска база „ЧЕРНО МОРЕ 2014“, 02 – 06.06.2014 г.;

- национално военноморско учение с международно участие „БРИЗ 2014“ и сертификация на Щаба на Военноморските сили по стандартите на НАТО, 03 – 13.07.2014 г.;

- българо-американска съвместна подготовка с Военновъздушните сили на САЩ „ТРАКИЙСКО ЛЯТО 2014“, 14-18.07.2014 г. и 20-25.07.2014 г.;

- съвместна българо-американска подготовка „BLACK SEA ROTATIONAL FORCES 14.2“ на летище Балчик, 03-15.2014 г.;

- съвместно учение PASSEX на фрегата „Дръзки“ с кораби от състава на втората постоянна тактическа група на НАТО и на Военноморските сили на Румъния, 16 – 19.09.2014 г.;

¹⁰ Предаване на товари по вертикален способ с вертолет.

- компютърно-подпомагано командно-щабно учение на тактически групи патрулни и противоминни кораби „Съвместен отговор 2014“, 20-24.10.2014 г.;
- съвместна подготовка със силите за специални операции на Сухопътни войски на Учебен център „Црънча“ от 19 до 25 октомври и 09-14.1. 2014 г.

През 2014 г. и във Военноморските сили основните предизвикателства бяха свързани с недостатъчното финансиране и сериозните ограничения, обуславяни от състоянието на въоръжението, техниката, екипировката и материалните средства. Ограничени остават способностите за изпълнение на разузнавателни задачи в съвременната среда на сигурност. Изграждането на съвременни способности за разузнаване е свързано със значителни финансови ресурси в дългосрочна времева рамка. Планираната сертификация на минен ловец „Цибър“ отново беше отложена. През 2014 г. беше извършен основен ремонт, доставка и монтаж на газотурбинни двигатели за кораба. Забавянето на ремонта наложи поредно отлагане на сертификацията на кораба за 2015 г. Планира се минен ловец „Цибър“ да започне да поддържа установената оперативна готовност в началото на 2016 г.

3.4. Изпълнение на мисиите на въоръжените сили.

По мисия „**Отбрана**“ през 2014 г., основните усилия на органите, отговарящи за планирането, усвояването и поддържането на бойната готовност и мобилизацията, бяха съсредоточени към актуализиране на планове за бойна готовност и мобилизация в съответствие с настъпилите структурни и организационно-щатни промени в щабовите и формированията на всички нива, провеждане на тренировки за поддържане на готовността за работа на оперативните групи, и провеждане на проверки без голям разход на финансови средства. Разработени са анекси към планове за бойна готовност, които отразяват извършените структурни и организационно-щатни промени.

Планираните ежемесечни мероприятия в дните за работа по усвояването и поддържането на планове за бойна готовност се провеждаха редовно. Те спомогнаха за поддържане на нивото на подготовка на личния състав за поддържане на бойната готовност, сглобяване действията на щабовите, изработване и коригиране на справки, разчети и други помощни и справочни документи.

Техническите средства за оповестяване се поддържат в изправност и осигуряват непрекъснато и устойчиво управление на формированията при нарастването на готовността им. Дежурните длъжностни лица са усвоили функционалните си задължения по оповестяване на щабовите и военните формирования при привеждането им в по-високи състояния и степени на бойна готовност.

Състоянието на бойната и мобилизационната готовност осигурява своевременното привеждане в по-високи състояние и степени на бойна готовност с условности, вследствие от състоянието на въоръжението, техниката и материалните средства.

Със свое решение Народното събрание на Република България определи военните формирования и структури за допълване на въоръжените сили във военно време и числеността на запаса. На основание на приетото решение, със заповед на министъра на отбраната №ОХ-036/16.12.2013 г., за допълване на въоръжените сили във военно време през 2014 г. се извършиха организационно-щатни промени и пълна ликвидация на формирования от структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия.

В зависимост от етапите на организационно – щатните промени беше изготвяна и Схемата за мобилизация на въоръжените сили. За усвояване на планове за мобилизация бяха проведени редовни тренировки с длъжностните лица от групите за управление на мобилизацията и мобилизационните модули.

По мисия „**Подкрепа на международния мир и сигурност**“ през 2014 г. са сертифицирани

следните контингенти от въоръжените сили на Република България (Таблица 9):

Таблица 9 - сертифицирани контингенти по мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“ през 2014 г.

№	КОНТИНГЕНТ	СЕРТИФИКАЦИИ
1	За участие в операцията на Международните сили за поддържане на сигурността (ISAF) в Кандахар, Афганистан	1
2	За участие в мисията RESOLUTE SUPPORT в Кандахар, Афганистан	1
3	Екипи съветници (MAT) за участие в операцията на Международните сили за поддържане на сигурността (ISAF) в Кандахар, Афганистан	2
4	Национален елемент и междинен резерв за участие в операцията на Европейския съюз в Босна и Херцеговина (ALTHEA)	2
5	За участие в операцията на Стабилизиращите сили на НАТО в Косово (KFOR) HUMINT	2

За изпълнение на задачите, произтичащи от мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“, въоръжените сили поддържат и предоставят определените отбранителни способности. В изпълнение на „План на Министерството на отбраната за защита при бедствия“ и „План на Българската армия за оказване помощ на населението при бедствия“, формированията за овладяване и/или преодоляване на последствията от бедствия поддържаха през 2014 г. постоянна готовност за оказване на помощ на населението.

Подробна информация за операциите по тази мисия е дадена в т. 3.5.4 „Операции и мисии в подкрепа на населението“.

3.5. Участие на въоръжените сили в операции и мисии.

В изпълнение на мисията на въоръжените сили „Подкрепа на международния мир и сигурност“ през 2014 г. формирования и отделни военнослужещи участваха в 12 операции и мисии зад граница.

В съответствие с прилагането на „Стратегия за трансформиране на участието на въоръжените сили на Република България в ръководените от НАТО „Международни сили за поддържане на сигурността в Афганистан“ в края на 2014 г., числеността на контингентите ни зад граница беше сведена общо до 144 военнослужещи. Общият брой военнослужещи, участвали в планираните ротации през годината е около 1043, включително и ротата от междинният резерв за операция ALTHEA на ЕС в Босна и Херцеговина.

3.5.1. Операции и мисии на НАТО.

- Операция на Международните сили за поддържане на сигурността в Афганистан (ISAF-International Security Assistance Force) и „Решителна подкрепа“/“Resolute Support“ в Афганистан

През декември 2014 г. завърши най-мощната операция, провеждана от НАТО в продължение на 13 години в Афганистан.

През 2014 г. числеността на българския контингент достигаше до 420 военнослужещи, разпределени в два географски района - Кабул и Кандахар. В неговия състав бяха включени национален елемент, щабни офицери, охранителна рота на летището в Кандахар, отделение „Военна полиция“, групи за разузнаване и екипи от съветници.

В изпълнение на „Стратегия за трансформиране на участието на въоръжените сили на Република

Пресцентър МО

България в ръководените от НАТО Международни сили за поддържане на сигурността в Афганистан” в началото на юли 2014 г. беше преустановено участието на отделението „Военна полиция”. През декември 2014 г. беше изтеглена от района на операцията охранителната рота на летището в Кандахар. В резултат на тези действия общата численост на нашия контингент беше сведена до 110 военнослужещи, необходими за участие в новата мисия „Решителна подкрепа”¹¹, започваща от началото на 2015 г. Към момента участието ни в мисията се състои от взвод за охрана на летището в Кандахар, екип от съветници, ангажирани в обучението, съветването и подпомагането на 205 армейски корпус на Афганистанската национална армия, щабни офицери в щаба на мисията, група за разузнаване и национален поддържащ елемент.

- Операция на Стабилизиращите сили за сигурност в Косово (KFOR – Kosovo Force)

Република България участва в операцията с 10 военнослужещи в щаба на KFOR и в тренировъчната група на НАТО (NATO Liaison and Advisory Team – NLAT) в Косово. В многонационалното интегрирано логистично формирование за контрол на придвижването (MILU) участваме с един военнослужещ.

- Операция на НАТО за борба с тероризма в Средиземно море „ACTIVE ENDEAVOUR” (OAE)

Водеща роля в операцията имат постоянните военноморски групи на НАТО (SNMG), които се използват на ротационен принцип, съвместно с кораби на страните-членки на Алианса, за провеждане на операции по наблюдение на обстановката на море и в готовност за действие на пристанище. През 2014 г. в периода от 07 октомври до 11 ноември 2014 г. фрегата „Верни” взе участие в операцията с екипаж от 131 души.

- Операция на НАТО за борба с морското пиратство в акваторията около Сомалия „OCEAN SHELDT” (OOS)

В операцията Република България участва с един военнослужещ в плаващия щаб на Постоянната военноморска група на НАТО № 2 (SNMG2).

От юни 2014 г. участваме в операцията на НАТО ACTIVE FENCE със седем военнослужещи. Операцията се провежда на базата на политико-военната инициатива на Алианса за усилване на противовъздушната отбрана на Република Турция с елементи от интегрираната система за ПВО и ПРО на НАТО. Целта е да не се допусне попадение на балистична ракета на съюзническа територия.

- Принос към Силите за отговор на НАТО (NATO Response Force – NRF)

През изтеклата година участието ни в Силите за отговор на НАТО (NRF) беше с рота за специални операции в състав до 120 военнослужещи, които поддържаха постоянна готовност за развърщане за срок от шест месеца.

3.5.2. Операции и мисии на Европейския съюз.

- Военна операция на ЕС в Босна и Херцеговина (EUFOR ALTHEA)

През 2014 г. Република България участва с 10 военнослужещи в щаба на операцията и подчинените структури, както и с национален поддържащ елемент и рота в състава на междинния резерв на операцията - общо 113 военнослужещи. Резервът поддържа готовност за развърщане в района на мисията при необходимост от пунктовете за постоянна дислокация на територията на страната.

- Военноморска операция на ЕС за възпрепятстване, предотвратяване и възпиране на пиратски действия край бреговете на Сомалия (EU NAVFOR ATALANTA)

През 2014 г. в оперативния щаб на мисията в Нордууд, Великобритания, участва с един български военнослужещ.

- Мисия на ЕС за обучение на силите за сигурност на Мали

Република България взе участие на ротационен принцип в EUTM Mali към щаба на мисията в Бамако с медицински екипи, съставени от четирима медици, които се ротираха на четири месеца – общо 12 военнослужещи за годината, изпълняващи задачи на първото ниво на медицинско осигуряване „Роля 1”.

¹¹ РМС № 707/17.10.2014 г.

- Военна операция на Европейския съюз в Централноафриканската република (ЦАР) – EUFOR RCA

От 28 април 2014 г. Република България участва в EUFOR RCA с един военнослужещ в оперативния щаб на операцията в Лариса, Гърция.

- Гражданска мисия за наблюдение в Грузия (UNMIM)

Република България участва в мисията с четирима военнослужещи, изпълняващи длъжности на военни наблюдатели.

- Полицейска мисия на ЕС в Афганистан (EUPOL-A)

През 2014 г. Република България участва в полицейската мисията с един военнослужещ, изпълняващ инструкторски функции.

3.5.3. Операции и мисии на ООН.

- Мисия на ООН в Либерия (UNMIL)

Участието на Република България в мисията на ООН в Либерия (UNMIL) през 2014 г. е с двама военни наблюдатели.

3.5.4. Операции и мисии в подкрепа на населението.

Общо 95 модулни формирования за овладяване и/или преодоляване на последствия от бедствия поддържаха постоянна готовност и провеждаха операции за оказване на помощ на населението. През отчетния период, като цяло във въоръжените сили бяха проведени общо 167 операции в подкрепа на населението. В тях участваха около 1771 военнослужещи и 443 единици техника. Изразходваните финансови средства са в размер на 527 596,74 лв., които бяха възстановени в бюджета на Министерството на отбраната от Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерски съвет.

Освен значителният брой военнослужещи, в операциите в подкрепа на населението се включи и голям брой специална техника и летателни средства. При гасенето на пожари в труднодостъпните планински райони, както и при провеждането на спасителни операции, безценна се оказа помощта на вертолетите от състава на Военновъздушните и Военноморските сили.

В изпълнение на съвместната заповед на министъра на вътрешните работи, министъра на отбраната и министъра на здравеопазването на Република България, през 2014 г. продължи изпълнението от Военновъздушните сили на специални полети за транспортиране на медицински екипи, органи и пациенти за трансплантация, болни и пострадали. Общо за годината бяха изпълнени четири такива задачи.

Информация за характера на проведените от Българската армия операции по мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“ е дадена в Таблица 10 и Таблица 11:

Таблица 10 – Участие на видовете въоръжени сили

Структура	Участвали хора/техника	Изразходвани финансови средства (лв.)
Сухопътни войски	1162/268	141 792,80 лв.
Военновъздушни сили	331/101	358 658,61 лв.
Военноморски сили	278/74	27 145,33 лв.
Всичко за Българската армия	1771/443	527 596,74 лв.

Таблица 11 – Характер на операциите

Характер на бедствията	Операции (бр.)	Участвали хора/техника
Тежки зимни условия	1	15/4
Потушаване на огнища на пожари	1	7/1
Наводнения	43	1004/170
Разузнаване и унищожаване на открити невзривени боеприпаси	99	441/172
Регистриране и настаняване на бежанци	14	233/74
Спасителни и евакуационни дейности	9	71/22
Всичко	167	1771/443

Изисквания към способностите на формирования за оказване на помощ на населението при бедствия изискват неотложно модернизиране на тяхната екипировка и оборудване. И през 2014 г. сериозно предизвикателство е недостатъчното финансиране. Ръководството на Министерството на отбраната частично осигури придобиването на специално оборудване за действие при пожари, акумулаторни батерии и автомобилни гуми. Въпреки това, традиционно нерешени остават въпросите по пълното окомплектоване с оборудване, резерви части и материални средства. Част

от формирования не разполагат с необходимите леки и тежки защитни облекла за сапъора и специално оборудване за унищожаване на невзривени бойни припаси, както и със защитно противопожарно облекло. Значителна част от материалните средства са с изтекъл срок на годност. Техниката се нуждае от акумулаторни батерии, автомобилни гуми, технически средства за ядрена, химическа и биологическа защита, батерии за специализираната апаратура и от инженерни имущества (гумени лодки, защитно гумирано облекло, гумени ботуши).

В рамките на своите отговорности, способности, сили и ресурси, Министерството на отбраната предприе всички необходими стъпки и мерки за изпълнение и на друга важна задача - подпомагане на държавните органи за овладяване на кризисната ситуация, възникнала вследствие на засиления миграционен натиск към територията на Република България.

Дейността се изрази в няколко направления: подпомагане на дейността на Държавната агенция за бежанците с 18 военнослужещи в центровете във Враждебна, Овча купел и Военна рампа; осигуряване на специализирана транспортна и военна техника с висока проходимост за превозване на бежанци и служители на Гранична полиция в началото на 2014г.; приготвяне, транспортиране и раздаване на топла храна за около 4000 бежанци в центровете Овча купел, Враждебна и Военна рампа, град Харманли и село Пъстрогор; изграждане на инженерно съоръжение възпрепятстващ тип по българо-турската граница.

През 2014 г. продължи втория етап от операция

„Съвместни усилия“ с участие на личен състав и техника по изграждане на инженерно съоръжение от възпрепятстващ тип по българо-турската граница в участъка от село Лесово до село Крайново с обща дължина 29 340 м. и 22 портала. Съоръжение е изградено за 216 дни, като са отработени 26 647 човекодни и 11 632 машинодни. Личният състав и техниката бяха съсредоточени в гъвкава структура на инженерен батальон, като в различните етапи на операцията, в зависимост от обема на строително - монтажните работи и нуждите от логистична поддръжка, участваха на ротационен принцип до 211 военнослужещи и цивилни служители и до 84 единици техника от 14 военни формирования. Дейностите по изграждане на съоръжението се изпълняваха с максимална натовареност на личния състав, с работа над установеното служебното време и в почивни и празнични дни, както и с максимално използване възможностите на наличната техника.

Съоръжението е предадено напълно завършено и годно за експлоатация на Главна дирекция „Гранична полиция“ – МВР.

3.6. Съвместна българо-американска подготовка.

В изпълнение на утвърдения в началото на 2014 г. „План за съвместна българо – американска подготовка и учения през 2014 г.“, бяха проведени общо 71 тренировки, подготовки, учения и курсове.

Общо на територията на Република България от началото на годината се проведеха 39 съвместни тренировки, подготовки и учения и девет индивидуални подготовки. В тренировъчните центрове на Силите на САЩ в Германия и трети страни участвахме в 18 съвместни тренировки и учения и пет подготовки.

Най-масащбните мероприятия от Плана за съвместната българо-американска подготовка и учения за 2014 г. проведени от началото на годината бяха:

- Многонационално компютърно подпомагано командно-щабно учение „Saber Guardian 2014“ се проведе в периода 21.03. – 04.04.2014 г. в района на Учебен полигон „Ново село“, хотел „Шипка“ - София с привличането на мобилния вариант на симулационна система „Joint Conflict and Tactical Simulation“ (JCATS) и в района на Центъра за подготовка на Сухопътните войски в Чинку – Румъния, с участието на военнослужещи от Министерството на отбраната, Сухопътни войски, Съвместното командване на силите, Военномедицинска академия, Служба „Военна полиция“, Центъра за изследване, изграждане и усъвършенстване на способности на НАТО за управление на кризи и реагиране при бедствия, Българския Червен кръст, Върховния комисариат по бежанците към ООН и център „Каритас“. В учението участваха близо 700 военнослужещи от България, САЩ, Армения, Азербайджан, Грузия, Турция, Украйна, Белгия, Сърбия, Молдова, Полша и Румъния.

- Съвместна летателна тренировка „Тракийска звезда 2014“ се проведе от 20.05. до 08.06.2014 г. на авиобаза „Граф Игнатиево“ и полигон „Елена“. Участваха екипажи на Военновъздушните сили на САЩ в Европа, Българските Военновъздушни сили, Военновъздушните сили на Румъния и Гърция, както и формирования от зенитно-ракетните войски от състава на българските Военновъздушни сили и Сухопътни войски.

- Съвместна подготовка „Тракийско лято 2014“ се проведе на летища Враждебна, Крумово, Чешнегирово и Балчик за времето от 12 до 26.07.2014 г. В съвместната подготовка от българска страна участваха сили и средства от Министерството на отбраната и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната, формирования от Сухопътни войски, Военновъздушните сили, Военноморските сили, Специализирания отряд за борба с тероризма на МВР. От американска страна участваха транспортни самолети C-130J и C-21 и 130 военнослужещи.

- Съвместна подготовка „Black Sea Rotational Force 14.2“ – Platinum Lion се проведе от 10.07. до 20.08.2014 г. на два етапа: Сухопътни операции/Land Operations на Учебен полигон „Ново село“ и Специални операции/Special Operations на летища Балчик, Варна, Крумово, Бургас, Враждебна и Учебен полигон „Ново село“. В подготовката взеха участие сили и средства от Министерството на

отбраната, Съвместното командване на силите, Сухопътни войски, Военновъздушните сили, Военноморските сили, формирования от Морската пехота на САЩ, Кралската Морска пехота на Кралство Великобритания, формирования от Сърбия, Румъния и Азербайджан.

3.7. Развитие на националните концептуални и доктринални документи.

През годината продължи изучаването и прилагането в практиката на базовите и поддържащите доктрини. Поради приемане и прилагане на новите доктрини, със Заповед на началника на отбраната № ЗНО-112/19.06.2014 г. бяха снети от ръководство и изпълнение доктрини на Българската армия, въведени през периода 2000-2003 г.

От планираните за разработване през 2014 г. поддържащи доктрини бяха разработени и въведени за прилагане със заповеди на министъра на отбраната „Доктрина за сухопътни операции (НП-3.2)“, „Доктрина за въздушни операции (НП-3.3)“, „Доктрина за защита на войските и силите (НП-3.14)“, „Доктрина за гражданско-военно сътрудничество (НП-3.4.9)“, „Доктрина за придвижване и транспортиране (НП-4.4)“ и „Доктрина за медицинско осигуряване (НП-4.10)“. В процес на разработване е „Доктрина за военна полиция (НП-3.16)“, а разработването на „Доктрина за специалните операции (НП-3.5)“ се отлага вече втора година, поради изчакване на резултатите от прегледа на структурата на въоръжените сили.

Паралелно с процеса на развитие на доктрините на въоръжените сили, през 2014 г. се акцентира върху развитието и актуализирането на приложните документи – тактики, техники и процедури, необходими за непосредствената дейност на войските.

Системата за разработване и актуализиране на национални концептуални и доктринални документи в областта на отбраната и въоръжените сили се утвърди като работеща и ефективна система, която допринася за придобиване на адекватни на средата на сигурност способности от въоръжените сили.

3.8. Въоръжение и техника.

В Министерството на отбраната през 2014 г. бяха извършени дейности по възлагане на обществени поръчки, в резултат на което бяха сключени 116 договора, девет рамкови споразумения и 18 допълнителни споразумения за доставка на стоки и предоставяне на услуги в следните направления:

- Окомплектоване на българските контингенти и войсковите формирования на територията на страната с въоръжение, техника и индивидуално снаряжение, полеви облекла, обувки пустинен тип и др.
- Доставки на горива, масла, смазки и специални течности за подготовка на войските, както и на твърди и течни горива за отоплителния сезон и противопожарно имущество;
- Доставки на автомобилни гуми и акумулаторни батерии за осигуряване подготовката на военните формирования от Българската армия;
- Експлоатацията на самолети „МиГ-29“; Експлоатацията на вертолетите Бел-206; Възстановяване летателната годност на два броя самолета L-39; Интегрираната логистична поддръжка на самолети „Пилатус“ РС-9М и РС-12; Вертолетите „Кугар“ и интегрирана логистична поддръжка на вертолетни двигатели „Макила“; Доставени бяха резервни части за интегрираната логистична поддръжка на самолети „Спартан“ и спирачни парашутни системи за самолети; Доставени бяха и пиросредства за самолети руско производство;
- Предоставяне на електронни съобщителни услуги чрез мобилна наземна мрежа по стандарт GSM/UMTS за Министерството на отбраната и др. на територията на Република България и в чужбина; Поддръжка на софтуер и хардуер на комуникационни и информационни системи (КИС) на Военен команден център; следгаранционна поддръжка на КИС на Оперативен център за въздушен суверенитет; Ремонт на корабни радиолокационни станции (РЛС) на фрегати клас Е-71 „Дръзки“ и „Верни“; Ремонт и поддръжка на комуникационно-информационна техника на контингентите - сателитни телефони и терминали; Доставка, инсталиране и интегриране на два комплекта криптографско оборудване ED-4 в КИС на миночистач „Цибър“, и обучение; Доставка на телефонни ISDN/IP централи и два броя необслужваеми радиорелейни станции „Еклипс“, монтаж и обучение;
- Доставени бяха: бронежилетки и комплект модули за тях, бойни каски, пистолети SIG SAUER SP, десантна парашутна система с кръгъл купол и тип „Летящо крило“, патрони, снайперски

карабини "Хеклер и Кох";

- Извършени бяха дейности по: Ремонт на дългообхватни многофункционални бинокляри Milkam Recon III; Доков ремонт на миночистач "Шквал"; Основен ремонт на газотурбинни двигатели на миночистач „Цибър“, ремонт на приборите за управление на антената на хидроакустическа станция „DUBM-21B“ на минен ловец „Цибър; Ремонт и поддръжка на техника, в т.ч.: ремонт на монитори, принтери, скенери, плотери, факс-апарати, непрекъсваеми захранвания, мултимедийна техника и комуникационна техника.

Сухопътните войски са окомплектовани с основна бойна техника (танкове и бойни бронирани машини) по щатове на 100 %, а с автомобилна и специална техника на нейна база на 80%. Сухопътните войски разполагат с изправно основно въоръжение и техника, гарантиращо минималните заповядани способности.

По проект „Превъоръжаване на Българската армия с автомобилна техника“ са налични 253 броя различен клас автомобили от марка „Мерцедес-Бенц. Придобитата нова и съвременна техника във формированията допринесе за изпълнение на критериите за ефективност и съвместимост с автомобилната техника със страните - членки на НАТО. През годината продължи преоборудването на пет автомобили „Мерцедес - Бенц“ в машини за радиационно и химическо разузнаване, с което ще се повишат досегашните способности в областта на радиационното и химическо разузнаване.

Проведените обществени поръчки не удовлетворяват потребностите от резервни части за бронетанкова техника – руски образец. Голяма част от товарните автомобили и леките автомобили с повишена проходимост са спрени от движение, поради физическа амортизация и недостиг на резервни части. Крайно наложително е доокомплектоването на запасите и обновяването на автобусния парк, с цел осигуряване подготовката на войските и недопускане на аварии и катастрофи.

Натрупаното с годините изоставане в изпълнението на проектите за модернизация, води до забавяне в придобиването на необходими отбранителни способности и затруднява поддържането на вече постигнати такива, както и съвместимостта на формированията в технологичен аспект с партньорите от НАТО. Въпреки силно ограничената финансова квота, Сухопътните войски успешно се справиха с подготовката, осигуряването и сертифицирането на декларираните формирования.

Основните проблеми по въоръжението и техниката във Военновъздушните сили са свързани с осигуряване на летателната годност на самолетите и вертолетите съветско/руско производство - доставките на резервни части и ремонтни услуги от Русия. Придобиването на нов тип многофункционален боен самолет ще доведе до намаляване на необходимите финансови средства за поддръжка на цялата бойна авиация на страната при значително увеличаване на отбранителните способности. Ще се реши и проблемът с освобождаване на честотния спектър, както и ще се постигне информационна и оперативна съвместимост с въоръжените сили на страните, членки на НАТО и ЕС и напълно ще се преодолее дефицита от способности.

Във Военноморските сили, поради ниските финансови квоти за капиталови разходи през последните години, не се изпълняват полагащите се съгласно действащите нормативни документи регламентни прегледи и ремонти на корабите въоръжението и техниката. Част от тях се експлоатират с отстъпление от тактико-техническите изисквания на предела на техническите им възможности. По същата причина през последните години не са извършвани и необходимите технически прегледи, регламентни работи и ремонти на част от боеприпасите (ракети, торпеда, мини). В рамките на осигурените финансови средства, приоритетно бяха изпълнявани прегледите и ремонтите на корабите, участващи в международни учения и на декларираните сили.

Комуникационно-информационната система на Военноморските сили функционира на базата на широк спектър на старо аналогово и ново цифрово оборудване. Част от късовълновите и ултракъсовълновите радиосредствата не отговарят на съвременните стандарти. Липсата на запасни инструменти и принадлежности и финансови средства за ремонт, затрудняват значително техническата експлоатация и поддръжката на техниката. Аналоговите системи са физически и морално остарели и се налага тяхната подмяна с нови, модерни комуникационно-информационни системи.

В края на 2014 г. на Съвет по въоръженията бяха приети две технически спецификации за ремонт и поддръжка на радиостанциите „Харис“ на Военноморските сили и за ремонт и поддръжка на интегрирани комуникационни системи на фирмата „Талес“. Това ще позволи да се стартират обществените поръчки за осигуряване на необходимите ремонт и поддръжка.

Остава проблемът с осигуряването на собствен крипто-модул за обмен на класифицирани данни за морската и въздушна обстановка в реално време по стандартите на НАТО за системата LINK 11 за фрегатите тип Е-71. Към момента на тези кораби се използва крипто модул, получен за временно ползване от Военноморските сили на Кралство Белгия. При неосигуряване на собствени криптографски средства в краткосрочен план, се поставя под съмнение участието на фрегатите от клас Е-71 на Република България в учения и операции на НАТО и Европейския съюз и изпълнението на съюзните ангажименти.

Въпреки постоянната финансова недостатъчност, въоръжението и техниката във Военномедицинска академия се поддържат на добро ниво и могат да се използват рационално за оказване на медицинска помощ на територията на страната. Медицинското осигуряване на военните формирования обаче, е затруднено поради лошото техническо състояние на част от медицинското оборудване и санитарните автомобили.

През 2014 г. не беше решен проблемът със специализираните автомобили на Военномедицинския отряд за бързо реагиране към Военномедицинска академия, които са със средна възраст 30 години, амортизирани са, и имат прекомерен разход на гориво-смазочни материали. Те не разполагат с адекватна защита от ядрени, химични и биологични агенти, поради което не са съвместими със съвременните изисквания на НАТО. За постигане на оперативна съвместимост и участие в международни мисии е необходимо да започне процедура за подмяна на настоящата техника.

3.8.1. Политики и подходи по въоръжението и техниката.

Със заповед на министъра на отбраната № ОХ-744/14.10.2014 г. за „въвеждане на проектно управление“ в Министерство на отбраната беше регламентирано управлението на всички инвестиционни проекти на Министерството на отбрана да се извършва по метода „Управление на проекти в контролирана среда“ (PRINCE2). Беше създаден Борд за управление на портфолио от проекти като висш орган за стратегическо ръководство на проектното управление в Министерството на отбраната.

През май 2014 г. беше проведена Международната изложба на отбранителна техника „Хемус 2014 – Отбрана, антитероризъм и сигурност“. Изложбата постигна основната си цел да осигури място за изява на местната и международната отбранителни индустрии и да им предостави възможности за срещи и обмен на информация с представители на правителството и Въоръжените сили, по отношение на най-новите достижения и изисквания в областта на отбранителните способности.

С цел задълбочаване на диалога между държавната администрация, индустрията и научната общност с интереси в сигурността и отбраната, през октомври 2014 г. бяха организирани и проведени Индустриален ден и Индустриален форум. Разгледани бяха възможностите за ресурсното осигуряване на Националната програма „България в НАТО и в Европейската отбрана 2020“ и за участие на българската отбранителна индустрия и агенциите на НАТО и Европейската агенция по отбрана в нейната реализация.

3.8.2. Инвестиционни проекти.

Отчитайки настъпилите промени в стратегическата среда на сигурност и приоритетите в средносрочен план по придобиване на нови способности и модернизация на въоръжените сили, през октомври 2014 г. бяха дефинирани областите от способности и бяха определени като приоритетни следните инвестиционни проекти:

1. Нов тип основен, многофункционален боен самолет и осигуряване на интегрирана логистична поддръжка – проектът е основен за Военновъздушните сили и включва доставка и логистична интегрирана поддръжка на 8-10 бр. бойни самолети с необходимото въоръжение.

2. Модернизация на фрегати клас Е-71 – в областта “Морска сигурност и операции” основните усилия ще бъдат насочени към модернизация и поддръжка на фрегатите тип Е-71 и усъвършенстване на тяхното въоръжение.

3. Изграждане на батальонни бойни групи от състава на механизирани бригади – основен приоритет за Сухопътните войски е придобиване и поддръжка по време на жизнения цикъл на нова бойна бронирана машина за три батальонни бойни групи, заедно със съответното оборудване,

екипировка и подготовка за изграждане на декларираните батальонни бойни групи.

4. Нови 3D радары – проектът включва придобиването и логистична поддръжка на четири-шест трикоординатни радара за създаване на основно радарно покритие за изпълнение на задачите на Военновъздушните сили в национален аспект и в Интегрираната система за противовъздушна отбрана и противоракетна отбрана на НАТО. За реализирането му ще се търси ресурс и от програмата на НАТО за инвестиции в сигурността (NSIP).

5. Модулен патрулен кораб - придобиване и логистична поддръжка на два-три многофункционални модулни патрулни кораби, като в междинния период до привеждането им в оперативна готовност, се запазят способности на старите кораби.

6. Технически системи за водене на стратегическо разузнаване – с реализацията на проекта ще се придобият и поддържат способности за комуникация, водене на разузнаване, наблюдение и логистична поддръжка на служба „Военна информация“.

7. Кибернетична защита – главен приоритет за системата на отбраната е изграждането и поддържането на център за наблюдение, анализ, реагиране и възстановяване на комуникационните и информационни системи в рамките на проекта, заедно с развитието на автоматизираната информационна система и адаптация на полевите системи за управление в рамките на федерираните мрежи за управление на мисиите (FMN) на НАТО.

8. Съвместен оперативен център на Съвместно командване на силите – проектът съдържа изграждане и поддръжка на съвременен център за управление на операции и придобиване на хардуер и програмни продукти за интегриране на сухопътната, въздушната и морската опознати картини на обстановката.

9. Автоматизирана информационна система на Министерството на отбраната, Българската армия, оперативните и тактическите щабове – предвижда се изграждане и поддръжка на мрежа от центрове за данни на основата на облачни технологии, развитие на информационните системи, разширяване на обхвата на мрежовата инфраструктура, увеличаване броя на базовите информационни услуги и поддръжка на информационната инфраструктура в работоспособно състояние.

3.8.3. Развиване на способности в сътрудничество със съюзници и партньори.

• Многонационалната програма за стратегически въздушни превози (SAC Program);

През 2014 г. бяха използвани над 60 % от наличните по инициативата SAC - C-17 - 65 летателни часа. Превозени бяха 144 души личен състав и над 60 т. материални средства, в т.ч. шест 20 футови контейнера от Афганистан.

• Програма на НАТО за съюзно земно наблюдение;

Участието ни във финансирането на програмата на НАТО за съюзно земно наблюдение (Allied Ground Surveillance - AGS) е 0,6074% от общата цена при формат 15 страни-участници. В абсолютна стойност това означава, че нашият финансов принос в придобиването на системата е 7,86 млн. евро при базова година 2007, без отчитане на коефициентите на ескалация и инфлация. С тяхното отчитане актуалната стойност е около 9,52 млн. евро. Заплатени са всички дължими вноски по административния бюджет и по оперативния бюджет на програмата до края на 2014 г., а останалите дължими средства за следващите години до 2016 г. са планирани.

• Проекти по програмата на САЩ за подпомагане в областта на сигурността (NATO Security Investment Program - NSIP);

През 2014 г. приключи изпълнението на договор в Авиобаза Граф Игнатиево за подмяна на осветителни тела на писта за излитане и кацане и е сключен договор по проведена международна тръжна процедура за изпълнение на три проекта в Авиобаза Безмер включващи удължаване и модернизиране на полосата за излитане и кацане, осигуряване на местостоянки за транспортни самолети и площадка за опасни товари на летището. Извършена е координация и контрол на различни етапи от реализацията на седем проекта по NSIP в Авиобаза Безмер, Варна, София - Бояна и Горна Малина на обща стойност около 88 млн. лв. Изброените проекти допринасят за постигането на нови и подобряването на съществуващи отбранителни способности като предвиждат, както следва: модернизация на пистата за излитане и кацане, маркировка, сигнализация и светлинни системи; сграда за личен състав на транспортна авиация; осигуряване на способности от брегово базирани военноморски комуникационни системи за командване и управление на надводни кораби;

осигуряване на елемент, базиран на софтуера за система за командване и управление на въздушното пространство (Air Command and Control System – ACCS) и съоръжения за комуникационна и информационна поддръжка на модули на НАТО за развързване.

Извършен е финансов одит от Международния борд на одиторите на НАТО (IBAN) на всички завършени проекти по програмата на НАТО за инвестиции в сигурността и са издадени сертификати за приемане. Проверени са процедурите за провеждане на обществени поръчки, протоколите от работа на комисиите, договорите, количествено-стойностните сметки, фактурите и други съпътстващи документи. Разходите по всички проекти са успешно приети, което носи позитиви за управлението и изпълнението на Програмата от страна на Министерство на отбраната на Република България.

През април 2014 г. по искане на органи на Алианса, е извършен анализ на необходимостта от оторизиране на нови проекти на територията на Република България. Съвместно с координаторите от Съюзното командване по трансформациите (Allied Command Transformation - ACT) и Командването в Неапол (Allied Joint Force Command), са извършени редица дейности, необходими за подготовка сформиранието на Пакети от способности.

• проекти по програмата на САЩ за подпомагане в областта на сигурността

През 2014 година изразходването на финансовите средства, осигурявани по Програмите на САЩ за чуждестранно военно финансиране - Foreign Military Financing (FMF) и за подпомагане на коалиционни партньори и съюзници беше насочено към осигуряване на подкрепа на изпълнението на мисиите на Въоръжените сили, придобиване на нови способности за подобряване на оперативната съвместимост за участие в съюзни и съвместни операции, както и за попълване на недостиг по Целите за способности на НАТО. В различна степен на изпълнение се намират 33 договора. С финансиране по Програмите бяха доставени комуникационни и информационни средства, лазерни оръжейни мерници, безпилотни летателни апарати, медицинско оборудване, средства за ядрена, химична и биологична защита, резервни части за системи за наблюдение и опознаване и автомобилна бронирана техника, като общата сума надхвърли 7 млн. долара.

Като част от реализирането на проект „Изграждане на Съвместен оперативен център на Съвместното командване на силите“ беше сключен договор за „Проучване и анализ на място за последващо придобиване на комуникационно-информационно оборудване за центъра“, в резултат на който, в края на 2014 г. беше представена работна концепция за изграждане на Съвместния оперативен център.

През 2014 г. информационна система „Логистика на Българската армия“ беше въведена в експлоатация и внедрена в едно военно формирование за работа с реални данни. През годината обучение за работа със системата са преминали 330 специалисти от военните формирования. От извършения анализ на изпълнението на пилотния проект беше направен извод, че за ефективното използване на системата, нейното развитие следва да продължи, като до края на 2020 г. тя бъде внедрена във всички военни формирования от Българската армия със собствени звена за счетоводен отчет.

В началото на април 2014 г. беше извършена оценка на текущото техническо състояние на „Брегова система за контрол на корабоплаването и охрана на морската граница – ЕКРАН FMF“, от американските специалисти изградили системата, съгласно сключеният през месец септември 2013 г. двугодишен договор за интегрирана логистична поддръжка на системата. На база на извършената експертна техническа оценка се доставиха част от необходимите резервни части и запасни инструменти и принадлежности. Експерти от фирмата-изпълнител на договора извършиха фактически настройки и ремонти на системата. За пролетта на 2015 г. са планирани следващите доставки на резервни части и текущи ремонти на системата „ЕКРАН“.

Съгласно договора BU-P-TAE от програмата на САЩ за „Международно обучение и тренировки“ (International Education and Training - IMET) за нуждите на Военноморските сили, осем офицери участваха в курс „Оцеляване при принудително приводняване на вертолет“, който се проведе в морския тренировъчен център за оцеляване от състава на военноморската авиационна база Пенсакола, щат Флорида, САЩ.

3.8.4. Утилизация на излишни бойни припаси.

Излишните боеприпаси за утилизация са 5 865 тона, от които 867 тона касетъчни боеприпаси.

Поради липса на финансови средства през 2014 г. утилизация на боеприпаси не бе извършвана.

През 2014 г. Министерството на отбраната поиска от Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерския съвет 650 000 лева за утилизация на опасните излишни боеприпаси, съсредоточени във военно формирание 22700 - Костенец, но парите не бяха отпуснати.

За изпълнение на ратифицираната от България "Конвенция за забрана на касетъчните боеприпаси" Министерство на отбраната сключи със САЩ техническо споразумение, на база на което тези боеприпаси да бъдат унищожени с американска финансова подкрепа в размер до 2 000 000 USD. С цел преодоляване на съществуващи пречки в нормативната база и за навременно изпълнение на задълженията ни по Конвенцията за забрана на касетъчните боеприпаси, предстои разработването на специален закон, който да включва и въпроси, свързани с Конвенцията за забрана на противопехотните мини.

С цел унищожаване на излишни за Българската армия ракетни горива и окислители Министерство на отбраната инициира проект към Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ). През май 2014 г. министърът на отбраната и генералният секретар на ОССЕ подписа Меморандум за разбирателство за унищожаване на ракетни горива. С подписването на Меморандума се поставят правните основи за реализирането на проекта, който ще бъде осъществен с финансовото, техническо и административно съдействие на ОССЕ. Предвижда се проектът да бъде изпълнен до края на 2015 г.

По линия на двустранното военно сътрудничество със САЩ бяха осигурени финансови средства в размер на 250 800 долара за реализиране на проект за повишаване на сигурността на складовете за съхранение на въоръжение и боеприпаси в Българската армия. През 2015 г. предстои реализирането на проекта.

3.8.5. Политика по прилагане на компенсаторни практики (офсет).

• По офсетното споразумение с италианската компания "Алениа Аермаки" (Alenia Aermacchi):

Реалното изпълнение на преките офсетни задължения е приключило, като остават някои уточнения по непрекия офсетен проект „Развитие и производство на биомаси в България“. Предстои провеждането на срещи между представители на "Алениа Аермаки", Министерството на отбраната и Министерството на икономиката за изчистване на различията, относно срока му за изпълнение и приключването на споразумението.

• По офсетно споразумение с френската компания "Юрокоптер" (от 1 януари 2014 г. "Еърбъс Хеликоптерс" - Airbus Helicopters)

Продължи да се изпълнява последният проект от директния офсет с компанията: „Изграждане на инфраструктурни обекти в Авиобаза Крумово и Авиобаза „Чайка“. На летище Крумово продължи строителните дейности по изграждането на хангар за вертолети и техническа сграда, като обектите все още не са завършени.

По отношение на задълженията от индиректния офсет – в ход са разговори между „Еърбъс Хеликоптерс“, Министерството на отбраната и Министерството на икономиката по отношение възможността за удължаване на сроковете за изпълнение на проект „Международен технологичен център“.

4. Хората в отбраната.

4.1. Състояние на окомплектоването на Министерството на отбраната и Въоръжените сили.

Към 31.12.2014 г. окомплектоваността на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия с личен състав е 90 % от щатния състав, разпределено както следва:

- Министерство на отбраната - 97 %;
- структури на пряко подчинение на министъра на отбраната - 90 %;
- Българска армия - 90 %.

Постигнатата комплектованост на военните формирования с военнослужещи като цяло позволява изпълнението на поставените пред въоръжените сили задачи. Проблемът е в попълването на вакантните длъжности. На практика, съществуващият некомплект от военнослужещи е невъзможно да бъде попълнен поради това, че планирането и бюджетирането на финансови средства за личен състав, отпускани в бюджета за отбрана по Закона за устройството на държавния бюджет в т.н. „Разходи за персонал“, се осигурява на база списъчен, а не на база щатен личен състав.

През годината беше извършен преглед на структурите от резерва. Констатирано беше неправилно планиране на доброволния резерв от видовете въоръжени сили. Към декември 2014 г. доброволният резерв е комплектуван едва на 17%. През 2014 г. са планирани само 61 резервисти (12 % от всички с договор) за включване в подготовката на военните формирования. Вследствие на недобро разписване на текстове в нормативната уредба беше затруднено изпълнението на разпоредбите и ефективното използване на всички кандидати. На лице е негативна тенденция на намаляване състава на резерва. От 01.01.2008 г. до 30.04.2014 г. съставът на доброволния резерв е намалял с 26%. Очертава се това да продължи и през следващите години. Причините се коренят във влошаване на качеството на запаса, застаряване и влошаване на подготовката му.

Ако се запази сегашното статукво, към 2017 г. офицерите до 35 години ще са крайно недостатъчни за потребностите на военновременните формирования. Към 2023 г. комплектуването на въоръжените сили за военно време със сержантски и войнишки състав от запаса до 35 г. ще бъде затруднено.

В резултат на направените анализи бе разработен модел на процеса за попълване с военно подготвени български граждани за потребностите на военните формирования, който има за цел да реши създадените проблеми и да се справи с негативните тенденции. За да се реализира този модел е необходима промяна в нормативните документи, касаещи резерва.

4.2. Длъжности в щабове и органи на НАТО, ЕС и други международни организации.

Проведени бяха осем конкурса за попълване на вакантни международни и национални длъжности и са командировани военнослужещи и цивилни служители на общо 44 длъжности. В резултат на това, процентът на попълване на длъжностите в структурите на НАТО достигна 100 %.

4.3. Набиране и кариерно развитие.

През календарната 2014 г. бяха назначени на длъжности 37 випускници на Военна академия „Г. С. Раковски“, 90 випускници на Националния военен университет „Васил Левски“, 23 випускници на Висшето военноморско училище „Н. Й. Вапцаров“, 109 випускници на Професионалния сержантски колеж и 13 випускници на Професионалния старшински колеж.

След провеждането на конкурсите за приемане на военна служба на лица, завършили граждански средни или висши училища в страната и чужбина, са окомплектовани вакантни длъжности, както следва:

- във Военновъздушните сили - три длъжности за офицери, което е 75% от необходимите;
- във Военноморските сили 34 длъжности за матроси - 100% от необходимите;
- във Военномедицинска академия две длъжности за офицери - 5% от необходимите; (От обявените 41 броя длъжности за Военномедицинска академия за лекари и специализанти са назначени само двама офицери).
- в Съвместното командване на силите - една длъжност за офицер, което е 100% окомплектованост.

Намеренията и коментарите за въвеждане на минимална възраст за пенсиониране на военнослужещите през последните няколко месеца на годината, доведе до преждевременното напускане на значителен брой военнослужещи от всички категории. В края на 2014 г., броят на освободените от военна служба беше 1711 военнослужещи, от които по собствено желание или поради навършване на пределна възраст - 1614 военнослужещи. От освободените от военна служба с придобито право на пенсия са били 936 военнослужещи.

4.4. Военно-образователна система.

Във Военна академия „Георги Стойков Раковски“ през учебната 2014/2015 г. се обучават 408 слушатели, 340 студенти и 79 докторанти.

В трите факултета на Националния военен университет „Васил Левски“ през учебната 2014/2015 г. се обучават общо 2628 души. От тях 380 студенти в магистърски програми, 1731 студенти в бакалавърски програми, 484 курсанти, както и 33-ма докторанти.

В рамките на програми за студентска и преподавателска мобилност 14 обучаеми от Националния военен университет „Васил Левски“ са се обучавали във висши учебни заведения в чужбина, а 20 обучаеми от тези партньорски училища са се обучавали в Националния военен университет. Шест преподаватели от Полша, Словакия и Румъния са преподавали в Националния военен университет. Девет представители на университета са били гост-преподаватели в Полша, Австрия, Естония, Словакия и Унгария.

Във Висшето военноморско училище „Н. Й. Вапцаров“ за учебната 2014/2015 г. се обучават общо 3162 души. От тях 99 курсанти, 502 студенти в магистърски програми и 2819 студенти в бакалавърски програми и 50 докторанти.

Извършен беше подбор и бяха изпратени 343 военнослужещи и цивилни служители на обучение в курсове в чужбина.

Броят на преминалите обучение в курсове за придобиване и повишаване на квалификацията в национални учебни заведения е общо 2685.

В курсове по английски език във висшите военни училища и Военна академия „Г. С. Раковски“ и военните формирования от декларираните сили са обучавани общо 971 специализанти.

По изпълнение на Цел на способностите - Е 1101 N „Владеене на английски език“, общо 312 военнослужещи от декларираните формирования са обучени в курсове по английски език, проведени във висшите военни училища и Военната академия, а 310 военнослужещи от декларираните формирования са преминали обучение в курсове по английски език, проведени на място във военните формирования на Българската армия.

Средно 50% от военнослужещите, заемащи длъжностите в декларираните формирования, напълно покриват езиковите изисквания за владеене на английски език по Цел на способностите Е 1101 N, разпределени, както следва: в Съвместното командване на силите – 46%; в Сухопътни войски – 52%; във Военновъздушните сили – 46%; във Военноморските сили – 55%; във Военна полиция – 81%. Има изоставане в изпълнение на тази цел. Критериите на проверовъчните листи при сертифицирането се изпълняват главно благодарение на приоритизиране на подготовката на ключовият личен състав на формированията, но това е частично решение на проблема.

Военнослужещите, които се назначават на работа в командни структури на НАТО, в многонационални щабове, както и в национални такива, работещи със структури на НАТО, владеят английски език на ниво, позволяващо им да изпълняват изискванията за заемане на съответната длъжност.

Поетапно, с финансиране по Програмата за чуждестранно военно финансиране на САЩ се

Фото МО
©Вера Йончева

осъвременяват съществуващите езикови лаборатории във военните формирования, където се провежда обучение по английски език. Направена е заявка за доставка на нови компютърни езикови лаборатории по Програмата за чуждестранно военно финансиране на САЩ във висшите военни училища, Военната академия и в някои военни формирования, където се провежда обучение по английски език.

За учебната 2014/2015 г. в Професионален сержантски колеж към Националния военен университет „Васил Левски“ са приети общо 38 кадети. В Професионалния старшински колеж към Висшия военноморски университет „Н. Й. Вапцаров“ – гр. Варна за нуждите на Военноморските сили са приети седем кадети.

От випуск 2014-та година, в Професионалния сержантски колеж към Националния военен университет „Васил Левски“ са завършили обучение общо 109 кадети. В Професионалния старшински колеж към Висшия военноморски университет „Н. Й. Вапцаров“ – гр. Варна за нуждите на Военноморските сили са завършили обучение 12 кадети. В краткосрочни курсове за придобиване и повишаване на квалификацията и за съответно военно сержантско звание в тези колежи се провеждат общо 22 курса.

През 2014 г. са подадени заявки за обучение в курсове по начална военна подготовка за 816 студента от 11 висши училища. Планираните финансови средства за 2014 г. не позволиха обучението в курсове по начална военна подготовка на всички заявени студенти.

Започна провеждането на занятия с учениците в средните училища, свързани с отбраната на страната.

4.5. Социален статус и мотивация

От 01.01.2014 г. със заповед на министъра на отбраната бяха увеличени минималните и максималните размери на основните месечни заплати на цивилните служители по трудово правоотношение на длъжности в Българската армия и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната. Средният ръст на минималните размери на основната месечна заплата на длъжностите бе увеличен с 15% в зависимост от заеманата длъжност, а ръстът на максималните размери на основната месечна заплата се увеличи с 3%.

Считано от 01.01.2014 г., със заповед на министъра на отбраната порционните пари, изплащани на военнослужещите и цивилните служители бяха увеличени от 60 на 90 лева.

През 2014 г. бяха приети три изменения и допълнения на Наредба № Н-15/2010 г. за условията, размерите и реда за изплащане на допълнителни възнаграждения за специфични условия при изпълнение на военната служба на военнослужещите и за специфични условия на труд на цивилните служители от Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия. С това бе регламентиран редът за изплащане на допълнителни възнаграждения на военнослужещите и цивилните служители, от цитираните по-горе категории.

Дейността в областта на социалната адаптация бе насочена към подпомагане на освобождаваните от военна служба военнослужещи за осигуряване на успешен преход в цивилния живот. Общо 13 475 военнослужещи бяха информирани за осигуряването от Министерството на отбраната дейности по програма „Социална адаптация на военнослужещите, освобождавани от военна служба“. Осигурени бяха финансови средства за успешно завършване на обучение в квалификационни курсове на 32 освободени от военна служба военнослужещи, ползващи правата си по чл. 226д, ал. 2 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България. В изпълнение на Споразумение за сътрудничество между Министерството на отбраната и Агенцията по заетостта, са организирани 145 срещи с работодатели, агенции за подбор на персонал и трудови борси, в които участваха 941 работодатели и 390 освободени от военна служба военнослужещи, търсещи нова трудова заетост. Обучени са 20 специализанти офицери-координатори и цивилни служители-консултанти по адаптация.

През 2014 г. е изменена и допълнена Наредба № 1/07.02.2011 г. за условията и реда за материално подпомагане. Проведени са 13 заседания на Комисията по материално подпомагане, на които са разгледани 1868 заявления-декларации за отпускане на материална помощ, от които 1768 са удовлетворени.

С еднократни помощи за посрещане на разходите при болест, смърт, злополука и други са

подпомогнати, както следва: 913 военноинвалиди, 74 пенсионирани военнослужещи, 73 военнослужещи, 77 цивилни служители, 423 военнопострадали и 17 ветерани. С еднократни целеви помощи за погребения са подпомогнати 191 души.

За Коледните празници допълнително бяха отпуснати еднократни помощи на 59 деца на военнослужещи, загинали при или по повод изпълнение на военната служба и на 1502 военноинвалиди с трайно намалена работоспособност над 90 на сто, на родители и на съпруг (съпруга) на български граждани, загинали при или по повод изпълнение на наборната военна служба.

Проведени са седем заседания на Комисията по разглеждане на заявленията, подадени на основание чл. 12, ал. 1 от Закона за военноинвалидите и военнопострадалите, на които е взето решение за издаване на 190 книжки на военноинвалиди и на военнопострадали и за презаверяване на 368 книжки.

Наградната система на Министерството на отбраната беше обогатена с учредяването на три нови наградни знаци, с които да бъдат награждавани ветераните от войните, военноинвалидите и военнослужещите от резерва и запаса на въоръжените сили. Проведени са процедури по издаване на Укази на Президента на Република България за удостоверяване с ордени на пет военнослужещи.

През 2014 г. по различни поводи с награди и отличия са наградени над 2050 военнослужещи и цивилни служители.

С Решение на Министерския съвет¹² беше утвърдено Споразумението между Правителството на Република България и Правителството на Унгария, относно военните гробове и военните паметни места. Подготвени са проекти на Споразумения за военните гробове и военните паметни места между Правителството на Република България и Правителствата на Федералната Република Германия, Република Сърбия и Руската федерация, които са на различен етап на съгласуване.

Предоставени са финансови средства на Службите на военните аташета в Македония, Сърбия и Австрия за ремонтни и възстановителни дейности по българските военни паметници на териториите на тези държави.

4.6. Политика на социално сътрудничество.

Продължи съгласуването на действията и интересите при изпълнението на постигнатите договорености в Колективния трудов договор в Министерството на отбраната и споразуменията към него.

Проведени бяха три заседания на Отрасловия съвет за социално сътрудничество в Министерството на отбраната; осем срещи между представителите на ръководствата на Министерството на отбраната и на Федерацията на независимите синдикати от отбраната „Българска армия“ и Национален синдикат „Отбрана“; една среща между представителите на ръководствата на Министерството на отбраната и Конфедерацията на независимите синдикати в България, Конфедерация на труда „Подкрепа“, Федерацията на независимите синдикати от отбраната „Българска армия“ и Национален синдикат „Отбрана“; 10 срещи между длъжностни лица в Министерството на отбраната и председателя на Федерацията на независимите синдикати от отбраната „Българска армия“ към Конфедерацията на независимите синдикати в България и председателя на Национален синдикат „Отбрана“ към Конфедерация на труда „Подкрепа“.

Сътрудничеството с военнопатриотичните съюзи акцентира на отбелязването на 100-годишнината от Първата световна война. По инициатива на Министерството на отбраната бяха създадени Национален инициативен комитет за отбелязване през 2014 г. - 2015 г. на 70 години от края на Втората световна война и Национален организационен комитет за честването на 100 години от Първата световна война. Съставите на двата комитета са обявени с решения на Министерски съвет¹³ и под председателството на министъра на отбраната бяха проведени заседания, на които бяха взети решения и се пристъпи към тяхното изпълнение.

С измененията и допълненията в Закона за военноинвалидите и военнопострадалите и Правилника за прилагане на Закона за военноинвалидите и военнопострадалите се разшириха възможностите за социално интегриране на военноинвалидите и военнопострадалите.

¹² № 402/19.06.2014 г.

¹³ Решение № 401/19.06.2014 г. и № 449/03.07.2014 г.

Приета беше Наредба № 12/17.07.2014 г., за условията и реда за предоставяне на финансова или материална помощ и за предоставяне на помещения във военните клубове или в сгради в управление на Министерството на отбраната или структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната. В изпълнение на Наредбата е взето решение и е отпусната финансова помощ на военнопатриотичните съюзи, неправителствените организации със сфера на дейност в сигурността и отбраната в размер на 66 170 лева.

Изготвен е проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, във връзка с административното осигуряване на председателството на Междусъюзническата конфедерация на офицерите от резерва на страните членки на НАТО.

5. Национална и евроатлантическа сигурност и отбрана, международен мир и стабилност.

5.1. Европейски съюз – обща политика за сигурност и отбрана.

Дейността на Министерството на отбраната в контекста на Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС премина под знака на изпълнението на заключенията, приети от Европейския съвет по въпросите на отбраната, проведен на 19 – 20 декември 2013 г. Задачите бяха определени в три основни направления: 1) Повишаване на ефективността, видимостта и влиянието на Общата политика за сигурност и отбрана, 2) Засилване на развитието на отбранителните способности на Съюза и 3) Укрепване на европейската отбранителна технологично-индустриална база. Разработена е Рамката на политиката за по-систематично и дългосрочно сътрудничество в областта на отбраната, с отчитане на съществуващите процеси на планиране в НАТО. Целта е да се изгради солидна база за отбранително сътрудничество в Европа. Четирите основни проекта, одобрени от Европейския съвет – Презареждане на гориво във въздуха (Air-to-Air Refueling (AAR), Дистанционно управляеми летателни системи (Remotely Piloted Aerial Systems, (RPAS), Държавни (Правителствени) сателитни комуникации (Governmental Satellite Communications – GOVSATCOM), Кибернетична отбрана (Cyber Defence) се разработват съгласно приетите пътни карти. На 24 юни 2014 г. беше приета Стратегия за сигурност на морските пространства на ЕС. Целта на стратегията е да се улесни създаването на междусекторен подход към морската сигурност чрез постигане на следните четири стратегически цели: 1) възможно най-ефективно използване на съществуващите способности на национално и европейско ниво; 2) насърчаване на ефективни и надеждни партньорства на глобално равнище в морската област; 3) насърчаване на ефективност на разходите; 4) засилване на солидарността между държавите-членки.

Особено внимание се отделя на изследователската дейност и иновациите. В съответствие със задачите, поставени от Европейския съвет за стимулиране на изследователската дейност с двойно предназначение, предстоят следните действия: изготвяне на план за прилагане с цел подобряване сигурността на доставките на ключови поддържащи технологии с двойно предназначение, особено на нанотехнологии, наноелектроника и високотехнологични материали; създаване на консорциум от граждански и военни специалисти по придобиването със задача изготвяне на предложения за придобиване на технологии (напр. оборудване за ядрена, химическа и биологическа защита) в предпазарен етап на разработка, което би било от полза както за гражданските, така и за военните потребители. Голямо внимание се обръща на малките и средни предприятия във веригата на отбранителните доставки. Базиран на Наставление и план за действие за малките и средни предприятия (SMEs' Guidelines and Action Plan), фокусът пада върху дейностите, свързани с продукти с двойно предназначение и координацията в цялостната европейска верига на отбранителни доставки.

На 24 юни 2014 г. Европейската комисия разпространи доклад с пътна карта за реализиране на Заключенията в областта на укрепване на европейската отбранителна индустрия.

Министерството на отбраната продължава своя принос към изграждане на военния капацитет на ЕС със сили за бързо реагиране, чрез участието си в многонационалната Бойна група на ЕС „HELBROC“. През 2014 г. българският контингент и цялата бойна група осъществи четвърта ротация на дежурство през първата половина на 2014 г. Предстои подготовка и участие на БГ „HELBROC“ в дежурство през 2016 г.

По отношение на мерките на ЕС в областта на Общата политика за сигурност и отбрана във връзка с обстановката в Украйна, България подкрепи провеждането на гражданска мисия за подпомагане на сектора на сигурност.

5.2. НАТО – колективна отбрана и съюзна политика за сигурност.

През първата половина на 2014 г. беше отбелязана 10-годишнината от присъединяването на България към Алианса.

Срещата на върха на НАТО в Уелс (4-5 септември 2014 г.) прие важни решения, които определиха в краткосрочен и дългосрочен порядък както приоритетите на Алианса. В контекста на произтичащите задачи, Република България определи националния принос към мерките за гарантиране на сигурността в конкретни параметри, които обхващат: операциите на НАТО през 2015г., силите за отговор на НАТО през 2016 г. и 2017 г. и приносът по изпълнение на незабавните

мерки за гарантиране сигурността на страните членки през 2015 г. Като елемент от прилагането на мерките от Плана за готовност за действие на Алианса (Readiness Action Plan - RAP), в Министерството на отбраната беше извършено необходимото по осигуряване на условия за развърщането на многонационален елемент за командване и управление на НАТО на наша територия през 2015 г. През отчетния период бяха одобрени и осем национални учения за включване в Програмата за подготовка и учения на НАТО (MTEP).

Във връзка с изпълнението на мерките за адаптиране от „Плана за готовност за действие“ (RAP) на Алианса България има готовност за участие в Междинните сили на НАТО с много висока степен на готовност (Interim VJTF Capability/Solution) с медицински хирургически екип от пет военнослужещи.

Във връзка с прилагането на мерките за гарантиране на сигурността, Министерството на отбраната разработи и проект за реализиране на възможности за съвместно изпълнение на задачи по контрол и охрана на въздушното пространство на Република България в рамките на интегрираната система за противовъздушна охрана на НАТО, приет с Решение № 809/05.12.2014 г.

След срещата в Уелс беше разработена Националната програма „България в НАТО и в европейската отбрана – 2020“, насочена към идентифициране на подходи и мерки за превъоръжаване и модернизация на Българската армия. Набелязаните мерки за повишаване на ефективността при постигане на поставените цели включваха устойчиво нарастване на бюджета за отбрана с оглед достигане на 2% до 2020 г., промяна на нормативни и поднормативни актове, икономия на ресурси чрез освобождаване на Министерството на отбраната от несвойствени дейности, свързани с охрана на обекти и съхранение на оборудване с отпаднала необходимост, създаване на фонд „Интелигентна отбрана“ и използване на механизми за международно сътрудничество при изграждането на необходимите способности.

През 2014 г. се проведеха редица срещи с висшето политическо и военно ръководство на НАТО. През април 2014 г. на посещение в страната ни беше генералният секретар на НАТО Андерс Фог Расмусен. Основните моменти в проведените разговори бяха свързани с равностетката от десетгодишнината от присъединяването на България към Алианса, новата стратегическа реалност в Европа вследствие на кризата в Украйна, и перспективите за развитие на българските Въоръжени сили. Срещи се проведеха и с Върховния командващ на Съюзното командване по трансформацията на НАТО генерал Жан-Пол Паломерос и с Върховния командващ на Съюзното командване по операциите на НАТО генерал Филип Бридлав.

Изминалата 2014 г. беше първата от цикъла на изпълнение на Целите за способности от пакета 2013 (ЦС-2013), в съответствие с който страната ни пое ангажимент да изгради способности по 55 цели и да подготви 50 формирания за колективната отбрана на Алианса. От 55-те ЦС, 38 се явяват продължение на цели от предишния пакет ЦВС 2008, а останалите 17 са нови. От поетите за изграждане 50 формирания 35 са продължение от предишния пакет, а останалите 15 са нови. По-голямата част от формиранията, декларирани за колективната отбрана на Алианса се предвиждат и за нуждите на Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС. Пакетът ЦС-2013 осигурява по-нататъшно надграждане на качествените изисквания от досега изпълнявания пакет ЦВС-2008 г. чрез изграждане на високотехнологични способности и предлага направления за по-тясна специализация при участието ни в операции, като краткосрочния планиращ хоризонт е до 2019 г., а средносрочния – до 2028 г. За първи път в пакета от Цели се обръща голямо внимание и на изграждането на невоенни способности, които ще бъдат използвани в етапа „Стабилизиране и възстановяване“ в рамките на операции, водени от Алианса.

Към края на 2014 г. 26 формирания от въоръжените сили са изпълнили критериите, като 22 от тях са преминали сертификация. Трябва обаче да се отбележи, че те имат редица ограничения по отношение на тяхната оперативна съвместимост и в крайна сметка – по готовността им за използване. Наложените ограничения са в резултат на изоставане на доставките на техническо оборудване, въоръжение и техника. Четири формирания са с отложена сертификация: Минен ловец „Цибър“ поради техническа неизправност и три от формиранията, които се осигуряват от Военномедицинска академия: Медицинско подразделение за настаняване на пострадали; Екип за превантивна медицина и Хирургически екип, изграждането на които не е започнало поради липса на финансиране.

Въпреки положените усилия, през годината, в следствие от ограниченият финансов ресурс, продължи задълбочаването на неблагоприятните тенденции по отношение на изпълнението на

Целите за способности. Крайно недостатъчните средства за доставка на ново въоръжение и техника и за осъществяване на програмите за модернизиране на декларираните формирания затрудниха в изключителна степен поддържането на вече постигнатите способности и възпрепятстваха придобиването на нови такива. Наруши се спазването на предварително направените разчети в програмните меморандуми и планове за изпълнение на Целите. Това води до неизпълнение на поетите от България ангажменти към колективната отбрана на НАТО. Видно е, че при сега заложените квоти в отбранителните програми за следващите 6 години, тази неблагоприятна тенденция ще се запази и дори ще се задълбочи.

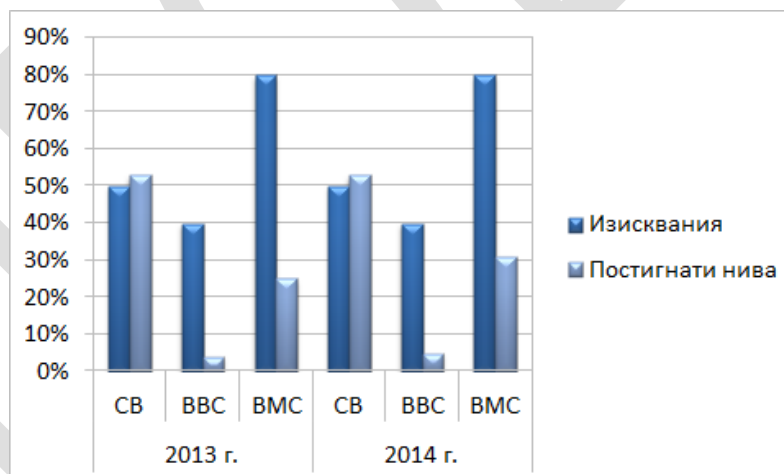
5.3. Входно-изходни измерители.

Използваемостта на въоръжените сили е един от основните показатели, който отчита фактическия принос на въоръжените сили към операциите на Алианса. Тя е и основен индикатор за степента на изпълнение на поетите ангажменти към колективната отбрана. Като допълнителен стимул на разрешаване на проблемите по използваемостта са приети измерители, които да подпомогнат Алианса в реализирането на приоритетни способности, да стимулират политическа воля у нациите и да предоставят реалистична основа за оценка на техния принос в изграждането на необходимите способности и реалното участие в мисии и операции. С тази цел бяха въведени **11** измерителя, разделени в **три** групи:

- 1 група** - Входящи измерители, отчитащи нивата на инвестициите за отбрана;
- 2 група** - Изходящи измерители, отчитащи приноса за развитието на способностите;
- 3 група** - Изходящи измерители, отчитащи фактическия принос към НАТО.

Ключови от гледна точка на използваемостта на силите се явяват измерителите от втора и трета група.

Единият от измерителите онагледява възможността за участие в операции и мисии извън територия на съответната страна, като се залагат определени препоръчителни нива. По този показател през 2014 г., в частта за Сухопътни войски, страната ни успя да задмине тези нива, докато в частта за Военновъздушните сили и Военноморските сили се наблюдава значително изоставане. (Фигура 13)

Фигура 13 - Сравнение на нивата по показател "Експедиционни сили" за 2013 и 2014 г.

Посредством втория основен показател се оценяват възможностите на страните да поддържат участието на формирания и способности в операции за продължителни периоди от време. По този показател НАТО също се залагат определени препоръчителни нива за страните. През изминалата година Сухопътни войски и по този показател се придържаха над поставените изисквания. Налице е изоставане в частта за Военновъздушните сили и Военноморските сили, които по финансови причини почти не поддържаха способности за участие в продължителни операции.

В трета група ключови са измерителите, отчитащи процентен дял от личния състав на Сухопътни войски, летателните апарати от Военновъздушните сили и корабите от Военноморските сили на дадена страна, предвидени за участие в експедиционни операции и такива, фактически участващи в операции. Те отчитат общото участие на страната в операции, в т.ч. в такива на НАТО и в други многонационални (ООН, ЕС, коалиционни) и национални операции.

През 2014 г. в операции и мисии на НАТО извън националните предели взеха участие и два кораба (по 30 календарни дни всеки). Не беше реализирано участие на въздухоплавателни средства в операции и мисии извън националните предели.

Страната ни отбелязва известно понижение в частта за Сухопътни войски спрямо отчетените през 2013 г. показатели. Това се дължи на започналото през 2014 г. трансформиране на операцията в Афганистан.

5.4. Международно сътрудничество.

През изминалата година са подписани Програми за двустранно военно сътрудничество със следните държави: Австрия, Израел, Румъния, Франция, Полша, Сърбия, Черна гора, Армения, Азербайджан, Грузия, Украйна, Македония, Албания, Босна и Херцеговина, Гърция. Освен програмите са подписани и четири меморандума за разбирателство и други споразумения.

Проведени са срещи на министъра на отбраната с посланиците на Гърция, Италия, Япония, Индонезия, Виетнам, Пакистан, ФР Германия, Кралство Нидерландия, Държавата Израел, Ирак, Турция, Румъния, Словакия, Полша, Украйна и Русия.

Министърът на отбраната участва в ежегодната среща на министрите на отбраната във формат Процес на Срещи на министрите на отбраната в Югоизточна Европа и в Общата регионална среща на министрите на отбраната от Югоизточна Европа (Regional Comprehensive Defence Ministerial) в Черна гора (15-16 октомври 2014 г.) По време на визитата е проведена двустранна среща с министъра на отбраната на Турция.

Министърът на отбраната на Република България официално посети Гърция и Катар, а официални посещения в България осъществиха на министри на отбраната на Сърбия и Македония. Министърът на отбраната проведе среща с министъра на националната отбрана на Румъния.

В рамките на срещата на върха на НАТО в Уелс са проведени двустранни срещи с министрите на отбраната на Румъния, Полша и Хърватия.

С Решение № 784 от 27 ноември 2014 г. Министерският съвет одобри поемането от Република България на функцията на водеща нация в доверителния фонд на НАТО за долекуването и рехабилитацията на украински военнослужещи.

В изпълнение на задълженията на страната ни по международни договори в областта на контрола на въоръженията, конвенции на ООН и други международни договорености Министерство на отбраната подготви и изпрати съответните годишни национални доклади.

В края на годината България предаде на Румъния ротационното председателство по Документа за мерките за укрепване на доверието и сигурността в областта на военноморското сътрудничество в Черно море. В тази връзка Министерство на отбраната организира и проведе 12-та Годишна среща на страните по Документа. В рамките на форума шестте черноморски държави (България, Грузия, Румъния, Турция, Украйна и Русия) направиха преглед на изпълнението на Документа през 2014 г., като отчетоха приноса му в областта на военноморското сътрудничество и обмяна на информация.

В отговор на призива на Съвет „Външни работи“ на ЕС, Министерство на отбраната предостави военна помощ на Ирак за подпомагане борбата срещу групировката „Ислямска държава“. Дарението включваше излишни за Българската армия оръжия и боеприпаси и беше транспортирано с помощта на съюзни държави.

6. Поддръжка и осигуряване на отбраната.

6.1. Разузнаване.

Основните усилия на Служба „Военна информация“ бяха насочени към: 1.) добиването на разузнавателна информация и изготвянето на анализи за развитието и регулирането на военнополитически и икономически кризи и конфликти в локален и регионален мащаб; 2.) своевременното и надеждно информационно осигуряване на дейността на държавното и военното ръководство за ефективно участие във формирането на отбранителните политики на НАТО и на ЕС; 3.) ръководството на разузнавателните органи на Службата; 4.) управлението и координирането на разузнавателния процес в Българската армия; 5.) осъществяването на сътрудничество и обмен на информация с разузнавателните структури на НАТО и ЕС и с партньорските служби; 6.) подпомагането на ръководството на Министерството на отбраната при провеждането на военнодипломатическата дейност и военното сътрудничество;

Прилаганият мениджмънт на разузнавателния процес способстваше за оптимално и ефективно използване на наличните ресурси при изпълнението на специфичните задачи и поддържането и развитието на необходимите разузнавателни способности. Приоритетно се финансираха дейностите по реализиране на добиващите и аналитичните способности на Службата.

С приоритет бяха наблюдавани военнополитическите промени и развитието на обстановката в страните от Западните Балкани, Украйна, Русия, Афганистан, Близкия изток и Северна Африка, както и установяване на резки промени в обстановката в страните, в които са разположени български военни контингенти, дейността на терористични организации и активизирането на други асиметричните рискове и заплахи за националната сигурност.

За нуждите на държавното и военното ръководство бяха изготвяни информационно-аналитични материали по актуални въпроси.

Служба „Военна информация“ продължи да работи съвместно и да оказва пълно съдействие на службите за сигурност и обществен ред, работещи по терористичния акт на летище Сарафово и за овладяване на ситуацията, възникнала вследствие на засиления миграционен натиск към територията на Република България.

Службата активно участваше в изготвянето, съгласуването и одобряването на документите от Съгласуваната разузнавателна продукция на НАТО. Особено ценна е дейността на служба „Военна информация“ по осигуряването на контингентите ни, участващи в мисии и операции зад граница с разузнавателна информация.

Към 31.12.2014 г. Министерството на отбраната е представено чрез 26 Служби на военни аташета в 41 страни, като 18 от военните аташета са с акредитация в една страна, а 8 – с по две или повече акредитации в общо 41 страни. През отчетния период беше разкрита Служба на военен аташе в Катар, а в ход е процедура за акредитиране в още три страни.

Разузнаването, информационното осигуряване и разузнавателната поддръжка в Българската армия се организираха и провеждаха с цел добиване на актуална информация в интерес на сигурността на българските военни контингенти, участващи в операции и мисии извън територията на страната, осигуряване на физическата им сигурност при изпълнението на задачите им в зоните на отговорност и повишаване информираността на командирите и щабовете при вземане на решения и изпълнение на функционалните им задължения.

Предприеха се действия за увеличаване разузнавателните способности на Сухопътни войски с въвеждането в експлоатация на тактически безпилотни летателни системи „Скаут“, които се очаква да бъдат приети на въоръжение след април 2015 г.

Продължи актуализирането и съгласуването на стандартизиращите оперативни процедури по разузнаването на структурите, планиращи и ръководещи разузнаването, информационното осигуряване и разузнавателната поддръжка в Българската армия, с цел осигуряване на максимална степен на ефективност и взаимодействие и оптимално използване на наличните възможности и ресурси на разузнавателните сили и средства.

6.2. Логистично осигуряване.

Основните усилия на логистичните органи на всички нива бяха насочени към развитие на системата за логистично осигуряване, подобряване способностите по осигуряване и поддръжка на военните формирования, поддържането на въоръжението и техниката в техническа изправност и готовност за бойно използване. Първостепенно значение продължи да има осигуряването на подготовката и участието на контингентите ни в операции зад граница.

Основен проблем за логистичното осигуряване на въоръжените сили остава критичното състояние на въоръжението и техниката. Систематичното недофинансиране, остарялото въоръжение и техника, и невъзможността за поддържането им в изправно състояние намалява инициативата за тяхното овладяване и формира стремеж към снижаване на критериите.

Продължи работата по актуализиране на нормативната база и вътрешноведомствените актове. С министерска заповед ОХ-342/19.05.2014 г. бяха актуализирани реда и условията за командироване на военнослужещите и цивилните служители от Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия.

През отчетния период бяха издадени заповеди на министъра на отбраната за: 1.) изплащане на транспортните разноски от местоживее до месторабота и обратно за 2014 г. и за 2.) определяне размера на пътните пари при отиване и връщане от платен годишен отпуск¹⁴.

През ноември 2014 г. стартира процесът по актуализиране на вътрешноведомствените нормативни актове, свързани с логистичното осигуряване с горивно-смазочни материали. С указания на началника на отбраната беше регламентиран редът за приемане на хранителни продукти и изпълнение на договорите за доставката им.

С цел издаване на болнични листове по електронен път, със заповед на министъра на отбраната¹⁵, започна окомплектоването на медицинските пунктове във военните формирования с компютърни конфигурации, достъп до интернет и електронни подписи за лекарите и лекарите по дентална медицина.

В изпълнение на изискванията на Закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната и на изделия и технологии с двойна употреба, през изминалата година на фирми бяха издадени 32 сертификата за краен потребител на продукти, свързани с отбраната, предназначени за окомплектоването на въоръжените сили с техника и оборудване.

Осигуряването на въоръжените сили с материални ресурси се извършваше основно от складовите наличности, от освободени наднормативни военновременни запаси, прехвърлени за текуща издръжка на формированията и такива с последващо възстановяване, както и от изпълнените доставки и услуги по Единния финансов план за материално-техническо осигуряване на Министерството на отбраната за 2014 г.

За подпомагане на бедстващото население в наводнените райони на страната, през годината бяха освободени и прехвърлени за текуща издръжка на Военномедицинска академия наднормативни ведомствени военновременни запаси от военно-техническо имущество. Беше предоставено вещеве имущество от Централното военно окръжие на Военна академия „Г. С. Раковски“, Националния военен университет „В. Левски“ и Висшето военноморско училище „Н.Й. Вапцаров“ за осигуряване на курсантите с дрехи и обувки за военното им обучение.

За освобождаване от излишните материални ресурси, бяха изготвени „Списък на излишните движими вещи с общо предназначение за Българската армия към 01.01.2014г.“ и „Списък на излишните за Българската армия оръжия, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия, подлежащи на снемане от употреба към 01.01.2014г.“.

Реализацията на излишните движими вещи през 2014 г. се осъществяваше от „Снабдяване и търговия – МО“ ЕООД по силата на сключено Рамково споразумение № УД-07-53/31.10.2011 г. и посредством сключване на отделни комисионни договори. През 2014 г. бяха подписани и предоставени за изпълнение на комисионера на Министерството на отбраната 271 броя

¹⁴ издадена на основание на чл. 7 от Наредба № Н-7/2013 г.;

¹⁵ В изпълнението на постановление на Министерския съвет № 241 от 04.08.2014г., относно изпълнение на „Наредба за реда за представяне в Националния осигурителен институт на данните от издадените болнични листове и решенията по обжалването им“

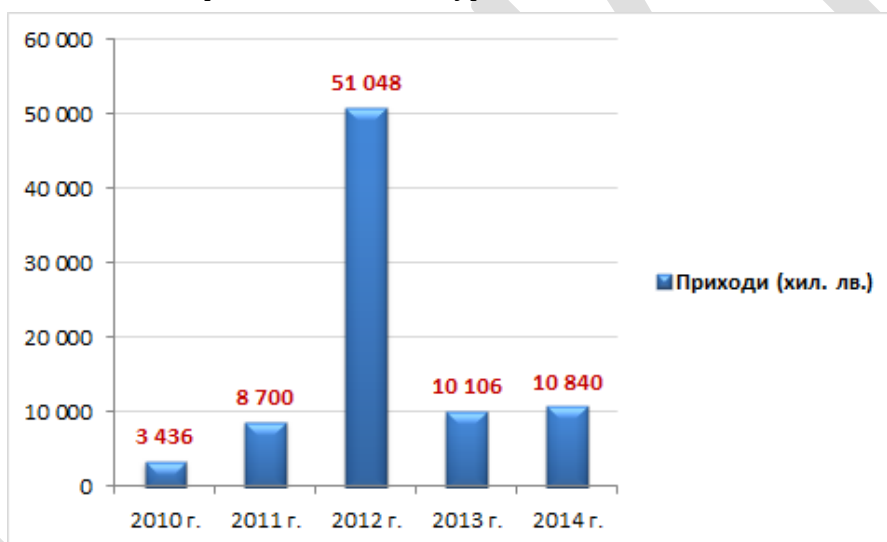
комисионни договори и допълнителни споразумения към тях на обща стойност 7 446 282,97 лева без ДДС, както следва:

- 236 комисионни договора и допълнителни споразумения към тях за продажба на движими вещи с общо предназначение на Стокова борса на обща стойност 2 141 674, 97 лева без ДДС;
- 35 комисионни договора за продажба на оръжия, боеприпаси, взривни вещества, пиротехнически изделия, бойна и специална техника и резервни части за тях /продукти свързани с отбраната/ на обща стойност 5 304 608,81 лева без ДДС.

През 2014 г. бяха реализирани излишни за Министерството на отбраната и Българската армия имущества по сключени комисионни договори, приходите от които възлизат на обща стойност 10 839 512,43 лева без включен ДДС, в т.ч.:

- От реализация на имущества с общо предназначение на Стокова борса – на стойност 725 533,86 лева без ДДС;
- От реализация на оръжия, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия, бойна и специална техника и резервни части за тях /продукти, свързани с отбраната/ – на стойност 10 113 978,57 лева без ДДС.

Съпоставени с 2013 г. приходите от реализирани имущества през 2014 г. нарастват със 7,26 %, а спрямо предходни години са представени на Фигура 14.

Фигура 14 – Приходи от реализация на излишни имущества 2010 – 2014 г.

През изминалата година със заповеди на министъра на отбраната безвъзмездно бяха предоставени или беше прехвърлено правото на собственост върху движими вещи на 50 общини, области, музеи и други юридически лица на бюджетна издръжка на обща балансова стойност 355 156,73 лева. Предоставени бяха походни кухни, автоцистерни за питейна вода, ремаркета, фургони, агрегати, автомобилна техника с повишена проходимост и друга техника, артилерийски системи и оръжия, подходящи за музейни експонати, както и друго вещеве и продоволствено имущество (напр. одеала, легла, палатки, раници и др.).

От март 2014 г. започна изпълнението на План-график за натоварване и извозване на неизтеглените боеприпаси от фирми съконтрагенти на „Снабдяване и търговия - МО“ ЕООД, в съответствие с договори, сключени в периода 2007 – 2012 г. От планираните за извозване 9309 тона, до края на 2014 г. бяха извозени 3974 тона боеприпаси, с което пет от общо 12 фирми са приключили с изпълнението на договорите. Останалите количества боеприпаси не бяха извозени поради неявяване на фирмите-купувачи.

Във връзка с отмяната на Правилника за управление на жизнения цикъл на отбранителните продукти, беше издадена заповед на министъра на отбраната № ОХ-244/27.03.2014 г., с която се определя редът за бракуване, разкомплектоване и унищожаване на движими вещи-частна държавна собственост в управление на Министерството на отбраната и второстепенните разпоредители на бюджетна издръжка към министъра на отбраната.

Във връзка с разширените правомощия на командирите на оперативно ниво относно

съхраняването и разпореждането с излишните или негодни движими вещи¹⁶, бяха утвърдени Указания на началника на отбраната за реда и начина за освобождаване от излишни движими вещи с общо предназначение през 2014 г.

В съответствие с изискванията на Закона за управление на отпадъците, бяха издадени съвместни указания на началника на отбраната и на постоянния секретар на отбраната за определяне на реда за снемане от употреба през 2015г. на дълготрайни активи и материални запаси в управление на Министерството на отбраната и второстепенните разпоредители на бюджетна издръжка към министъра на отбраната, самостоятелни юридически лица (№ РД-60-7/23.12.2014 г.), както и за регламентиране на задължителни процедури за извършване на фактическото унищожаване на бракуваните движими вещи (№ УНО-4/03.09.2014 г.).

През изминалата година бяха извършени 13 инвентаризации на излишни имущества, съхранявани в складови райони, от които девет са във връзка със смяна на материалноотговорни лица и четири са сигнали за извършени посегателства. Извършена беше и пълна годишна инвентаризация на всички приети за съхранение от комисионера излишни движими вещи - над 100 000 номенклатури имущества, съхранявани в 51 складови района.

Контингентите, изпълняващи мисия зад граница се комплектоваха с въоръжение, техника, екипировка и други материални ресурси в процеса на подготовката за мисия от наличните материални запаси във формированията на Българската армия и допълнително чрез доставки по централизиран и децентрализиран начин. Навременното комплектоване на контингентите, изпълняващи мисии зад граница беше затруднено в началото на годината поради късно сключен договор /едва през ноември 2013 г./ за доставка на полеви облекла и обувки „пустинен тип“.

Ушиването на униформени костюми за военнослужещите през 2014 г. се осъществяваше чрез сключен договор с Интендантско обслужване ЕАД – София на стойност 400 000 лв., който приключи в края на годината. По време на изпълнение на договора се констатираха слабости, по-характерни от които са забавянето на поръчките и несъответствие на взетите антропологични данни на отделния военнослужещ за ушиването на облеклата.

Във връзка с редуцирането на българския контингент в Афганистан през 2014 г., бяха върнати с карго полети в България общо 15 единици автомобилна техника и над 60 т. материални средства.

Запазва се тенденцията на затруднения в медицинското осигуряване на военните формирования вследствие на лошото техническо състояние на част от медицинското оборудване и санитарните автомобили.

През 2014 г. във Военномедицинска академия са извършени общо 264 379 амбулаторни прегледи и 62 198 амбулаторни прегледи по спешност. Проведени са общо 413 066 леглодни и са преминали общо 71 856 болни. Средната стойност на разходите за един преминал болен в стационарите на Военномедицинска академия е 1 488,06 лева; за един леглоден - 258,86 лева и за издръжката на едно легло - 55 836,23 лева.

Военномедицинска академия участва с 475 медицински екипа в медицинското осигуряване на 84 мероприятия, проведени от Министерството на отбраната, Щаба на отбраната и военни формирования.

В периода 04 - 08 август 2014 г. в гр. Мизия беше командирован медицински екип за първоначални медицински прегледи на пострадали от наводнението в състав: 2 лекари; 4 медицински сестри; 2 шофьори на санитарен автомобил и 2 санитарни автомобили с имущество за първа лекарска помощ. Екипът оказва помощ на повече от 200 пострадали и хронично болни.

За оказване на медицинска помощ през 2014 г. в Афганистан са изпратени 27 медицински специалисти (17 офицери и 10 сержанти), в Босна и Херцеговина - 2 офицери и в Мали - 12 медицински специалисти, от които 6 офицери и 6 сержанти с оборудване за оказване на медицинска помощ по Роля 1.

Към 31.12.2014 г. Военномедицинска академия е акредитирана от Национална агенция за оценяване и акредитация по 26 научни специалности за обучение на докторанти. Подготвени са доклади за акредитация на 34 научни специалности, от които осем са нови. Доклади и материали за акредитация на 22 специалности са напълно готови за представяне пред Академичния съвет. През 2014 г. във Военномедицинска академия са разработени 29 научни теми за придобиване на образователна научна степен „Доктор“, от които шест са с външно финансиране. Завършени са

¹⁶ съгласно чл. 60 „д“ от Закона за отбраната и въоръжените сили (изм. – ДВ, бр. 1 от 2014 г.)

процедури по защита пред научно жури на 21 дисертационни труда за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ и четири за научна степен „Доктор на науките“.

6.3. Инфраструктура на отбраната.

Деятелността на Министерството на отбраната в областта на инфраструктурата на отбраната се осъществяваше в три основни направления: 1) управление на недвижимата държавна собственост в частта действащи войскови райони и имоти с отпаднала необходимост; 2) инвестиционна политика по отношение строителството и строителните услуги и 3) жилищна политика.

Освобождаването на министерството от излишната инфраструктура се извършваше чрез продажба по реда на Закона за държавната собственост чрез търг и безвъзмездно предоставяне на ведомства, области и общини и други юридически лица на бюджетна издръжка за задоволяване на обществени потребности.

Реализирането на имоти с отпаднала необходимост беше в пряка зависимост от продължаващата стагнация на пазара на имоти. Наличието на движими вещи в имотите с отпаднала необходимост затрудняваше разпоредителните действия с тях и отнемаше време, сили и средства за освобождаване на районите от имуществото.

В изпълнение на утвърдените от министъра на отбраната графици за осъществяване на разпоредителни действия с имоти в управление на Министерството на отбраната, през 2014 г. бяха подготвени тръжни документи за 111 имота. Проведени бяха тръжни процедури за 64 бр. имота, като бяха продадени 5 имота с обща продажна цена – 5 697 089,38 лв.

Продажбата на имоти с отпаднала необходимост на Министерството на отбраната се провеждаше при пълна прозрачност. Обявите за предстоящи тръжни процедури се публикуваха в сайта на министерството и на интернет-страницата за бизнес-имотите в България – OfficeSpace.bg, в ежедневници и в местни вестници.

През отчетния период с решения на Министерския съвет бяха предоставени 30 имота, от които 13 имота на общини и 17 имота на ведомства. Отнетите имоти по чл. 17, ал. 2 са 12 бр. Общият брой имоти, предоставени на ведомства и общини е 42 бр. с обща балансова стойност – 526 051 лв.

Приети бяха четири решения на Министерския съвет за смяна на статута на 18 имота и две решения на Министерския съвет за даване на съгласие за продажба на 11 имота с данъчна оценка над 500 000 лв.

Охраната на освободените войскове райони се възлагаше на лицензирани охранителни дружества след провеждане на процедури по Закона за обществените поръчки. Към 01.01.2014 г. бяха охранявани 401 района по сключени 231 договора за охрана с лицензирани охранителни дружества. Месечната стойност на охраната възлизаше на 916 024,00 лв. с ДДС. Към 31.12.2014 г. с охрана бяха 423 района по сключени 199 договора за охрана с месечна стойност на услугата 1 119 000,00 лв. с ДДС.

През 2014 г. бяха завършени две открити процедури по Закона за обществени поръчки за продължаване или възлагане охраната на освободени войскове райони и бяха сключени 38 договора за охрана на 107 района.

Охраната на имотите в освободените войскове райони е постоянен, непрекъснат, съпътстващ процес и ще продължи да акумулира разходи.

Продължава наложилата се негативна практика на продължителен период за съгласуване на изготвяните документи и отговори по жалби и запитвания по решенията за определяне на изпълнители на обществени поръчки. Дългите процедури по обжалвания на решения водят до забавяне, а в определени случаи и до нереализиране на планирани задачи, съответно и до неусвояване на целеви средства.

За стартиране на процедури за разпоредителни действия с освободени имоти бяха проучени и документално осигурени 87 войскове имота. Бяха създадени и актуализирани общо 29 специализирани карти за действащи войскове райони. Извършени бяха огледи, оценка и преоценка на земя, сгради и съоръжения за 43 броя имоти, вкл. и инвентаризация на действащи войскове райони (ДВР). Извършена беше процедура по бракуване на негоден сграден фонд за 225 броя сгради, основно в ДВР.

По направление Инвестиционна политика на МО в областта на строителството и строителните услуги бяха изготвени годишни отчети за изпълнението на програма 9.2. „Инфраструктура на отбраната“ и Единния поименен списък на обектите за строителство и строителни услуги за 2014 г., и беше разработен актуализиран програмен меморандум на програма 9.2. за 2014 г.

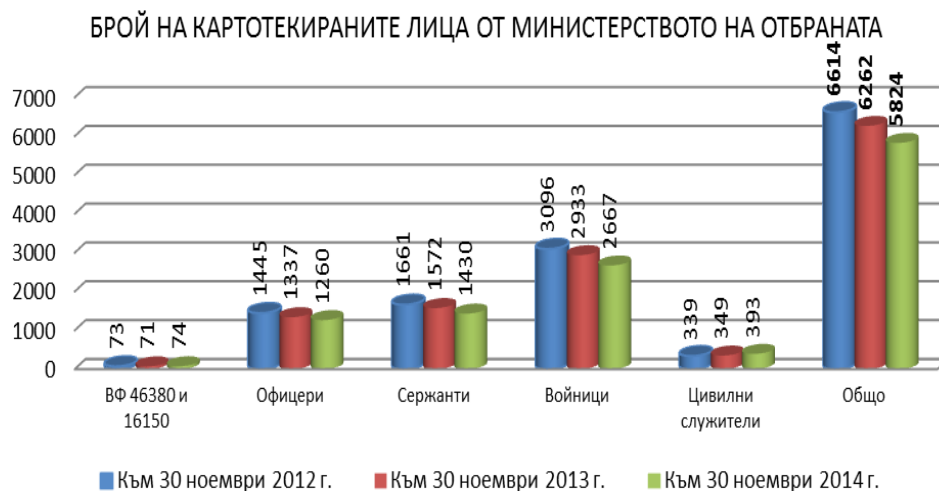
Разработена беше визия за стартирането на процеса на събаряне на опасни сгради в действащи войскове райони и в имоти с отпаднала необходимост, както от организационна, така и от финансова и техническа гледна точка.

В рамките на отговорностите по двустранни договори със САЩ, през април 2014 г. бяха проведени заседания на Подкомитета по недвижимо имущество и управление на недвижимата собственост за изграждане на полигон Ново село. По офсетно споразумение от 2005 год. между Министерството на отбраната и компания „Юрокоптер“ през юни 2014 г. беше проведена работна среща, на която френската страна внесе нови предложения за разполагане хангар и техническа сграда на летище Крумово.

За изпълнение на Единния поименен списък на обектите за строителство и строителни услуги в Министерството на отбраната и Българската армия бяха проведени 30 броя процедури за строителство и консултантски услуги по Закона за обществени поръчки и избор на изпълнители по Вътрешните правила за 22 обекта. Сключени бяха 15 договора. Изпълняваните договори за строителство и строителни услуги бяха 24. Въведени бяха в експлоатация с подписани приемателни протоколи 12 обекта. Издадени бяха 44 разрешения за строеж на обекти от Единния поименен списък на обектите за строителство и строителни услуги и на второстепенни разпоредители с бюджет.

Министерство на отбраната реализира жилищната си политика чрез картотекиране, настаняване на нуждаещите се военнослужещи и цивилни служители по реда на картотеката в свободни жилища и жилищни помещения в общежитията на Министерството на отбраната. Това се извършваше в съответствие с Наредба № Н-22/2010 г. за ползване под наем на имоти от жилищния фонд на Министерството на отбраната и за изплащане на компенсационни суми на военнослужещите и цивилните служители, които живеят при условията на свободно договаряне, освобождаване/изземване на жилищни имоти от неправомерни наематели и организиране и осъществяване продажба на имоти от ведомствения жилищен фонд по реда на Наредба за продажба на жилища, ателиета и гаражи от жилищния фонд на Министерството на отбраната, които се намират в населени места, в които няма структури на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и на Българската армия.

Картотекираните към 30.11.2014 г. са общо 5824 нуждаещи се от жилища, към 30.11.2013 г. - 6262 нуждаещи се и към 30.11.2012 г. – 6614. (Фигура 15) Анализът показва трайна тенденция към намаляване броя на картотекираните лица, което от своя страна води до намаляване разходите за изплащане на компенсационни суми.

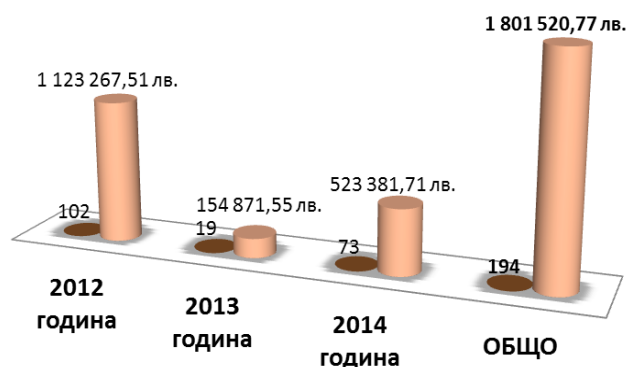
Фигура 15

През 2014 г. във ведомствени жилища на Министерството на отбраната бяха настанени 239 правоимащи и като се съпостави с 299 настанени служители през 2013 г., и съответно с 336 – през

2012 г. се налага извода за намаляване на отдадените под наем жилищни имоти. Това е пряк резултат от честите структурни промени и последващото от това разпределяне на функциите в процесите по управление на имоти между различни структури, както и остарелия и амортизиран в по-голямата си част ведомствен жилищен фонд.

Продължи дейността по продажба на имоти от жилищния фонд на Министерството на отбраната, разположени в населени места, в които няма военни гарнизони. Общият брой на определените с МЗ № ЗС-64/2011 г. (и нейните изменения и допълнения) жилища и гаражи за продажба е 771. От тях през 2014 г. бяха проведени процедури за продажба на 489 броя, от които бяха продадени 73 броя на обща стойност 523 381,71 лв. През последните три години са продадени 194 жилища на обща стойност 1 801 520,77 лв. Динамиката на този процес през последните три години е отразена на Фигура 16.

Продадени жилища от жилищния фонд на МО,
които се намират в населени места, в които няма структури на МО,
структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и на БА

Фигура 16

След ремонт бяха въведени в експлоатация 70 ведомствени жилища, с което се предоставят съществено по-добри жилищни условия на картотекираните военнослужещи и цивилни служители.

През 2015 г. усилията на Главна дирекция „Инфраструктура на отбраната“ ще бъдат насочени към усъвършенстване на правилата и създаването на ефективна организация на процеса по управлението и експлоатацията на военните общежития и жилищата за ползване под наем от военнослужещите и цивилните служители на Министерството на отбраната за обновяването и преструктурирането на жилищния фонд.

6.4. Комуникационно и информационно осигуряване.

През 2014 г. усилията в областта на комуникационно-информационното осигуряване бяха фокусирани върху 1.) поддръжка на придобитите способности; 2.) техническо обновяване и развитие на комуникационно-информационните системи и средствата за тяхната защита; 3.) консолидация на основните приложни системи в Българската армия и 4.) осигуряване на тяхната извънгаранционна поддръжка.

Продължи работата по модернизация на стационарната комуникационна система на Министерство на отбраната и Българската армия и изграждането на оптични кабелни линии за привързването ѝ към единната електронна съобщителна мрежа на държавната администрация и за нуждите на националната сигурност. Разширението ѝ с Multiprotocol Label Switching/Internet Protocol функционалност позволи преминаване към по-високо технологично ниво на пренос и придобиване на комуникационни и информационни услуги (високи скорости, минимални изкривявания и коефициент на грешка).

В края на 2013 г. по договор № УД 04-80/22.12.2008 г. авансово бяха отпуснати финансови средства от бюджета на Министерството на отбраната в размер на 6 900 000 лева и целеви средства в размер на 14 472 821 лева, които бяха изразходвани през 2014 г. за модернизацията на стационарната комуникационна система на военни формирования в Софийски регион и за изграждането на оптични кабелни линии за привързване на административни структури и военни

формирования в Софийския регион и в градовете Пловдив и Стара Загора.

През 2014 г. беше прието на въоръжение ново комуникационно-информационно оборудване, което повиши устойчивостта и пропускателната способност на стационарната комуникационна система на Българската армия и класифицираните мрежи.

Автоматизираният обмен на класифицирана информация беше гарантиран с експлоатация на акредитираните криптографски мрежи и автоматизирани информационни системи. През 2014 г. бяха въведени в експлоатация общо 21 нови точки от криптографски мрежи за защита и обмен на класифицирана информация и бяха акредитирани девет възела от автоматизираната информационна система на Министерство на отбраната и Българската армия¹⁷.

През годината беше осигурена възможност за обмен на класифицирана информация с ниво на класификация „Секретно“ между постоянния представител на Делегацията на Република България в НАТО, военния представител на началника на отбраната във Военните комитети на НАТО и ЕС, Командванията на Сухопътни войски, Военновъздушните сили и Служба „Военна полиция“.

Обновен беше базовият софтуер в автоматизираната информационна система на Служба „Военна информация“ с последни лицензирани версии на операционните системи, системите за управление на бази данни и офис приложенията. Изградиха се нови комуникационни направления за нуждите на териториалните органи на електронното разузнаване.

Беше подписано лицензионно споразумение с Агенцията на НАТО за консултации, командване и контрол, с което беше предоставен за безвъзмездно ползване софтуерен пакет. Изградена и въведена в експлоатация беше система „Интерфейси за връзка със системата за ранно предупреждение на НАТО (AWACS) и за управление на наземните активни средства за противовъздушна отбрана (CRC System Interface – CSI)“, която е във финален етап на акредитация. С развърщането ѝ българските Военновъздушните сили придобиха способности за обмен информация със силите на НАТО за ранно предупреждение, както и с летателните апарати и наземните активни средства за противовъздушна отбрана на съюзниците.

Продължи работата по проекта за адаптация на авиониката на МиГ-29 във връзка с освобождаването на честотен диапазон за въвеждането на наземното цифрово телевизионно разпръскване (DVB-T) и внедряване на стандарта за управление на железопътния транспорт (GSM-R).

Продължи процесът по изграждане на националния мобилен комуникационно-информационен модул на НАТО (DCM-F) за достигане му до пълна оперативна готовност през 2015 г. Приети бяха основното споразумение и съпътстващи документи, регламентиращи функционирането на националния модул на НАТО.

През 2014 г. бяха осигурени извънгаранционната поддръжка, модернизация, развитие и подмяна на хардуер и софтуер на стационарните комуникационно-информационни възли в щабове на формированията и на елементи от стационарната комуникационна система „Странджа-2“, с което се гарантира нейната надеждност и непрекъснатост на работа по осигуряване на ежедневния обмен на информация в Министерство на отбраната и Българската армия.

Осигурена беше следгаранционната поддръжка на ТЕТРА мрежата на Българската армия, както и 1.) извънгаранционната поддръжка на автоматизираната информационна система на Българската армия; 2.) ремонтът и поддръжката на комуникационно оборудване и на компютърна техника; 3.) извънгаранционната поддръжка на изделия и системи за криптографска защита за поддържането на устойчив и гарантиран обмен на класифицирана информация.

Основната част от средствата през 2014 г. по Програма 1.7. „Развитие на системите за командване, управление, комуникации, наблюдение, разузнаване и информационни системи“ бяха насочени към осигуряване на поддръжката на комуникационно-информационната инфраструктура на Българската армия. Минималната квота от финансови средства сведе до минимум възможности за стартиране на нови проекти за модернизация на комуникационно-информационните системи и изпълнението на новия пакет Цели по способностите 2013. За пълното финансово осигуряване на приоритетите за модернизацията на полевата комуникационно-информационна система на Българската армия е необходимо допълнително целево финансиране извън бюджета на Министерството на отбраната.

¹⁷ което е двойно повече спрямо 2013 г.

През изтеклата година беше създадена организация за своевременно ремонтване на повредената комуникационна и информационна техника, използвана при осигуряване на мисиите в контингентите зад граница и замяната ѝ чрез доокомплектоване с нова или налична техника. Осигурен беше своевременен явен и защитен обмен на глас, данни и видео изображения между щабовете и войските и контингентите зад граница.

Предстои въвеждането в експлоатация на преносим терминал за осигуряване на точка от мрежата за обмен на класифицирана информация на НАТО, който е сертифициран за работа в полеви условия и който ще предостави на България уникални способности за взаимодействие с коалиционните партньори и Съвместните командвания на НАТО, при участие на отделни модули и цели военни формирования от Българската армия, в съвместни тренировки, учения и операции.

За повишаване на информираността и подготовката на експертите по кибер отбрана през годината, Министерството на отбраната участва в различни многонационални учения по кибер защита, като: Cyber Coalition 2014 г. на НАТО; Cyber Europe 2014 г. на ЕС и Combined Endeavour 2014 на Командването на въоръжените сили на САЩ в Европа. Българското участие беше оценено като успешно и бяха постигнати добри резултати при разрешаването на различни по сложност и характер инциденти в мрежовата и информационната сигурност. Липсата на специализиран хардуер и софтуер обаче, възпрепятства извършването на по-продължителна и ефективна предварителна подготовка и отработването на по-сложни сценарии и задачи в тренировките.

6.5. Военна стандартизация, сертификация и кодификация.

В областта на стандартизацията през 2014 г. беше актуализирана базата данни в информационна система „СТАНДАРТ“. Бяха организирани ратификацията и одобряването на 91 стандартизационни документа на НАТО, прилагането на 127 споразумения на НАТО по стандартизацията и потвърждаването на прилагането за 56 споразумения. Бяха изготвени и изпратени в НАТО национални отговори за ратификация на 71 споразумения на НАТО по стандартизацията и национални отговори за потвърждаване прилагането на 54 споразумения. Изпратена беше национална информация за включване в стандартизационен документ на НАТО. Изпратени бяха девет национални позиции по запитвания от Агенцията на НАТО по стандартизация. Организиран беше преглед на националните позиции за ратификация и прилагане на стандартизационните документи на НАТО от 16 структури на Министерството на отбраната и Българската армия. Актуализирани бяха три нормативни документа в областта на военната стандартизация и четири военни стандарта. На заседания на Постоянната работна група по терминология бяха приети като одобрена българска военна терминология 120 броя термини от съюзната публикация на НАТО AAP-06 „Речник на термините и дефинициите в НАТО“.

Сертифицирани бяха 14 системи за управление на качеството в съответствие с изискванията на съюзните публикации на НАТО-AQAP(s) в 14 търговски дружества. В 33 търговски дружества бяха извършени 41 надзори на системи за управление на качеството в съответствие с изискванията на съюзните публикации на НАТО-AQAP(s). Сертифициране и надзор на 60 отбранителни продукти беше извършено в 13 търговски дружества.

Бяха изготвени и приети програми и методики за удължаване ресурса на самолети СУ-25К/УБК, МиГ-21 БИС, МиГ-21УМ2, двигатели Р-95, Р-95Ш и АИ-9В, както и авиационни управляеми ракети и изделия 62МК, 72 и 470-І. Сертифицирани бяха за летателна годност 26 военни въздухоплавателни средства и две въздухоплавателни средства на МВР. Бяха проверени 10 военни въздухоплавателни средства с издадени сертификати за летателна годност.

За кодифициране на материални средства за нуждите на отбраната на страната съгласно изискванията на Кодификационната система на НАТО се използва софтуерния продукт БУЛКОД, собственост на Министерството на отбраната. През 2014 г. бяха присвоени 1080 нови български Стокови номера по НАТО и 35 NCAGE кода на български фирми и организации. Към 31.12.2014 г. Министерството на отбраната е регистрирано като потребител на 39710 Стокови номера по НАТО (от общо над 17 млн. Стокови номера по НАТО в цялата база данни на НАТО), от които 14080 са български Стокови номера. Също така бяха присвоени общо 997 NCAGE кода на български фирми производителки или доставчици на стоки за нуждите на отбраната.

7. Изводи.

Независимо от продължителния финансов недостиг и критичното състояние на въоръжението и бойната техника, българските въоръжени сили са в състояние да изпълнят възложените им мисии и задачи с известни ограничения. Това обаче се постига с цената на допълнително натоварване и рискове за живота и здравето на личния състав.

Състоянието на войсковия ред и дисциплината на личния състав от Българската армия през 2014 година удовлетворява и във формиранията са създадени необходимите условия за изпълнение на функционалните задължения, задачите и мероприятията от ежедневния войсков живот. Общият брой инциденти във въоръжените сили, допуснати през 2014 г. бележи намаление с **6 %** в сравнение с предходната година. Инцидентите при изпълнение на служебните задължения, сравнени с предходната година са намалели с **5 %**.

Кризата в Украйна се отразява негативно върху обстановката по сигурността в региона и в Европа. Действията на „Ислямска държава“ носят значителен дестабилизиращ потенциал. Предизвикателствата пред сигурността по източните и югоизточните граници на НАТО налага необходимостта от засилване на сътрудничеството в отбраната, както между държавите-членки на НАТО, така и между Алианса, страни-партньори, ЕС и други международни организации. Наложително е изпълнението на решенията, взети на срещата на върха на НАТО в Уелс, като за целта се работи за преодоляване на недостига от способности и се спре по-нататъшното съкращаване на бюджетите за отбрана.

Отмяната или отлагането на част от планираните за изпълнение до края на 2014 г. реформи по Плана за развитие на въоръжените сили целеше запазване на способности, необходими за изпълнение на мисиите и задачите на въоръжените сили до придобиването на нови, модерни и оперативно съвместими въоръжение и бойна техника. Същевременно, отлагането на тези реформи, допълнително утежнява и без това намаления бюджет за отбрана.

Системното намаляване на бюджета за отбрана, което през 2014 г. достигна до 94 035 000 лв. по-малко спрямо разходите за отбрана през 2013 г., задълбочи съществуващите проблеми и ерозията на отбранителните способности. Още повече, че това намаление става в момент на критична необходимост от допълнителни капиталови разходи за подмяна на остарелите и неефективни системи въоръжение и бойна техника и в трите вида въоръжени сили.

Финансовият недостиг влияе негативно върху поддържането на въоръжението и техниката в изправност, на ефективното провеждане на мероприятията от ежедневния учебен процес и на бойната подготовка във формиранията. Съкращаването на бюджета за отбрана продължи да оказва негативно влияние върху възможностите за принос по линия на колективната отбрана на НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС.

Недостатъчните разходи за отбрана, в това число и за основно въоръжение, техника, изследователска и развойна дейност, задълбочават технологичното изоставане на въоръжените ни сили и в перспектива водят до засилване на ерозията на отбранителните ни способности. Възстановяването на изгубени способности изисква многократно повече средства от необходимите за поддържането им. Тази тенденция може да доведе до частична загуба на суверенитет на страната до 2020 г.

Изпълнението на националните ангажменти по пакет „Цели за способности 2013“ на НАТО гарантира приноса ни в колективната система за отбрана на НАТО и изпълнението на мисиите и задачите на въоръжените сили. Същевременно, недостатъчните средства за капиталови разходи силно затруднява поддържането на вече постигнатите способности и възпрепятства придобиването на нови. Недофинансирането в случая, подобно на този с пакета „Цели на въоръжените сили 2008“, продължава да създава предпоставки за системно отлагане на постигането на целите, изоставане в плановете за модернизация и демотивация сред хората в отбраната. Забавянето, отлагането и нереализирането на дейностите по пакет „Цели за способности 2013“ води до неизпълнение на поетите от България ангажменти към системата за общо планиране на колективната отбрана на НАТО.

Неизпълнението на инвестиционните проекти по финансови причини налага използването на едни и същи материални и технически средства за окомплектоване на няколко деклариращи за НАТО и ЕС формирания, като се счита, че те няма да се активират по едно и също време. Подобни допускания са недопустими в променената среда на сигурност. Необходими са спешни и адекватни

действия за осигуряване на достатъчни финансови средства за тези формирования.

Критично необходимо е придобиването на многоцелеви самолет, нови колесни бойни машини за Сухопътни войски, модернизация на съществуващите и придобиване на нови кораби за Военноморските сили. Крупни инвестиционни проекти към момента е възможно да се осъществят само чрез целево финансиране от държавния бюджет.

Необходимо е да се предприемат стъпки за премахване зависимостта на българските въоръжени сили от страни-доставчици, които са извън НАТО и ЕС. Използването на потенциала на агенциите на НАТО и на Европейската агенция по отбрана при реализацията на инвестиционните проекти повишава прозрачността и ефективността на процеса на отбранителна аквизиция.

Участието в многонационални проекти на НАТО и ЕС за изграждане и развитие на способности е важно, предвид нарастващите цени на въоръжението и техниката и очакваните бюджетни ограничения в обозримо бъдеще. Тези проекти могат да осигурят съвместно придобиване и/или поддържане със съюзниците ни на необходими отбранителни способности, които страната сама не може да си позволи.

Участието в ръководени от НАТО и ЕС операции и мисии способства за реализиране на интересите на страната в сферата на международната сигурност и за утвърждаване на авторитета ни сред съюзниците и партньорите. Участието в операции, натрупваният боен опит и подобряването на оперативната съвместимост са от ключово значение за изграждането и развитието на отбранителните способности на Република България.

Участието в съюзни учения и повишаването на бойната подготовка е критичен елемент в изграждането на отбранителни способности. Положителен индикатор за подготовката на въоръжените сили са продължаващите усилия за увеличаване, както на броя проведени международни и национални учения и подготовки спрямо предходните години, така и на тяхната интензивност. Интензифицирането на участието в съюзни учения и съвместни подготовки спомага да се избегне загубата на ценен боен опит, предвид намаляване на участието в операции. За повишаването на бойната подготовка спомага активното използване на потенциала на инициативата на НАТО „Свързани сили“ и съвместните българо-американски съоръжения.

Споразумението между правителствата на Република България и САЩ за сътрудничество в областта на отбраната, неговото прилагане и развитие осигуряват значителни възможности и ползи за въоръжените сили по отношение изграждането и функционирането на съвместните съоръжения на наша територия, реализирането на съвместни мероприятия в различни области и осигуряването на значителни ресурси за провеждането на подготовки и учения.

Присъединяването на национални формирования към щабове от структурата на силите на НАТО способства за повишаване на подготовката, отбранителните способности и оперативната съвместимост на българските въоръжени сили и подпомага изграждането и поддържането на способностите, залегнали в пакета Цели за способности 2013 на НАТО.

Доизграждането на Центъра за изследване, изграждане и усъвършенстване на способности на НАТО за управление при кризи и реагиране при бедствия има важно значение в развитието на способности, както в национален, така и в съюзен аспект. Участието на България, Гърция и Полша като страни-спонсори, показва ясно намеренията за специализация при управление на кризи и реагиране при бедствия.

Липсата на национален орган по киберсигурност и национални регламентиращи документи в тази сфера затрудняват прилагането на политиките на НАТО и ЕС за развитието на националните и за повишаването на съюзните способности за киберотбрана.

Развитието на координацията и подобряването на механизмите за взаимодействие между институциите от целия сектор за сигурност е необходимо условие за успешното справяне със съвременните предизвикателства, включително „хибридната война“ и тероризма.

Хората в отбраната са най-важният компонент на способностите и затова грижата за тях е във фокуса на отбранителната политика. Реализацията на поетите ангажименти по линия на социалната политика е необходимо условие за повишаване на интереса към военната професия. Същевременно, финансовият недостиг, непрекъснатите промени и дефицита на доверие към социалната политика на държавата оказват негативно влияние върху социалния статус на хората в отбраната и тяхната мотивация.

Съществуващият некомплект от военнорслужещи е невъзможно да бъде попълнен, защото планирането и бюджетирането на финансови средства за личен състав, отпускани в бюджета за отбрана по Закона за устройството на държавния бюджет, в т.н. „Разходи за персонал“, се осигурява на база списъчен, а не на база щатен личен състав.

Комплектуването на въоръжените сили с резервисти се осъществява с определени затруднения, които нарушават приетия за целта график в Плана за развитие на въоръжените сили. Липсата на ефективни мотивационни стимули към работодателите и кандидатите за приемане на служба в резерва води до недостатъчен брой сключени договори.

Управлението и изграждането на инфраструктурата на отбраната е насочено към осигуряване на реалните нужди на въоръжените сили. Излишната инфраструктура генерира допълнителни разходи, което налага да продължи освобождаването от нея. Изграждането на нова, както и поддръжката, ремонта и модернизирането на наличната, трябва да се реализира само при доказана полезност и осигурено финансиране.

Задълженията на Военномедицинска академия остават реален проблем. За постигане на по-висока ефективност и ефикасност в управлението на ресурсите е необходимо подобряване на мениджмънта на системата, на контрола върху разходите и урегулиране на финансирането от Здравната каса.

Забавянето на процеса на утилизация на боеприпасите и несвоевременното извозване на закупените боеприпаси от фирмите-купувачи водят до създаване на рискове по тяхното съхранение, неосвобождаване на складовите площи, необходими за съхранение на други боеприпаси и увеличаване на разходите на военните формирования за съхранението им.

Признание за постигнатото високо ниво на прозрачност и отчетност в дейността на Министерството на отбраната е оценката от годишното проучване по Програма "Достъп до информация" за 2014 г., която класира ведомството на първо място сред 535 административни структури на изпълнителната власт на централно, териториално и местно ниво.

8. Направления за съсредоточаване на усилията.

През 2015 г. усилията на ръководството на Министерството на отбраната са съсредоточени по девет водещи приоритета, съгласно управленската програма в сектора „Отбрана“ на Правителството за стабилно развитие на Република България 2014 - 2018 г.:

1. Приемственост и устойчивост на развитието на въоръжените сили чрез провеждане на реалистична отбранителна политика, която съответства на заплахите, на съюзните ни ангажименти в НАТО и ЕС и на наличните финансови ресурси;
2. Задълбочаване на трансатлантическото сътрудничество като гарант за сигурността и развитието на България;
3. Поддържане на съществуващите и постепенно развитие на нови отбранителни способности;
4. Разширяване на участието на въоръжените сили в интегрираната система за реакции при кризи за по-ефективна защита на населението при бедствия;
5. Постепенно преустановяване на всички зависимости на българските отбранителни способности, потенциално водещи до неустойчивост на външната граница на евроатлантическата общност;
6. Запазване числеността на Българската армия, създаване на условия за висока мотивация и професионален подбор;
7. Активно и последователно участие във външната политика на ЕС и подготовка за поемане на ротационното председателство на Съвета на ЕС през втората половина на 2018 г.;
8. Развитие на способностите в рамките на Национална програма, приета от Народното събрание. Ефективно използване на съюзни, многостранни, регионални и двустранни механизми за съвместно финансиране чрез многогодишни програми и при намаляване на зависимостите от страни извън НАТО и ЕС;
9. Законодателно уреждане на националната координация на специалните служби. Активно развитие на политиката на киберсигурността. Пълноценно участие в политиката на страните от НАТО и ЕС в тази област.

С цел ефективната реализация на правителствената програма, е необходимо:

- Продължаване изграждането и развиването на отбранителните способности на българските въоръжени сили в съответствие с приетите национални стратегически документи и поетите съюзни ангажименти в рамките на възможностите на бюджета.

- Изпълнения на решенията и поетите от страната ангажименти от срещата на върха на НАТО в Уелс.

- Изграждане, поддържане и усъвършенстване на способностите за изпълнение на мисиите на въоръжените сили, в контекста на взетите решенията от срещата на НАТО в Уелс.

- Засилване на фокуса върху бойната подготовка, нарастване като количество и интензивност на участието на страната в съюзни учения и съвместни подготовки и пълно използване и доразвиване на потенциала на българо-американските съвместни съоръжения.

- Работа по придобиване на необходимите способности, свързани с изпълнението на новия пакет Цели за способности 2013 на НАТО.

- Подобриване на оперативната съвместимост със силите на съюзниците от НАТО.

- Спешна модернизация на въоръжените сили чрез реализация на приоритетните модернизационни проекти.

- Участие в многонационални проекти за изграждане и развитие на необходимите отбранителни способности, като се използва пълно капацитета на агенциите на ЕС и НАТО при реализацията на инвестиционните проекти.

За реализиране на горепосочените приоритети усилията през 2015 г. са фокусирани върху

реализацията на следните по-важни конкретни цели:

- Изпълнение на Указанията на министъра на отбраната по отбранителната политика за периода 2015-2018 г.
- Разработване на Програма за развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили до 2020 г. и на нов „План за развитие на въоръжените сили 2020“.
- Стартиране процеса на преглед на Националната отбранителна стратегия и на националните доктринални документи в областта на отбраната и въоръжените сили.
- В зависимост от финансовите и материални ресурси ще положим максимални усилия да поддържаме необходимите отбранителни способности на формированията от Българската армия и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната, отговарящи на съюзните критерии, показатели и изисквания, допринасящи за националната и колективната сигурност и отбрана.
- Предстои подготовка и провеждане на тристепенното командно-щабно учение „ЕСЕН-2015“ с Министерството на отбраната, структурите на оперативно и тактическо ниво на командване и учения с войски и сили за реални действия.
- В плана за подготовка през учебната 2015 г. е заложено повишаване и повдигане на нивото на съвместните подготовки и учения с въоръжените сили на САЩ.
- Участието ни в мисии и операции зад граница през 2015 г. ще бъде съобразено с външнополитическите приоритети на страната, характера на мисиите и операциите, тяхната значимост в рамките на водените от НАТО и Европейския съюз политики, приоритетите за попълване на необходимите отбранителни способности и ресурсните възможности на страната.
- Наред с участието в международни учения и мисии, командирите на видовете въоръжени сили и на военните формирования ще насочат подготовката на подчинените им формирования към усвояване и прилагане на процедурите за изграждане на мобилна отбрана на територията на страната, както и подобряване на войсковия ред и дисциплината и провеждане на превантивна дейност за недопускане на инциденти.

* * *

